

CHRISTENZIJN IN HET WERK

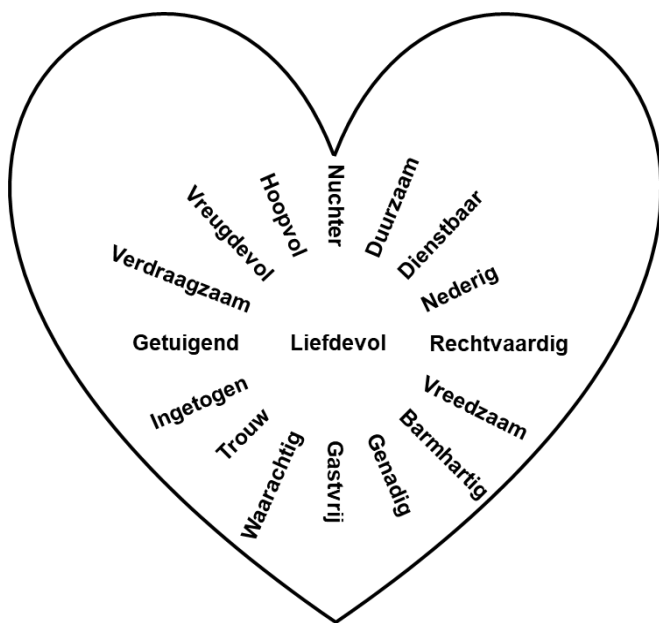
Werkboek

Muel

CHRISTENZIJN IN HET WERK

Werkboek

Muel

Uitgever: Amazon

Paperback voor € 5,80 te bestellen via o.a.:

<https://amzn.eu/d/epyvNMN>

ISBN Nederlandse uitgave: 9798367761764

Engelse uitgave, "Being a Christian in Work", te bestellen via o.a.:

<https://a.co/d/2XFNnHq>

ISBN Engelse uitgave: 979-8372254411

Geen copyrights ❤️

Uitgave datum: Januari 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
Deel I: Werkbasis	10
1. Godzijdank	11
2. Werk	15
3. Godsgeschenk.....	24
4. Drijfveren.....	28
5. Goede werken	35
6. Godsbeeld.....	46
7. Beroepskeuze	55
8. Zonde.....	68
9. Geesteslicht	75
Deel II: Werkrichtlijnen.....	81
1. Liefdevol	82
2. Duurzaam	87
3. Dienstbaar	95
4. Nederig	104
5. Rechtvaardig.....	112
6. Vreedzaam.....	120

7.	Barmhartig.....	126
8.	Genadig.....	132
9.	Gastvrij.....	139
10.	Waarachtig	145
11.	Trouw.....	151
12.	Ingetogen.....	158
13.	Getuigend	163
14.	Verdraagzaam.....	171
15.	Vreugdevol.....	178
16.	Hoopvol	185
17.	Nuchter	195

Voorwoord

Als werk een onderdeel vormt van ons leven als christen, dan is het belangrijk te bezinnen op wat christenzijn in ons werk betekent. Want als we werk uitzonderen van ons christenzijn dan is dit net zo onlogisch en onmogelijk als zeggen dat we van iemand houden behalve als we bij een ander zijn. Want van iemand houden betekent juist dat dit niet parttime of situationeel is maar fulltime en ongeacht de situatie. Christenzijn betekent dat we dit in alle facetten van ons leven zijn, dus ook in ons werk.

Het bezinnen op wat christenzijn in ons werk betekent wordt belangrijker naarmate we meer werken. Want hoe groter deel we van ons leven werken, hoe meer ons werk zegt of en hoe we als christen leven. We krijgen dan meer mogelijkheden om invulling te geven aan ons christenzijn. En hoe meer we deze mogelijkheden onbenut laten hoe meer we ons leven verkwanselen.

Maar ook als we nog niet, nooit of niet meer werken is het doordenken van wat christenzijn betekent in het werk belangrijk. Want als we ons oriënteren op een opleiding of baan dan is het belangrijk te doordenken wat christenzijn betekent voor ons toekomstig werk. Als we kiezen om niet te werken, maar ons bijvoorbeeld geheel toewijden aan de opvoeding van kinderen, dan kunnen we deze keuze gegrond maken als we weten wat werk wel en niet betekent. En als we arbeidsongeschikt, werkloos of gepensioneerd zijn, dan is het

belangrijk te doordenken hoe we misschien door ander werk dan een baan invulling kunnen geven aan ons christenzijn.

Doel

In dit voorliggend boek heb ik geprobeerd om, tenminste voor mezelf, te doordenken wat christenzijn betekent voor en in het werk. Het eerste deel gaat over wat christenzijn betekent *voor* het werk. Wat is werk vanuit christelijk perspectief, waarom is er werk en waarom zouden wij werken? En ook, wat zijn goede werken en wanneer is werk goed? Het tweede deel gaat over christenzijn *in* het werk. Hoe kan ik invulling geven aan het christenzijn in mijn werk, wat zijn belangrijke deugden en principes daarbij, waaruit bestaat mijn ethisch kompas en welk gedrag kenmerkt een christen in het werk? Het eerste deel gaat over de werkbasis (vooral het “waarom”) en het tweede deel gaat over werkrichtlijnen (vooral het “hoe”).

Vorm

De vorm van het boek is puntig in de zin dat de tekst meestal uit korte alinea's bestaat. De alinea's bevatten meestal een of meerdere spreuken, stellingen, maximes, adagia, oneliners, gedachten, geheugensteuntjes, porretjes (*nudges*), spiegeltjes, venstertjes, visjes, kluifjes, vonkjes, goudklompjes (*nuggets*), noten, pitjes of te wel zaadjes. Ik heb voor deze vorm gekozen om hopelijk zo de lezer des te meer te stimuleren tot het doordenken en doorleven van wat christenzijn betekent voor niet alleen het werk in algemene zin maar ook het eigen werk. Een verhaalvorm kan weliswaar lezen als een

trein, maar heeft als risico dat je als lezer meer leest dan denkt en overdenkt. Vandaar dat dit boek een werkboek is.

De bedoeling van dit werkboek is dus, wat mij betreft, niet om het in één ruk uit te lezen, maar om steeds een of enkele alinea's, alleen of met elkaar, te doordenken en af te vragen; wat vind ik hiervan, wat zegt het mij, herken ik het, hoe verwoord ik het zelf, wat kan ik ermee en kan ik het (beter) toepassen? Zo althans gebruik ik het boek zelf, om iedere werkdag, naast de Bijbel, één alinea te lezen en hierop te kauwen in de hoop dat het "zaadje" ontkiemt en in mijn werk vrucht draagt. Ter verdere stimulans tot deze doordienking zijn per hoofdstuk vragen opgenomen, waarbij de nummers achter de vragen verwijzen naar de genummerde alinea's in het betreffende hoofdstuk. Vragen zijn in de eerste persoon gesteld zodat het vragen zijn die je jezelf kan stellen.

De vorm van het boek is ook puntig in de zin van korte hoofdstukken. Het zijn korte hoofdstukken die weliswaar op elkaar voortborduren, maar die ook afzonderlijk kunnen worden gelezen. Het eerste deel begint met een lofprijzing en schuldbelijdenis en vervolgt met wat werk is, dat werk een Godsge-schenk is en dat er allerlei drijfveren zijn om te werken. Het deel vervolgt met wat goede werken zijn en hoe God ons in ons werk voorgaat. Het deel sluit af met onze beroepskeuze, zonde in ons werk en de rol van het geloof in het onderscheiden van goed en kwaad in het werk. Het tweede deel bevat zeventien werkrichtlijnen. Deze richtlijnen zijn niet gecategoriseerd om te voorkomen dat het gekunsteld wordt en de indruk ontstaat dat de ene richtlijn voorrang heeft op de ander.

Wat mij betreft zijn ze even belangrijk, behalve dat liefde wordt beschreven als het hart van werkethiek.

De gehanteerde hoofdstukindeling helpt hopelijk in het terugzoeken en opzoeken. Althans zo werkt het in ieder geval bij mij als ik in mijn werk met een vraagstuk of dilemma word geconfronteerd en ik wil opzoeken wat bijvoorbeeld een bepaald richtlijn betekent. In dat opzicht kan dit boek net zo worden gebruikt als een gedragscode die veel organisaties hebben. Omdat ik veel gedragscodes voor organisaties heb geschreven, weet ik hoe nuttig een code als naslagwerk kan zijn, al realiseer ik mij dat de gekozen vorm als eentonig en te gestructureerd kan overkomen.

Focus

De focus in het boek is op werk. Het gaat om werk in de zin van arbeid dat al dan niet betaald is. Het gaat dus niet alleen om een betaalde baan maar ook om vrijwilligerswerk. Huiswerk en huishoudelijk werk kunnen er ook onder vallen, al gaat niet alles wat wordt beschreven hiervoor op. De focus op het werk betekent dat het niet gaat om alle goede werken die we kunnen verrichten, maar “alleen” om de goede werken die we kunnen verrichten in en door ons werk. De focus op werk betekent evenmin dat werk als het enige wordt beschouwd en dat al het andere niet telt. Het tegendeel.

Allereerst gaat het om onze relatie met God en om het werk van God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest. En pas daarna gaat het om ons werk. Bovendien is er meer dan

werk in de zin van dat we ook zonder werk een goede invulling aan ons leven als christen kunnen geven. De strekking van het boek is dus niet een pleidooi dat iedereen moet werken. Evenmin is het een pleidooi dat we zoveel mogelijk moeten werken. In het slothoofdstuk, dat gaat over nuchter werken, zal werk worden gerelativeerd en het belang worden benadrukt van recreatie, meditatie en zondagsrust.

Bronnen

De hoofdbron van het boek is de Bijbel. De Bijbel biedt ons talloze inzichten en richtlijnen voor wat christenzijn betekent voor en in ons werk. De Bijbel is daarom als vertrekpunt genomen voor de totstandkoming van dit boek. Deze exegetische werkwijze is echter niet gekozen als structuur van dit boek. Enerzijds omdat deze exegetische werkwijze al in andere publicaties is gehanteerd en anderzijds omdat ik een thematische ordening voor dit boek handzamer vind, zodat je als lezer per thema de relevante elementen daarvan bijeen hebt. In het boek zijn in de voetnoten wel verwijzingen opgenomen naar relevante verzen in de Bijbel. Deze verwijzingen maken hopelijk duidelijk dat het boek is gegrond op de Bijbel. In de voetnoten zijn geen Bijbelteksten opgenomen zodat iedere lezer de eigen gewende Bijbelvertaling kan gebruiken.

Een andere bron voor dit boek is mijn werk. Want waarom voel ik mij geroepen om dit boek te hebben geschreven? Sinds 1991 ben ik als wetenschapper en adviseur werkzaam op het gebied van werkethiek. Hierdoor heb ik veel over werk gezien in allerlei sectoren, functies en landen. Daarnaast heb ik zelf veel meegemaakt als werknemer, leidinggevende,

werkgever, aandeelhouder en toezichthouder. Al deze functies hebben mij gevoed in mijn gedachten over wat christenzijn in het werk betekent. Vooral het wetenschappelijk onderzoek dat ik heb gedaan naar christenzijn in het werk en de gesprekken en lezingen op dit vlak hebben mij geïnspireerd. Vooral de forensische onderzoeken die ik heb gedaan naar regelovertredingen bij organisaties hebben mij geconfronteerd met de donkere kant van werk en mensen. Sinds mijn zeventiende ben ik begonnen om van dit alles aantekeningen te maken, waarvan dit boek een geordende selectie is.

Toonzetting

Over de toonzetting van het boek nog het volgende. Aanvankelijk heb ik dit boek voor mezelf geschreven, als een soort notulen van mijn overdenkingen over wat christenzijn in mijn werk betekent. Na wat aansporingen her en der en vanuit de hoop dat het boek anderen kan helpen, heb ik dit boek openbaar gemaakt. Daarvoor heb ik de tekst wat herschreven waaronder de persoonsvorm deels veranderd van eerste persoon enkelvoud naar eerste persoon meervoud (we staan er als christenen namelijk gezamenlijk voor). Als de aanspreekvorm ergens bevoogdend overkomt, dan is het niet de bedoeling de lezer een lesje te leren, maar komt het louter om wat streng, prikkelend en schurend naar mijzelf te zijn.

Ook zou het boek beklemmend kunnen overkomen door alles wat er kennelijk van een christen wordt verwacht. Dit is echter niet de bedoeling. We mogen als christenen idealistisch zijn in ons werk, maar we hoeven niet onrealistisch te

zijn, want we mogen weten dat de praktijk en wijzelf weerbarstig zijn. Wat we ook mogen weten is dat de kloof tussen ideaal en praktijk ons niet hoeft af te brengen van God maar juist nader tot Hem mag brengen. Hopelijk werkt dit boek niet verwijderend maar verbindend en niet beklemmend maar bevrijdend.

Over wat het boek niet is, is nog veel meer te zeggen. Het boek poogt niet compleet te zijn over wat christenzijn in het werk betekent. Het boek poogt niet om wat er in de Bijbel staat over werk te vervangen. De Bijbel is gezaghebbend en als er iets in het boek staat dat strijdig is met de Bijbel dan heb ik het fout. In dat geval hoor ik het graag. Ook is het boek geen rond, eenduidig verhaal, maar zitten er, op zijn minst ogenschijnlijke, tegenstellingen of zelfs tegenstrijdigheden in. Zo gaat het over een productieve manier van leven en een leven uit genade, over werk als zegen en als vloek en over de goede kant van werk en de slechte kant. Het boek beoogt geen afvinklijst te zijn en poogt ook niet te verwijzen naar alle relevante Bijbelverzen.

Dank

Als slot van dit voorwoord een woord van dank. Veel dank aan allen die via gesprekken, preken en voorbeeldgedrag mij inspiratie hebben gegeven om tot de inhoud van dit boek te komen. Veel dank aan allen die de conceptversies van dit boek hebben becommentarieerd. Bovenal dank aan God voor alles wat Hij gaf om tot dit boek te komen. Moge God ons voorzien in ons christenzijn in ons werk.

Vragen

- 1 *Vind ik het waardevol om me te bezinnen op wat christenzijn betekent voor en in het werk?*
- 2 *Hoe vaak bezin ik mij op wat christenzijn betekent voor en in het werk? En is dat voldoende of kan of moet het meer? Hoe vaak heb ik bijvoorbeeld de Bijbel doorgenomen op wat er over werk wordt gezegd? En wanneer heb ik voor het laatst een artikel of boek gelezen over christenzijn in het werk?*
- 3 *Hoe vaak praat ik met andere christenen over wat christenzijn betekent voor en in het werk? Vind ik die gesprekken waardevol? En vind ik het wenselijk dat ik nog meer met andere christenen praat over wat christenzijn betekent voor en in het werk?*
- 4 *Hoe vaak wordt er in mijn geloofsgemeenschap gesproken, gepreekt en gebeden over christenzijn in het werk? En bemoedigt dit mij en in welke mate kan ik ermee uit de voeten in mijn werk? En doe ik dit dan ook?*
- 5 *Ben ik het eens met de bovenstaande uitspraak dat "Christenzijn betekent dat we dit in alle facetten van ons leven zijn, dus ook in ons werk"? Zo ja, waarom? Zo niet, waarom?*
- 6 *Maak ikzelf aantekeningen van wat christenzijn betekent voor mijn werk? Zo ja, lees ik ze ook wel eens terug? En als ik geen aantekeningen maakt, is het een idee om het wel te gaan doen?*
- 7 *Wat zijn voor mijn belangrijke Bijbelteksten die ik gebruik als inspiratiebron voor mijn werk?*

- 8 *Wat zijn voor mij andere belangrijke 'werkspreuken' (one-liners, adagia, citaten) voor mijn werk? En heb ik zelf ook bepaalde 'werkspreuken' bedacht die behulpzaam zijn voor het christenzijn in het werk?*
- 9 *Wat zijn voor mij grote vragen ten aanzien van christenzijn in het werk?*
- 10 *Hoe kijk ik aan tegen christenzijn in het werk? Is het moeilijk en/of makkelijk? Is het een zegen en/of een vloek? Is het ontspannend en/of inspannend? Is het ... of ...?*

Deel I: Werkbasis

1. Godzijdank

1. *Heere God, wat bent U groot en goed en wat zijn Uw werken groot en goed.*
2. *U schiep de aarde, U schenkt leven en U onderhoudt de wereld. Uw werken zijn uniek en ongeëvenaard.¹*
3. *HEER, U bent dé Werker. U werkte als eerste en U werkt onophoudelijk.²*
4. *U bedenkt en maakt. U zorgt en helpt. U voorziet en bewaakt. U corrigeert en herstelt.*
5. *U bent ons voorbeeld en inspiratiebron voor ons werk.*
6. *U geeft ons zelfs werk. U geeft ons de kansen tot werken, U geeft ons de vermogens om te werken en U geeft betekenis aan ons werken.*
7. *Wij danken U voor Uw werken en hoe U in ons en door ons werkt.*
8. *Wij danken U dat door Uw werk en dat van Uw Zoon, Jezus Christus, en Uw Heilige Geest, wij mogen en kunnen werken, dat U ons Uw werken toevertrouwt en dat U vertrouwen in ons stelt om te werken.*
9. *Wij danken U dat U niet stopt met werken, maar dat U blijft werken tot wat goed en heilzaam is voor ons³ en tot Uw werk is voltooid.*

¹ Deuteronomium 3:24, Psalmen 104:1-25, Psalmen 107:24, Hebreeën 1:10

² Psalmen 107

³ Romeinen 8:28-29

10. *Wij danken U voor de ontelbare zegeningen die U ons geeft in ons werk.⁴*
11. *Wij danken U dat U er bent in ons werk, dat U ons niet alleen laat, maar dat U ons leidt, steunt en drijft in ons werk.*
12. *Wij danken en loven U in en door ons werk.⁵*
13. *Wij danken U, o God, dat wij ons mogen bezinnen op ons werk, dat wij ons mogen afvragen wat goed is in ons werk en wat goed werken is, en dat wij ons mogen laten inspireren door Uw Bijbel, Uw Zoon en Uw Heilige Geest.*

Schuldbelijdenis

14. *Terwijl U groot en goed U bent, zijn wij in ons werk beperkt en gebrekkig. Terwijl Uw werken groot en goed zijn, zijn onze eigen werken gering en gebroken.⁶*
15. *Wij belijden daarom onze onvolmaaktheid en schuld aan U, o Heere God.*
16. *Wij, die veel van U in ons werk hebben ontvangen, zijn ondankbaar geweest naar U.*
17. *Wij, die door U zijn geroepen om met U te werken, zijn in ons werk druk met onszelf geweest, hebben gedacht ons werk op eigen kracht te kunnen doen en hebben Uw aanwezigheid in ons werk te weinig opgemerkt.*

⁴ Deuteronomium 26:1-11, Psalmen 67

⁵ 1 Tessalonicenzen 5:18

⁶ Romeinen 3:23, Romeinen 7:14-26

18. *Wij, die door U zijn geroepen om voor U te werken, zijn zelfzuchtig en eigenzinnig geweest en gericht op ons eigen geluk en genot.*
19. *Wij, die door U zijn geroepen om de medemens in ons werk te dienen, zijn egocentrisch geweest door onze eigen behoeften en belangen centraal te stellen.*
20. *Wij, die door U zijn geroepen om te zorgen voor Uw aarde, hebben Uw aarde veronachtzaamd, vervuild en verstoord.*
21. *Wij, die door U zijn geroepen om de van U ontvangen talenten te laten renderen, hebben onze talenten in ons werk misbruikt en verkwanseld.*
22. *Wij, die door U zijn geroepen om te getuigen van U in en door ons werk, hebben dit verzaakt en vermeden en U zelfs te schande gemaakt.*
23. *Wij, die door U zijn geschapen en van Wie wij zijn, miskennen en onteren U in ons werk en dat maakt ons vol droefheid en berouw.*
24. *HEERE, onze God, vergeef onze zonden vanuit het werk dat Uw Zoon, Jezus Christus, voor ons heeft gedaan. Schenk ons als U het blijft Uw genade, dat wij niet verdienen of waarop we recht hebben, en heel al onze gebroken werken en keer deze ten goede.*
25. *Bevrijd ons van de last van onze schuld, zodat we onbevreesd de toekomst in kunnen en in ons werk, gesterkt door de kennis van Uw blijvende liefde, in de voetsporen treden van Uw Zoon.*

26. *Leer ons daarom in ons werk Uw wil te volgen, U in ons werk volledig te zien en te laten werken, en in onze werken Uw ambassadeur te zijn, zodat wij voor U werken, U in ons en door ons werkt en het niet onze goede werken zijn maar Uw goede werken. Schenk ons daartoe alstublieft Uw Heilige Geest.*

Vragen

- 11 *Ten aanzien van mijn werk, waarvoor wil ik God prijzen en danken? En wat onderschrijf of herken ik niet van wat hierboven als lof en dank wordt genoemd?*
- 12 *Ten aanzien van mijn werk, welke schuld wil ik aan God belijden? En wat onderschrijf of herken ik niet van wat hierboven als schuld wordt genoemd?*
- 13 *Ten aanzien van mijn werk, wat wil ik van God vragen?*
- 14 *Hoe vaak prijs en dank ik God voor wat Hij mij geeft in mijn werk? En hoe concreet benoem ik dan waarvoor ik God prijs en dank?*
- 15 *Hoe vaak belijd ik aan God mijn schuld in mijn werk? En hoe concreet benoem ik dan mijn zonden?*
- 16 *Als ik nu zou gaan bidden over mijn werk, wat ga ik dan zeggen?*
- 17 *Over bidden gesproken, hoe vaak bid ik over mijn werk, en doe ik dat voor mijn werk, erna en/of tijdens mijn werk? En bid ik dan ook voor de mensen voor wie en met wie ik werk, over de dilemma's waar ik in mijn werk tegenaan loop en of God mijn werk wil zegenen? En zo ja, ervaar ik dan de kracht van het gebed?*

2. Werk

1. God is de Belanghebbende in ons werk en door te werken kunnen we Zijn belang behartigen.
2. God is als schepper van de wereld de ultieme eigenaar van alles wat er op aarde is.⁷ Hij heeft ons gemaakt.⁸ Zonder God hadden wij niet bestaan. Wij zijn daarom Zijn bezit.⁹ God is onze enige eigenaar, onze honderd procent aandeelhouder.
3. Zonder God zouden wij niet kunnen werken. God houdt er niet alleen van om zelf te werken, maar ook dat wij werken. God heeft de mensheid daarom in beginsel zo gemaakt dat we kunnen werken en al voor de zondeval opgedragen om te werken.¹⁰ God is onze werkgever.
4. Zonder God kunnen wij niet werken. God heeft ons geschapen om niet alleen in navolging van Hem te werken maar ook om samen met Hem te werken. Wij zijn Zijn co-makers, Zijn coproducten, Zijn cocreatoren, Zijn medewerkers. Wij zijn Zijn medewerkers.¹¹
5. Omdat alles van God is¹², is ook alles wat wij gebruiken om te kunnen werken van God. God voorziet ons van

⁷ Kolossenzen 1:16-17

⁸ Spreuken 22:2

⁹ Romeinen 14:8

¹⁰ Genesis 2:15

¹¹ 1 Korintiërs 3:9

¹² 1 Kronieken 29:11

grondstoffen en hulpmiddelen om te werken. God is onze leverancier.

6. Omdat alles van God is, behoort heel ons werk Hem toe. Alles wat wij doen, maken en leveren is voor Hem.¹³ Werken is teruggeven aan God van wat wij van Hem hebben ontvangen. God is onze klant, onze afnemer.
7. Omdat God onze belanghebbende, onze stakeholder is, heeft God het voor het zeggen in ons werk. God is onze baas, onze meester,¹⁴ onze CEO. God is onze leidinggevende.
8. Werken zoals God heeft bedoeld is werken vanuit God, met God en tot God zodat ons werk Zijn werk is.¹⁵ Door te werken zoals God heeft bedoeld zijn we doelgericht, doelmatig en doeltreffend. Zonder God werken is doeleloos en goddeloos. Werken zoals God het heeft bedoeld is rijk aan doelen. God is daarmee onze leidsman, Hij gaat voorop, Hij is onze leider.¹⁶
9. Door te werken leven we. Werken is een essentieel onderdeel van ons leven. Leven is niet alleen recreëren maar ook creëren, niet alleen rusten maar ook werken. We leven om ook te werken. Of het nu is huiswerk, huishoudelijk werk, vrijwilligerswerk of betaald werk. Mede door te werken geven we invulling aan waartoe we door

¹³ 1 Korintiërs 10:31

¹⁴ Johannes 13:13

¹⁵ Romeinen 11:36

¹⁶ Hebreëen 12:2

God zijn geschapen,¹⁷ vervullen we onze bestemming, geeft het ons identiteit en ontplooiing, komen we tot ons recht, en geven we verdere zin aan ons bestaan. Door te werken zijn we mens, zijn we mensen naar Gods wil.

10. Door te werken breiden we Gods werk uit, verwezenlijken we Zijn doelen in de wereld, bouwen wij aan Zijn Koninkrijk, brengen we de wereld meer in lijn zoals Hij de wereld heeft bedoeld, en herstellen we Zijn werk dat wij hebben kapotgemaakt. Ons werk, hoe gebroken ook, is onderdeel van Gods meesterwerk. God zet ons in om het eigenlijke werk te doen.¹⁸ We zijn Gods dienaren, Zijn knechten, Zijn grondpersoneel.¹⁹
11. Door te werken ontginnen, onderhouden en ontwikkelen we de wereld, Gods wereld, Gods schepping.²⁰ We zetten voort waarmee God is begonnen, nemen deel aan Gods schepping, vervullen Zijn creatieve bedoelingen, geven invulling aan Zijn opdracht. We zijn Gods rentmeesters, Zijn zaakwaarnemers, Zijn uitvoerders.²¹
12. Door te werken zoals God heeft bedoeld weerspiegelen we Gods karakter, laten we zien dat we naar Zijn evenbeeld zijn geschapen²² en vullen we onze werkplek met Zijn beeld. Werk is een creatieve uitdrukking van wie en

¹⁷ Genesis 1:26-28

¹⁸ Genesis 2:5, Genesis 2:15

¹⁹ 1 Petrus 1:15-16

²⁰ Genesis 3:23

²¹ Lucas 16:1-13

²² Genesis 1:26-27, Psalmen 8:6

wat we zijn als beelddragers van God de Schepper. Door te werken getuigen we van God naar anderen.²³ Wij zijn Gods ambassadeurs, Zijn vertegenwoordigers, Zijn agenten, Zijn tussenpersonen, Zijn lobbyisten.

13. Door te werken ontdekken we de vele kansen en mogelijkheden om goede werken te doen die God ons biedt en voor ons heeft bedoeld.²⁴ Werken is Gods goedheid ontdekken. Wij zijn Gods ontdekkingsreizigers, Zijn wetenschappers, Zijn onderzoekers.
14. Door te werken ontdekken we de talenten die God ons heeft gegeven en kunnen we deze talenten ontwikkelen en deze binnen of buiten ons werk, nu of later, ten behoeve van God en de medemens inzetten.²⁵ Werken is investeren in God. Wij zijn Gods investeerders, Zijn ondernemers.
15. Door te werken laten we God in ons en aan ons werken, zodat Hij ons leven en geloof in Hem vormt, verfijnt, verdiept en versterkt. Werk is een werkplaats van Gods Heilige Geest om aan ons geloof in Hem te werken. Wij zijn Gods werkplaats.²⁶
16. Door te werken laten we God door ons werken.²⁷ Door te werken openbaart God zich, laat God zich zien aan de mensen voor wie en met wie wij werken. In ons werk zijn

²³ 1 Tessalonicenzen 4:10-12

²⁴ Spreuken 3:27, Efeziërs 2:10

²⁵ Matteüs 25:14-30

²⁶ 1 Korintiërs 3:9b

²⁷ Psalmen 57:3

we Gods doorgeefluik, Zijn spreekbuis, Zijn kanaal, Zijn zender.

17. Door te werken worden wij beproefd, gelouterd en versterkt in ons geloof in God.²⁸ Werken is stagelopen voor de eeuwigheid.²⁹ Wij zijn Gods stagiair, Zijn trainee.
18. Door te werken gehoorzamen we God. Werk is immers door God opgedragen en door te werken zoals God het heeft bedoeld gehoorzamen we God.³⁰ Werken is beantwoorden van wat God ons vraagt. Werken is ja-zeggen tegen God. Werken is compliance met God.
19. Door te werken volgen we Jezus in Zijn werk op aarde die ons opriep Hem te volgen.³¹ Jezus noemt degenen die hem volgen niet voor niets arbeiders.³² Wij volgen door te werken. Wij zijn Gods volgers.
20. Door te werken benutten we de gaven en kwaliteiten die we van God hebben ontvangen.³³ Werken is Gods investering in ons laten renderen. Wij zijn Gods belegging, Zijn rendement.
21. Door te werken kunnen we genieten van wat God ons in en door ons werk geeft,³⁴ kunnen we voldoening putten,

²⁸ 2 Timoteüs 4:7, Jakobus 1:13

²⁹ 1 Johannes 2:17

³⁰ Genesis 1:28, Genesis 2:15

³¹ Johannes 9:4, Johannes 15:16, Efeziërs 4:17-24

³² Matteüs 9:37-38

³³ Matteüs 15:14-30

³⁴ Prediker 5:18-19, Jesaja 65:22

- mogen we blij zijn. Werken biedt ons geluk. Wij zijn Gods genietters, Zijn aanhangers, Zijn bewonderaars.
22. Door te werken kunnen we God behagen. God houdt van werken, daarom houdt Hij ervan als wij werken. God geniet ervan als Zijn kinderen werken zoals Hij het bedoelt. God kan genieten van de esthetische creativiteit van ons werk. Wij zijn Gods artiesten, Zijn kunstenaars.
23. Door te werken bieden we God de mogelijkheid om voor ons en andere mensen te zorgen.³⁵ Door te werken zorgt God ervoor dat we ons voorzien in ons eigen levensonderhoud en dat van onze naasten, waaronder degenen die niet kunnen werken en die hulpbehoevend zijn.³⁶ Wij zijn Gods zorgverleners.
24. Door te werken bieden we God de mogelijkheid om ons en de medemens te verlichten van de gevolgen van de zonde, zoals onderdrukking, honger, ziekte en criminaliteit. Een dokter geneest zieken, een politieagent corrigeert onrecht, een militair brengt vrede en een aanemer bouwt dijken tegen overstromingen. Wij zijn Gods drukverzachters, Zijn hulpverleners, Zijn reddingswerkers, Zijn noodtroepen.
25. Door te werken stellen we anderen in staat om te werken en zich volgens Gods plan te ontwikkelen en ontplooien. Werk biedt werk. Wij zijn Gods werkverschaffers, Zijn intercedenten.
-

³⁵ 2 Tessalonicenzen 3:10, 1 Timoteüs 5:8

³⁶ Spreuken 19:17, Handelingen 20:35, Efeziërs 4:28, Hebreeënen 13:16

26. Door te werken besteden we onze tijd verstandig.³⁷ God heeft ons niet geschapen om lui te zijn en om God al het werk te laten verrichten. We leven ook maar één keer op deze wereld en onze tijd hier is beperkt, dus we hebben geen tijd te verliezen. Werken is een van Godgegeven tijdsbesteding.
27. Door te werken voorkomen we dat we zonden begaan door het niet werken.³⁸ Ledigheid is des duivels oorkussen. Luiheid leidt tot parasitair gedrag.³⁹ Verveling veroorzaakt vijandigheid. Werken is een wapen tegen zonde.
28. Door te werken laten we zien dat we in God geloven. Werk vanuit het geloof is immers een vrucht van het geloof.⁴⁰ Werken is getuigen.
29. Door te werken kennen we waarde toe aan God en Zijn relatie met ons, geven we betekenis aan wat God voor ons betekent en wij voor Hem. Werken is God waarderen, Zijn waarde voor ons taxeren.
30. Door te werken danken we God, tonen we onze dankbaarheid voor het werk en de vrede die Hij met ons sloot, offeren we onszelf en de vruchten van ons werk op aan God. Werk is een altaar.⁴¹

³⁷ Efeziërs 5:15-17

³⁸ Spreuken 21:25

³⁹ Spreuken 12:24, Spreuken 20:13

⁴⁰ Jakobus 2:17, Jakobus 2:26

⁴¹ Romeinen 12:1

31. Door te werken aanbidden we God.⁴² Werken is God prijzen, loven, eren en verheerlijken. Werken tot God is God aanbidden. Onze werkplaats is een bedeplaats, een gebedsoord, een binnenkamer.⁴³
32. Door te werken krijgen we mogelijkheden om te getuigen van Gods goedheid in situaties en naar mensen die we anders niet zouden meemaken.⁴⁴ Werk is een evangelisatieplek.
33. Door te werken kunnen we onze geloofsgemeenschap onderhouden, opbouwen en uitbouwen, zowel met ons werk voor de geloofsgemeenschap als met het geld en de goederen die we met ons werk verkrijgen en met de kennis en ervaring die we tijdens ons werk opdoen.⁴⁵ Werken is werken aan onze geloofsgemeenschap.

⁴² 1 Korintiërs 6:20, 1 Korintiërs 10:31

⁴³ Matteüs 6:6

⁴⁴ 1 Petrus 2:11-12

⁴⁵ Galaten 6:6

Vragen

- 18 *Vind ik dat God de Belanghebbende, de Stakeholder, is in het werk? Zo niet, vind ik wel dat God een belang in het werk heeft? (#1)*
- 19 *Met welke rol van belanghebbende van God in het werk (eigenaar, werkgever, leverancier, afnemer, leidinggevende, leider) heb ik het meest? En welke het minst? En welke rol ervaar ik het meest en het minst in mijn werk? (#2-8)*
- 20 *Hierboven worden allerlei doelen beschreven van het werken. Welke doelen onderschrijf ik? En welke niet? En mis ik doelen? (#9-33)*
- 21 *Hierboven worden allerlei rollen beschreven die mensen kunnen vervullen in het werk (zoals hulpverlener, stagiaire en belegging). Welke rollen spreken mij aan? En nog belangrijker, welke rollen ervaar ik in mijn werk? Ervaar ik bijvoorbeeld dat ik Gods kunstenaar ben in mijn werk? (#4, #10-25)*
- 22 *Als iemand mij zou vragen hoe ik werk zie vanuit mijn christenzijn, wat antwoord ik dan?*
- 23 *In hoeverre zie ik (mijn) werk als een altaar, bedplaats en evangelisatieplek? (#30-32)*
- 24 *Heb ik ervaring met dat, wat hierboven wordt gesteld, luiheid leidt tot parasitair gedrag? (#27)*
- 25 *Als God er niet zou zijn, wat zou dat mijn werk anders maken?*
- 26 *Als ik drie zinnen hierboven zou mogen onderstrepen om nooit te vergeten, welke zinnen zijn dat?*

3. Godsgeschenk

1. Vanwege alle mogelijkheden die God geeft in en door het werk mogen we Hem danken. We mogen Hem danken voor het werk dat Hij geeft, voor dat Hij in ons en door ons werk wil werken en dat Hij voorziet in de middelen en gaven om ons werk te verrichten.⁴⁶
2. Iedere dag dat we mogen werken is een groot geschenk van God aan ons. Als we mogen en kunnen werken dan hebben we dat aan God te danken. Zonder Hem waren wij er niet geweest en was werken onmogelijk geweest. Ons werk is geen eigen verdienste, maar Gods verdienste.
3. Laat ons beseffen dat werken een Godswonder is. Zie alleen al wat er allemaal komt kijken om een steen op te tillen, laat staan een huis te bouwen; wat er allemaal komt kijken om een snee te zetten, laat staan een patiënt te opereren; wat er allemaal komt kijken om geld te lenen, laat staan een bank te runnen. Hoe ingenieus van God is het dat Hij heeft bedacht en ontworpen dat mensen kunnen maken, creëren en produceren. Hoe ingenieus van God is het dat mensen kunnen ploegen, zaaien en oogsten, dat mensen kunnen verzorgen en verwenen, dat mensen kunnen aanleggen, inrichten en samenstellen, dat mensen kunnen bouwen, besturen en bewa-

⁴⁶ 2 Korintiërs 9:8

ken. Dat mensen niet alleen werken, maar ook samenwerken, met elkaar werken om samen te leven en een samenleving te vormen. En dat mensen überhaupt kunnen denken, voelen en bewegen. God is meesterlijk. Iedere dag dat we mogen werken of anderen voor ons werken mogen we God bewonderen. Een godsgeschenk van algemene genade, van gemene gratie.

4. Ook al is ons werk door de zondeval bemoeilijkt en bevlekt, werk is niet inherent zondig. Als Jezus als mens zonder zonden jarenlang als timmerman werkte, dan is werken niet op voorhand zondig. Werk is niet het gevolg van de zondeval, al is werk door de zondeval wel vervloekt met moeilijkheden en moeite.⁴⁷
5. Dat veel werk is ontstaan vanwege de zondeval, zoals regulering, controle en bewaking, maakt dit werk nog niet zondig. Anders zou het werk van een predikant ook zondig zijn.
6. Door de zondeval is werk belangrijker geworden voor God omdat er nu meer werk nodig is om de zonde te beugelen, de zonde te dragen en de gevolgen van de zonde te herstellen. Zonder al dit werk, zou de wereld een hel zijn. De wereld zou onleefbaar zijn zonder artsen en verpleegkundigen, zonder politieagenten en militairen, zonder schoonmakers en reparateurs. Omdat er zoveel zonde in de wereld is, is er veel werk nodig om de

⁴⁷ Genesis 3:17

nood te bestrijden. Alleen al aan de bestrijding van ziekten, armoede en milieuvervuiling hebben we onze handen vol.⁴⁸

7. Werk is een zegen. Het is een zegen van God dat we mogen werken, dat Hij ons werk schenkt, en dat Hij ons deel laat uitmaken van Zijn meesterwerk. Omdat werk van God komt is het een zegen. Werken is een zegening, al garandeert dit niet dat al onze werken worden gezegend.
8. Het grootste geschenk is niet dat wij mogen werken, maar dat God werkt⁴⁹ en dat God de Vader, door het verlossingswerk van Jezus Christus, ons redding en verzoening schenkt.

⁴⁸ Romeinen 8:22-23

⁴⁹ Johannes 5:17

Vragen

- 27 *Voor wat in mijn werk dank ik God? Doe ik dat genoeg? En is er iets in mijn werk waarvoor ik God vergeet te danken? (#1)*
- 28 *Hoe groot geschenk van God vind ik werken? (#2)*
- 29 *Waarom is, in mijn eigen bewoordingen, werken een Godswonder? En kan ik dat ook zeggen over het werk dat ik doe en om mij heen zie? (#3)*
- 30 *Onderschrijf ik dat werk niet inherent, per definitie, zondig is? (#4)*
- 31 *Is mijn huidige werk er vanwege de zondevol? Met andere woorden, zou mijn werk niet hebben bestaan als er geen zonde zou zijn? (#5)*
- 32 *Welke zonde(n) bestrijdt mijn werk? (#6)*
- 33 *Op welke wijze maakt mijn werk deel uit van Gods meesterwerk? Of mag en kan ik dat zo niet zeggen? (#7)*
- 34 *Ervaar ik werk als een zegen? En wat zijn dan de zegeningen in mijn werk? (#7)*
- 35 *Als we spreken over het werk van mensen, vind ik dat we in dat verband mogen spreken over het werk van God? Of is dat geheel onvergelijkbaar? (#8)*

4. Drijfveren

1. We werken niet omdat het vrijblijvend is, maar omdat werken een Godsgeschenk is dat we niet dankbaar kunnen afslaan. Werken als geschenk maakt ons schatplichtig. Werken is een voorrecht maar ook een plicht. We kunnen ons werk niet van God opeisen, maar God eist het werk van ons op.
2. We werken niet voor eigen glorie en roem, maar voor de glorie en roem van God.⁵⁰ Niet zelfbeschikking, zelfverheerlijking of zelfontplooiing is het hoogste doel van werken maar zelfverwezenlijking, in de zin van komen tot wat God met ons voorheeft. We werken niet om onszelf te verheerlijken maar om God te verheerlijken. We werken niet om onszelf te verhogen, maar om God te verhogen. Wij werken niet voor onszelf maar voor God.
3. We werken niet om onszelf te bewijzen of iets van het leven te maken, maar om te bewijzen dat we van God zijn en Hij ons leven maakt. God is onze Schepper, Verlosser en Vernieuwer. Als God ons aanneemt als Zijn kind, dan neemt Hij ons onvoorwaardelijk aan. Daar doet ons werk niets aan af, daar draagt ons werk niets aan bij. God gaat niet anders naar ons kijken door wat wij presteren. Hij ziet ons aan in Jezus Christus.

⁵⁰ 1 Korintiërs 1:31, 2 Korintiërs 10:17-18

4. We werken niet met het oog op wat mensen over ons zeggen, maar wat God over ons zegt.⁵¹ Als we voor God werken, dan heeft God het voor het zeggen. Het gaat er niet om wat mensen van ons vinden, maar wat God van ons vindt. Het gaat er niet om hoe mensen ons beoordelen, maar hoe God ons beoordeelt. Het gaat er niet om of we onze werken zonder schaamte kunnen verantwoorden naar mensen, maar naar God. Het gaat er zelfs niet om wat mensen aan het einde van ons leven over ons zeggen, maar wat God na ons leven over ons zegt. En tegen ons zegt.⁵² Dit exitgesprek van ons leven en beoordelingsgesprek voor de eeuwigheid kent voor Gods troon slechts twee mogelijke uitkomsten: toegelaten of geweigerd, aangenomen of verworpen, binnen of buiten, verheerlijking of verdoemenis, hemel of hel.
5. We werken niet om te winnen, maar om onszelf te verliezen in God.⁵³ Door te werken leren we te vertrouwen op God, ons werk en de vruchten ervan van Hem te verwachten, van Hem steeds afhankelijker te worden en God meer en dieper te leren kennen.
6. We werken niet om iets te worden, maar omdat we iemand zijn. Een christen is iemand voordat die iets doet; we zijn christen voordat we als christen werken.

⁵¹ Matteüs 6:4, Kolossenzen 3:23

⁵² Vgl. Romeinen 14:12

⁵³ Matteüs 16:25

7. We werken niet om onszelf te verlossen, maar we werken vanuit de verlossing door Jezus Christus. Wanneer het komt tot verlossing, dan hoeven we niet te werken maar mogen we rusten in Jezus. Het evangelie gaat niet over wat wij voor God doen, maar wat God voor ons doet in Jezus Christus.⁵⁴
8. We werken niet ter rechtvaardigmaking van onszelf, maar vanuit onze rechtvaardigmaking door God. Wij leven niet van ons werk maar van Gods werk. Ons werk doet ertoe, maar niet tot geloof en genade maar vanuit geloof en genade. Alleen geloof in Jezus Christus zorgt voor behoud en redding en geeft het ware leven.⁵⁵ We mogen weten dat onze toegang tot God niet afhangt van onze werken, maar van Gods genade.⁵⁶ Vanwege het werk van Jezus Christus, verstrekt God ons rechtvaardigmaking los van onze werken.⁵⁷
9. Wij werken niet om door God gered te worden, maar omdat we door Jezus zijn gered. Ook al werken we nog zo veel en goed, we verdienen er op geen enkele manier onze redding mee.⁵⁸ Ons werk is niet zaligmakend. Met werken verdienen we de hemel niet.⁵⁹ Alleen door Gods

⁵⁴ Romeinen 3:23-24, Galaten 2:20

⁵⁵ Romeinen 3:21-26, Romeinen 4:5, Romeinen 5:1, Romeinen 6:10-11

⁵⁶ Romeinen 5:15, Romeinen 11:6

⁵⁷ Titus 3:5

⁵⁸ Efeziërs 2:8-10

⁵⁹ Matteüs 20:1-16

genade kunnen we zalig worden. Vanuit onze redding door Jezus Christus doen we werk tot Gods eer.⁶⁰

10. We werken niet voor de vrede met God, maar vanuit de vrede met Hem.⁶¹ Vrede met God is niet het resultaat van ons werk, maar de reden.
11. We werken niet om iets van God te verdienen, maar om God te dienen. Ons werk en de vruchten ervan zijn niet onze verdiensten, maar geschenken van God. God kan nooit bij ons in de schuld staan; Hij is niets aan ons verschuldigd. Wie werkt om iets van God te verdienen, gebruikt God als middel voor diens eigenbelang. We werken belangeloos voor God, zelfs niet voor zegeningen in ons werk en loon in de hemel.
12. We werken niet om door God te worden gezegend, maar omdat we door God zijn gezegend. We zijn al gezegend als we mogen werken en helemaal als we ons werk doen tot eer van God. Of God ons en ons werk nog meer zegent, is aan God. We kunnen Gods zegeningen niet voorstellen, afdwingen of claimen. God zegent op Zijn manier. God werkt wanneer Hij wil, en hoe Hij wil, en door wie Hij wil. Hij handelt volgens Zijn plannen, niet volgens onze werken.
13. We werken niet om te presteren in de ogen van God, maar om in relatie tot Hem te zijn. God doet niet aan

⁶⁰ Romeinen 7:4

⁶¹ Romeinen 5:1, Hebrreeën 13:20-21

prestatiemeting, prestatiebeoordeling en prestatiebeloning. Bij God gaat het er niet om dat we pas wat zijn als we presteren, maar wie we zijn in relatie tot Hem. Omdat Jezus ons heeft vrijgekocht, hoeven we ons naar God toe niet te verkopen, maar mogen we komen zoals we zijn. Jezus zet een streep door de boekhouding van onze zonden. Niet vanwege onze bloed, zweet en tranen in ons werk, maar vanwege het bloed van Jezus in Zijn werk.

14. We werken niet om tot God te komen, maar zodat God tot ons kan komen in het werk. Werk is een manier om Gods aanwezigheid te ervaren, om God ons te laten opzoeken, voor God om zich aan ons te openbaren.
15. We werken niet omdat God ons werk per se nodig heeft, maar omdat wij God in Zijn werk nodig hebben. Het is godslasterlijk te denken dat wij indruk op God kunnen maken, dat God niet zonder ons en ons werk kan. Daarom is het des te bewonderenswaardiger dat God ons toch aan het werk zet. We mogen God danken dat Hij ons laat werken en God daarbij vragen of wij Hem in Zijn werk mogen helpen.
16. We werken niet omdat God daar beter van wordt, maar omdat God vindt dat werken goed voor ons is. De mens is er niet voor het werk, maar het werk is er voor de mens. God eist ons leven en daarmee ons werk op omdat Hij het

goede met ons voorheeft.⁶² Door te werken, werkt God aan ons.

Vragen

- 36 *In hoeverre ken ik de zestien genoemde drijfveren al? Of zitten er een of meerdere nieuwe drijfveren voor mij bij? Zo ja, welke? (#1-16)*
- 37 *Welke van de zestien genoemde drijfveren onderschrijf ik, ben ik het volledig mee eens? En welke minder of geheel niet? (#1-16)*
- 38 *Is er volgens mij een prioriteit in belangrijkheid van de zestien genoemde drijfveren? Zo ja, welke? (#1-16)*
- 39 *Welke van de zestien genoemde drijfveren ervaar ik bij mezelf in mijn werk? (#1-16)*
- 40 *Welke van de zestien genoemde drijfveren (die ik onderschrijf) vind ik lastig of zelfs onmogelijk om toe te passen, te doorleven? Met andere woorden, welke drijfveren staan het meeste bij mij onder druk of zijn voor mij een uitdaging? (#1-16)*
- 41 *Met welke van de zestien genoemde drijfveren ga ik aan de slag om ze meer in mijn werk tot uiting te brengen? En hoe ga ik dat concreet doen en vasthouden? (#1-16)*
- 42 *Trouwens, mis ik een of meerdere drijfveren die niet zijn opgesomd? (#1-16)*

⁶² Efeziërs 2:10

- 43 Hoe voel ik me als ik zou horen dat iemand die precies hetzelfde werk als ik doet, daarvoor veel meer verdient dan ik? (#2)*
- 44 Hoe voel ik me als ik zou horen dat iemand die precies hetzelfde werk als ik doet, daarover veel meer zegeningen ontvangt dan ik? (#12)*
- 45 Hoe voel ik me als zou blijken dat God iemand in genade aanneemt die door allerlei ontoelaatbaar gedrag veel succesvoller in het werk is dan ik? (#13)*
- 46 Als ik zou horen dat ik nog een jaar te leven heb en ik kan kiezen uit het blijven werken of het direct stoppen met werken, waarvoor kies ik dan?*
- 47 Hoe zou ik mij voelen als er voortaan in een week maar één werkdag en maar liefst zes rustdagen zitten?*

5. Goede werken

1. Niet alle werken voldoen aan wat God van ons verwacht. Alleen goede werken zijn goed voor God. God wil dat wij goede werken doen.⁶³
2. Goede werken zijn werken die vanuit het geloof in God met en tot God worden gedaan. God is namelijk de enige bron van waarde; Hij is de bron van alles wie en wat we zijn, alles wat we hebben en alles wat we weten. Hij is de enige die ons werk echt betekenis geeft. God maakt ons werk goed. Goede werken zijn goed omdat God goed is en niet wij. De waarde van werk schuilt in hoe God ons werk waardeert en dus niet hoe wij of andere mensen het waarderen. Daarom zijn goede werken in God.
3. Werk dat niet voortkomt uit een ware visie op wie God is en wat Hij heeft beloofd, is geen waarachtig werk. Referentiepunt voor wat goede werken zijn, zijn de goede werken van God. Referentiepunt voor wat een goede werker is, is God als de goede werker. Goede werken weerspiegelen Gods heilige daden. Een goede werker weerspiegelt Gods heilige karakter. Goede werken en goede werkers zijn naar Gods woord, Zijn wet, Zijn openbaring en naar Zijn hart.
4. Goede werken zijn werken die voortkomen uit ons geloof. Werken zonder geloof in God kunnen niet goed

⁶³ Matteüs 5:16, Matteüs 7:21, Titus 2:14, Titus 3:8

zijn.⁶⁴ Geloof in God is immers een voorwaarde voor goede werken voor God.⁶⁵ Als we God ontkennen dan kan het niet anders dan dat we daarmee ontkennen dat ons werk voor God kan bestaan.

5. Goede werken zijn werken die voortkomen uit ons hart.⁶⁶ Goede werken zijn niet werken die we doen omdat ze moeten, anderen ze van ons verwachten of omdat we er zelf beter van worden, maar omdat we daarmee God willen dienen. Ons hart bepaalt wie we door ons werk aanbidden. Werken vanuit pure, onbewuste gewoonte kunnen daarom evenmin goede werken zijn, evenals werken die worden gezien als een afwerklijst of afvinklijst.
6. Goede werken zijn het resultaat van aanvaarding door God, niet het middel of de basis van onze aanvaarding door Hem. Goede werken worden mogelijk gemaakt door het geloof in Christus. Goede werken zijn onze hartelijke reactie op Gods genade in Jezus Christus. Onze goede werken zijn een gevolg van en antwoord op Jezus' verlossingswerk. We worden gered door geloof en genade, niet vanwege onze werken.⁶⁷ Maar onze werken zijn van vitaal belang voor God: Hij heeft ons geschapen om goed te werken. We worden niet gered door onze werken, maar door Jezus' werk zodat wij kunnen werken. In Jezus

⁶⁴ Romeinen 14:23

⁶⁵ Romeinen 3:20

⁶⁶ 1 Samuël 16:7, 1 Korintiërs 15:58, Efeziërs 6:7

⁶⁷ Galaten 2:6, Efeziërs 2:8-9

zijn wij herschapen om goede werken te doen.⁶⁸ Door Zijn goede werk kunnen wij goede werken verrichten.

7. Werken zijn zinloos en betekenisloos als ze niet tot God worden gedaan.⁶⁹ Een goed werk is niet goed als God niet als het goede doel ervan wordt gezien. Werken die niet goed zijn, zijn zonde, al zijn de werken naar aardse maatstaven nog zo goed. Als we niet Gods doel zien in ons werk dan maakt dit ons werk ijdel, nutteloos en zelfs schadelijk.⁷⁰
8. De vraag is uiteindelijk niet of we goed voor God werken, maar of God in ons werkt. We werken niet voor God, maar God werkt in en door ons. Het gaat erom dat we God in ons werk laten werken, Hem de regie geven, Hem alle ruimte geven. God werkt niet met ons samen, maar wij werken met Hem samen.
9. Ons werk wordt goddelijk als we God daarmee aanbidden, God dienen, God zien als hoogste doel, God ervaren als ultieme bron van onze voldoening en identiteit, God in ons werk komt en het Gods werk wordt, is en blijft. Zelfs het laagste, kleinste en minste werk, gedaan als een daad van aanbidding, belichaamt het hoogste en grootste doel.
10. Omdat God de bron is van het goede en van ons werk, is niet alleen het werk een geschenk van God aan ons maar

⁶⁸ Johannes 15:16

⁶⁹ Psalmen 127:1-2, 1 Korintiërs 3:10-15

⁷⁰ 1 Korintiërs 15:58

ook de goede werken die we mogen verrichten. Goede werken zijn niet van ons maar van God. Werken is daarom teruggeven en doorgeven wat we van God ontvangen. Goede werken neemt God graag aan. Gods zegen op ons werk is het keurmerk.⁷¹ Met Gods zegen zegt God dat ons werk goed is. Iedere werkdag is een jubeldag: dat we aan God de vruchten van ons werk teruggeven.

11. Goede werken zijn niet louter uitzonderlijke werken, maar het zijn juist de gewone, alledaagse werken die God gebruikt. Maar goede werken zijn wel buitengewoon, omdat God erin aanwezig is.
12. Goede werken hoeven niet perfecte, volmaakte werken te zijn. Alleen God is perfect. Ons werk is belast met zonde; wat wij doen is gebroken en onvolmaakt. Bij God is goed goed genoeg. Naar aarde maatstaven is ons werk vaak niet goed genoeg: het moet meer, beter, groter, makkelijkere en sneller. God denkt zo niet. God aanvaardt onze werken zolang wij Hem hiermee willen dienen. Een goede ouder slaat immers een zelfgemaakt cadeau van diens kind ook niet af, al is dat cadeau nog zo gebrekkig.
13. Goede werken zijn het niet doen van slechte werken. Slechte werken negeren God, beledigen Hem, ontteren Hem, verlagen Hem.⁷² Slechte werken vloeken met God omdat God goed is. Zonde is als we ons als een god in ons

⁷¹ Psalmen 90:17, Jeremia 17:10

⁷² Romeinen 2:24

werk gedragen want dan negeren we God; als we ons werk vereren, want dan onteren we God; als we inbreuk maken op Gods werken, want dan beledigen we Hem; als we God niet op de eerste plaats zetten, want dan verlangen we Hem.

14. Goede werken zijn meer dan het niet doen van slechte werken. Het christelijk geloof is geen passieve instemming met de waarheid van het evangelie. Het gaat erom dat we in beweging komen, dat we niet niets doen, maar dingen doen, juist dingen doen, en juist de juiste, goede dingen doen. Het goede niet doen terwijl we wel weten en kunnen, is niet alleen een gemiste kans maar ook zonde.⁷³ Veelvuldig kansen missen om het goede te doen, is helemaal zonde. Altijd kansen missen om het goede te doen is doodzonde.
15. Goede werken vinden niet alleen plaats in een geloofsgemeenschap of kerkverband, maar overal waar we werken kunnen we in beginsel goede werken doen. Goede werken zijn niet alleen voorbehouden aan geestelijke werkers maar aan ieder mens die in Gods Geest werkt.

Overvloedig

16. God is goed, daarom houdt Hij van goede werken en verlangt Hij dat we goede werken verrichten. Slechte werken vloeken met de goedheid van God, daarom keurt Hij ze af.

⁷³ Jakobus 4:17

17. Omdat God altijd het goede doet, wil Hij ook dat wij als zijn schepsels, kinderen en werknemers altijd het goede doen.⁷⁴ Dat we niet halfslachtige goede dingen doen, maar volledig, geheel, radicaal.⁷⁵ God dienen in ons werk doen we niet parttime maar fulltime. Christenzijn behalve in het werk is onmogelijk; Christenzijn doordrenkt het leven, dus ook het werk en de werken. God uitsluiten in ons werk is Hem buitensluiten in ons leven. Christenzijn is niet een jas die we uitdoen als we beginnen met werken.
18. Omdat God overvloedig is in goede werken, wil Hij ook dat wij overvloedig zijn in onze goede werken.⁷⁶ Dat we niet wat goede werken doen, maar heel veel goede werken doen, daarin onophoudelijk in zijn en iedere mogelijkheid creëren en benutten om goede werken te doen. We mogen anderen nooit het goede onthouden als we hiertoe de kans hebben.⁷⁷ God verlangt namelijk dat we altijd in alles het goede zoeken.⁷⁸ Ieder werk dat we doen moet bijdragen aan Gods werk in de wereld. Het goede zoeken is niet goud zoeken maar God zoeken.
19. Door het overvloedig verrichten van goede werken, worden we rijk, niet naar aardse maatstaven, maar rijk in

⁷⁴ 1 Tessalonicenzen 5:15

⁷⁵ Spreuken 11:24-25, 2 Korintiërs 8:2

⁷⁶ Johannes 15:8, 1 Korintiërs 15:58, 2 Korintiërs 9:8, Galaten 6:9

⁷⁷ Spreuken 3:27, Galaten 6:10

⁷⁸ Amos 5:14, 1 Korintiërs 10:31, 1 Tessalonicenzen 5:15

goede werken.⁷⁹ Er is geen betere investering dan het doen van goede werken. Goede werken op aarde hebben hemelse waarde. We bouwen door goede werken aan Gods Koninkrijk en Gods dividend is van eeuwigheids-waarde.⁸⁰

20. Door het overvloedig verrichten van goede werken, geven we gehoor aan Gods oproep tot een heilig leven. Als we worden opgeroepen om heilig te leven, dan betekent dit ook heilig werken.⁸¹ Heilig werken is het in alles doen van goede werken, het onophoudelijk werken voor de glorie van God en het benutten van kansen om goed te werken.
21. Juist omdat God zoveel geeft om het werk dat we doen en de manier waarop we werken, schenkt Hij velen van ons zoveel vermogens en mogelijkheden om goede werken te verrichten. God rust ons toe om goede werken te verrichten. Hij vertrouwt ons daarin en Hij vertrouwt Zijn schepping ons toe.⁸² Als God mensen niet zou vertrouwen in hun werk, dan had Hij geen mensen gemaakt maar robots.
22. God geeft ons de vrijheid om goede werken te doen zodat we kunnen werken uit liefde voor Hem en Zijn schep-

⁷⁹ 1 Timoteüs 6:18

⁸⁰ Jesaja 49:4, Matteüs 6:19-20, Romeinen 2:6, 1 Korintiërs 3:14, Kolossenzen 3:23-24

⁸¹ Leviticus 11:45

⁸² Psalmen 8:7

ping. Dit geeft ons echter ook de vrijheid om slechte werken te verrichten. God geeft ons vrijheid en verantwoordelijkheid. Hij vertrouwt ons dat we in ons werk trouw zijn aan Hem. Daarom doet het God pijn als we Zijn vertrouwen in ons misbruiken, als we Hem ontrouw zijn.

23. God geeft ons de vrijmoedigheid om goede werken te verrichten.⁸³ In Christus hebben we al waar andere mensen voor werken; behoud, leven, vrede, zelfwaardering en acceptatie. Daardoor kunnen wij ons richten op het doen van goede werken. God accepteert ons los van onze goede werken, waardoor we kunnen uitblinken in goede werken. Onze rechtvaardiging maakt ons vrij om God en onze naasten te dienen, omdat we ons geen zorgen meer hoeven te maken over onze eigen acceptatie voor God. God verlost ons niet van het werk, Hij maakt ons vrij om te werken. In ons werk kunnen we onze vrijheid in Christus uitoefenen om God te eren. Jezus redt ons zodat wij ijveren om goede werken te verrichten.
24. Gods evangelie maakt ons blijmoedig om goede werken te doen, omdat het betekent dat we vrijuit kunnen gehoorzamen, vanuit ons hart, in plaats vanuit angst voor wat God ons zou kunnen aandoen als we dat niet doen of vanuit eigenbelang om God met goede werken gunstig te stemmen. Onze rechtvaardigmaking hangt alleen af van God waardoor we geheel en volledig door God worden geaccepteerd, los van onze werken, door ons geloof in

⁸³ 2 Korintiërs 3:12

Christus.⁸⁴ En juist omdat God ons aanvaardt zonder enige verdienste van onze kant, maar uit pure, vrije genade, leidt dit tot grote en pure vreugde, liefde en gretigheid om goede werken te doen.⁸⁵ In ons werk kunnen we onze blijmoedigheid in Christus tonen om God te eren.

25. In de mate dat wij, door Gods genade, ons werk goed doen, zal het deel uitmaken van Gods Koninkrijk. Dat motiveert ons eens te meer om ons werk zo goed mogelijk te doen en zoveel mogelijk goede werken te verrichten. Wij werken in twee werelden.⁸⁶ Ook al zijn deze werelden overlappend, we werken in de eerste plaats voor God en in Zijn Koninkrijk, en in de tweede plaats voor onze medemens en in de wereld. We hebben daarom een dubbel paspoort, dragen twee petten en de diensten die we draaien tellen dubbel.
26. God kan goede werken zelfs beter maken.⁸⁷ Gods werk doen op Gods manier zal nooit Gods steun missen. God kan de gebrokenheid in goede werken herstellen. God kan zelfs de vruchten van goede werken verveelvoudigen.⁸⁸ Werk wat voor ons onbeduidend is, kan God gebruiken tot heil en zegen van andere mensen.

⁸⁴ Titus 2:14

⁸⁵ Lucas 7:47

⁸⁶ 1 Petrus 2:11

⁸⁷ Johannes 14:12

⁸⁸ Ezechiël 36:30

Vragen

- 48 *Zoals hierboven goede werken wordt gedefinieerd, vind ik dat goed, te beperkt of te veeleisend? (#1-14)*
- 49 *Zoals goede werken hierboven wordt gedefinieerd, vind ik dat logisch of zitten er tegenstellingen in? (#1-14)*
- 50 *Vind ik dat ons werk goddelijk kan worden? (#9)*
- 51 *Is er een verschil tussen goed werken en goede werken? (#4-13)*
- 52 *Is er een verschil tussen goed werken en heilig werken? (#20)*
- 53 *Hoe definieer ik goede werken? (#1-14)*
- 54 *Hoe definieer ik slechte werken? (#13)*
- 55 *Als ik naar mijn eigen werk kijk, in hoeverre is dat goed? En waaraan ontbreekt het eventueel?*
- 56 *Kan ik uitleggen hoe mijn werk kan bijdragen aan Gods Koninkrijk? En kan ik dat concreet maken voor de afgeloopen keer dat ik heb gewerkt? (#19 en #25)?*
- 57 *Vind ik dat God mij vertrouwt in mijn werk? Zo ja, waaruit blijkt dat? (#21-22)*
- 58 *Vind ik dat een christen overvloedig in goede werken kan zijn? Of verlangt God dit niet van ons? (#18)*
- 59 *Vind ik van mezelf dat ik overvloedig ben in goede werken? Of beter geformuleerd: denk ik dat God vindt dat ik overvloedig ben in goede werken? (#18)*
- 60 *Als ik vind dat mijn werk beter moet en kan, wat ga ik dan concreet doen om dit te realiseren?*
- 61 *Als ik nu zou moeten stoppen met werken, wat betreurt ik dan dat ik dat niet meer heb kunnen doen? En is dit dan iets wat ik prioriteit moet geven zolang ik nog wel werk?*

- 62 *Ervaar ik bij mezelf de vrijmoedigheid om goede werken te verrichten? Zo niet, wat moet er gebeuren voordat ik dit wel heb? En wat kan ik daaraan doen? (#23)*
- 63 *Ervaar ik bij mezelf de blijmoedigheid om goede werken te verrichten? Zo niet, wat moet er gebeuren voordat ik dit wel heb? En wat kan ik daaraan doen? (#24)*
- 64 *Vind ik dat christenen in twee werelden werken? Zo ja, geldt dat ook voor mij? En waarin uit zich dat en hoe beleef ik dat? (#25)*
- 65 *Ken ik (eigen) voorbeelden dat God de vruchten van goede werken verveelvoudigt? (#26)*
- 66 *Na dit hoofdstuk te hebben gelezen, wat ga ik hierover de volgende keer dat ik bid tegen God zeggen?*
- 67 *Welke andere vraag wil ik mezelf stellen na dit hoofdstuk te hebben gelezen?*

6. Godsbeeld

1. Als schepselen en kinderen van God, houdt God ervan dat wij Zijn karakter in ons werk weerspiegelen. God verlangt ernaar dat ons karakter op Zijn onveranderlijke karakter gaat lijken. Dat gunt Hij ons. Werken is daarom ook God laten werken aan ons karakter zodat we steeds meer in ons werk een beelddrager van Hem worden. In de Bijbel zien we God aan het werk en leren we hoe God aan ons wil werken en hoe God ons wil laten werken. Door te werken zoals God werkt laten we zien dat God in ons werkt.
2. Onze opdracht en roeping is om God in elke dimensie van ons bestaan, dus ook ons werk, te verbeelden. Wij zijn door God ontworpen om Zijn beelddraggers te zijn, om op unieke wijze weer te geven wie God is voor Zijn wereld. God verlangt dat wij in ons Zijn heiligheid weerspiegelen, Zijn bedoelingen eren en de heerschappij van Zijn hemelse Koninkrijk op aarde uitvoeren. We zijn geroepen om heilig te zijn omdat God heilig is,⁸⁹ om volmaakt te zijn omdat God volmaakt is,⁹⁰ om uitmuntend te zijn omdat God uitmuntend is.
3. Omdat God de Vader trouw is, houdt Hij ervan als wij trouw in ons werk zijn. Omdat God rechtvaardig is, houdt Hij ervan als wij rechtvaardig in ons werk zijn. Omdat God barmhartig is, houdt Hij ervan als wij barmhartig in ons

⁸⁹ Leviticus 11:44-45, Leviticus 19:2, Leviticus 20:7, Leviticus 21:8

⁹⁰ Matteüs 5:48

werk zijn. Evenzo houdt God ervan als we duurzaam, waarachtig en genadig zijn in ons werk. En omdat God liefde is, houdt Hij ervan als wij ons werk met liefde doen. Door in ons werk Zijn karakter te weerspiegelen, laten we zien dat we echt van God houden.

4. God houdt daarom ervan als journalisten de Goddelijke waarheid weerspiegelen, als handelaren de Goddelijke trouw weerspiegelen, als hulpverleners de Goddelijke barmhartigheid weerspiegelen, en van zoveel andere beroepen die Zijn Goddelijke karakter weerspiegelen.
5. Als schepselen en kinderen van God, houdt God ervan dat wij Zijn werken in ons werk weerspiegelen.⁹¹
6. Omdat God redt en verzoent, houdt Hij ervan als wij in ons werk redden en verzoenen. Omdat God herstelt en geneest, houdt Hij ervan als wij in ons werk herstellen en genezen.⁹² Omdat God helpt en ontfermt, houdt Hij ervan als wij in ons werk helpen en ontfermen. Evenzo houdt God ervan als we zorgen en verzorgen, als we bouwen en beschermen, als we opleiden en onderwijzen.
7. God houdt van zoveel ander werk dat Zijn werken weerspiegelt. God houdt ervan als reparateurs repareren, plukkers plukken, bestuurders besturen, toezichthouders toezichthouden, vervoerders vervoeren en fokkers fokken. Evenzo houdt God ervan als bewakers bewaken, teler telen, schrijvers schrijven, rechters rechtspreken,

⁹¹ 1 Korintiërs 12:4-11

⁹² Jesaja 58:12

koks koken, stemmers stemmen, activisten actievoeren en nog van zoveel ander werk.

8. God gaat ons voor in Zijn werk. Aan God als dé Werker kunnen wij onszelf in ons werk spiegelen. God is in alles dé Vakman, dé Ambachtsman.⁹³
9. God is dé Maker en Producent. Hij is dé Ontwerper, Architect en Inrichter. Hij is dé Coach en Adviseur. Hij is dé Arts en Verpleegkundige. Hij is dé Planner, Programmeur en Controleur. Hij is dé Verzorger en Onderhouder.
10. God is dé Createur: Hij maakt iets uit niets.
11. God is dé Kunstenaar: Hij heeft met Zijn Schepping het mooiste en knapste ooit gemaakt.
12. God is dé Ondernemer: Hij ging het grootste en langste project allertijden aan, investeerde daarin en nam de mensheid aan.
13. God is dé Manager: Hij creëerde orde, structuur en harmonie in chaos.
14. God is dé Wetgever: Hij stelde de beste geboden op.
15. God is dé Schrijver: Hij schreef het mooiste boek dat er is, de Bijbel.
16. God is ook dé Koning, dé Autoriteit, dé Bevelvoerder. Hij is dé Regisseur, dé Kraamverzorger en dé Begrafenisondernemer. Bovenal is God dé Vader.
17. Door Jezus leren we wie God de Vader is.⁹⁴ Jezus is het beeld van de onzichtbare God. Jezus is het toonbeeld

⁹³ Hebreeën 8:2, Hebreeën 8:5, Hebreeën 11:10, Hebreeën 12:23

⁹⁴ Johannes 14:9, 2 Korintiërs 4:6, Kolossenzen 1:15, Kolossenzen 2:9

waarvan God houdt.⁹⁵ Door Jezus te volgen in ons werk, zijn we Zijn discipelen. God houdt ervan als we Zijn Zoon in ons werk volgen.

18. Net als God de Vader is Jezus Christus ons tot voorbeeld in ons werk.⁹⁶ Hij is dé Curator, Bemiddelaar en Advocaat: Hij redt ons uit onze failliete staat en overbrugt de kloof tussen ons en God. Hij is dé Genezer: Hij genas mensen en maakte zelfs dode mensen levend. Hij is dé Koper: Hij kocht ons vrij door Zijn leven te geven. Hij is dé Schoonmaker: Hij wast onze zonden weg. Hij is dé Voorganger en leraar: Hij predikte en onderwees als geen ander.⁹⁷ Hij is dé Leverancier: Hij voorziet ons in onze levensbehoefte. Hij is dé Medewerker: Hij werkte volledig mee aan Gods plan. Hij is dé Vrijwilliger: Hij kwam vrijwillig naar de aarde om vrijwillig voor ons te lijden.
19. We volgen Jezus in ons werk door te doen wat Hij deed. Door te bemiddelen kunnen we Jezus volgen, evenzo door te genezen, kopen, reinigen, preken, leveren, mee te werken en vrijwillig te werken. Jezus volgen in ons werk betekent dat we ons steeds afvragen wat Jezus in onze plaats zou doen.⁹⁸ Jezus volgen in ons werk betekent ook dat we Hem uitnodigen in ons werk en Hem toelaten.
20. We volgen Jezus in ons werk door te zijn wie Hij is. We volgen Jezus in ons werk als we net al Hem dienstbaar

⁹⁵ Matteüs 3:17, Matteüs 17:5

⁹⁶ Marcus 7:37

⁹⁷ Jesaja 9:5

⁹⁸ Vgl. Matteüs 7:12

zijn, nederig zijn en rechtvaardig. Evenzo als we vreedzaam zijn, barmhartig, genadig en gastvrij. Maar ook als we waarachtig, trouw en ingetogen zijn, getuigend, verdraagzaam en vreugdevol zijn en als we hoopvol, nuchter en liefdevol zijn. Jezus volgen in ons werk betekent dat we ons steeds afvragen wat Jezus in onze plaats zou zijn en doen.

21. Net als God de Vader en God de Zoon is ook de Heilige Geest ons tot voorbeeld in ons werk. De Heilige Geest is leven, bevrijding en vernieuwing. De Heilige Geest schenkt leven, bevrijding en vernieuwing.⁹⁹ Als de Heilige Geest in ons woont dan zijn we levend, bevrijd en vernieuwd. Ook in ons werk. Als de Heilige Geest in ons woont dan groeien en bloeien we in ons werk, zijn we geen slaaf van ons werk en zijn we anders in ons werk. En als de Heilige Geest in ons woont dan brengen we in ons werk leven, bevrijding en vernieuwing. Als we vol zijn van de Heilige Geest dan ademen we dit uit en doen we een andere wind waaien en een ander licht schijnen in ons werk.
22. Het werk van de Heilige Geest zorgt ervoor dat we vrucht dragen in ons werk.¹⁰⁰ De Heilige Geest inspireert ons, geeft ons kracht en wijsheid.¹⁰¹ De Heilige Geest is onze

⁹⁹ Galaten 5:18

¹⁰⁰ Galaten 3:5, Galaten 5:16, Galaten 5:22-24

¹⁰¹ Johannes 16:5-15, Romeinen 8:14

charismatische leider. De Heilige Geest geeft ons de talenten, gaven en deugden om in ons werk het goede te doen. De Heilige Geest geeft ons ook het verstand, het geweten, het inzicht om te weten wat het goede is.¹⁰² De Heilige Geest geeft ons de energie, de motivatie, de vitaliteit, de moed om het goede te doen. Als de Geest ons zegent dan kunnen wij een zegen zijn voor anderen in ons werk.

23. Laten we in alles wie we zijn en wat we doen in het werk een weerspiegeling zijn van God, Zijn beelddrager zijn, Zijn ambassadeur, vertegenwoordiger en rolmodel¹⁰³ zijn, Zijn handwerk en aanwezigheid openbaren in ons werk. Ons werk wordt priesterlijk, evangelisch, als het Gods goedheid verkondigt, als het een venster is naar God en Zijn werk, als het een positieve weergave is van wie God is. Goede werken maken de goedheid van God en Zijn werken aantrekkelijk voor anderen.¹⁰⁴
24. Iedere dag dat we hebben gewerkt, hebben we onszelf de vraag te stellen of we iets van Gods karakter hebben getoond en iets van Zijn werken hebben laten zien. Ook als we ons werkzame leven overzien, hebben we onszelf de vraag te stellen of we wel steeds meer van Zijn karakter en Zijn werken hebben laten zien.

¹⁰² 1 Korintiërs 2:12

¹⁰³ Titus 2:7

¹⁰⁴ Titus 2:5

25. Een carrière in het werk betekent, vanuit christelijk perspectief, groeien in het geloof en toenemende vruchten daarvan in het werk. Het is daarom cruciaal dat het werk ons geloof in God niet verslapt maar versterkt. Als onze christelijke handelwijze in het werk telkens iets verwaterd, dan hebben we al snel aan het einde van ons werkzame leven geen christelijke handelwijze meer over. Op de dag van het oordeel gaat het er niet om of we beddenverkoper waren, schoonmaker, hoer of accountant. Evenmin president, CEO of sportheld. Het gaat dan om ons geloof in God en of we daarvan vrucht hebben gedragen.

Vragen

- 68 *In hoeverre kan ik uit ervaring spreken dat “Werken is ook God laten werken aan ons karakter zodat we steeds meer in ons werk een beelddrager van Hem worden”? (#1)*
- 69 *Wat maak ik uit de Bijbel op over hoe God werkt en hoe Hij mensen wil laten werken? (#1)*
- 70 *Onderschrijf ik dat we in ons werk geroepen worden om beelddrager van God te zijn? En zo ja, in welk opzicht? En zo nee, waarom niet? (#2)*
- 71 *Vind ik dat we eigenschappen, deugden, van God mogen vertalen naar het type werk waarvan God houdt? Zo ja, is mijn werk te relateren aan een deugd van God? En kan ik mij aan deze deugd spiegelen in mijn werk? (#3-4)*
- 72 *Vind ik dat we de werken van God mogen vertalen naar het type werk waarvan God houdt? Zo ja, is mijn werk te relateren aan het werk van God? En kan ik zeggen dat God houdt van het type werk dat ik verricht? (#5-7)*
- 73 *Vind ik dat we mogen spreken over ‘God dé Werker’? (#8)*
- 74 *Vind ik dat we mogen spreken over dat God in allerlei opzichten dé Werker is? Of vind ik dat we dan God geen recht doen? (#9-16)*
- 75 *Gaat God als dé Werker mij voor in mijn werk? En zo ja, in welke type werk? En hoe kan ik dit weerspiegelen in mijn werk? (#9-16)*
- 76 *Is Jezus Christus in de type werken die Hij verricht mij tot voorbeeld in mijn werk? Zo ja, hoe dan? Zo nee, hoe kan Jezus dat worden? (#18-20)*
- 77 *Hoe vaak stel ik mezelf de vraag wat Jezus in mijn plaats in mijn werk zou zijn en doen? (#20)*

- 78 *In hoeverre is de Heilige Geest mij tot voorbeeld in mijn werk? En welke eigenschappen van de Heilige Geest in het bijzonder? (#21-22)*
- 79 *Welke eigenschappen van de Heilige Geest geef ik in mijn werk door aan anderen? (#21-22)*
- 80 *In welk opzicht vind ik dat mijn werk priesterlijk/evangelisch is of kan zijn? En vind ik dat mijn werk de goedheid van God aantrekkelijk(er) maakt voor anderen in mijn werk? (#23)*
- 81 *Vind ik dat ik iedere werkdag mezelf de vraag heb te stellen of ik iets van Gods karakter heb getoond en iets van Zijn werken heb laten zien? Zo ja, doe ik dat ook? En zo ja, wat heb ik dan getoond de laatste keer dat ik heb gewerkt? (#24)*
- 82 *Hoe beschrijf ik mijn loopbaan vanuit christelijk perspectief? Ben ik sinds mijn eerste werk gegroeid in mijn geloof? En concreter: Als ik nu een CV voor God zou schrijven, wat zou ik daarin zetten? (#24-25)*

7. Beroepskeuze

Roeping

1. Hoe belangrijker werk voor ons leven is, hoe belangrijker onze keuze van een opleiding en beroep is. We krijgen van God maar één kans om in het hiernumaals te leven, daarom hebben we maar één leven om voor God te werken. Als we ons geroepen of genoodzaakt weten om te werken, en we de vrijheid hebben om een opleiding en beroep te kiezen, dan vraagt God van ons dat we deze keuze tot Hem en Zijn eer nemen.
2. De keuze van een opleiding en beroep hoeven we niet alleen te maken.¹⁰⁵ God helpt ons daarin. De keuze kan daarom niet zonder gebed en grondige bezinning.
3. Bij de keuze van een beroep gaat het niet om wat we ermee verdienen maar of we God ermee dienen, niet welke zegeningen het ons oplevert maar of we een zegen zijn voor anderen, en niet of hoeveel plezier we erin beleven maar of we op onze plek zijn om God te eren. God kijkt niet naar onze salarisstrook, onze titel, onze functie of onze ranking, maar rechtstreeks naar ons hart.

¹⁰⁵ Psalmen 32:8

4. Leidend voor de keuze van een opleiding en beroep is onze roeping.¹⁰⁶ We kiezen ons werk niet zelf, maar worden ertoe geroepen.¹⁰⁷ God roept ons tot waardig werk en Hij roept ons door de noden in de wereld, de talenten die Hij ons geeft en de mogelijkheden die er zijn.
5. In onze roeping tot een opleiding en beroep, mogen we weten dat onze primaire roeping is om ons te bekeren tot God. We zijn eerst en vooral geroepen tot iemand, niet tot iets of ergens toe. Maar vanuit onze bekering volgt Gods oproep om een godvruchtig leven te leiden. Daaruit volgt onze specifieke roeping, onze beroeping, om die werken te verrichten die God van ieder van ons individueel vraagt.
6. Onze beroeping past ergens in Gods verhaal. Elk mens heeft een unieke, eeuwige rol in Gods verhaal. We zijn allemaal missionair werker: we werken met een missie. Een missie die we niet zelf bedenken, maar ontdekken in welk doel God met ons voor ogen heeft. Voor het bepalen van onze opleiding en beroep beginnen we niet bij onszelf maar bij God.
7. Gods roeping opvolgen bij de keuze van een opleiding en beroep vergt zelfverloochening en zelfvernedering. Niet wij staan centraal maar God. Onze roeping is niet een keuze uit vele opties maar een opdracht.¹⁰⁸ Door onze

¹⁰⁶ 1 Korintiërs 7:17

¹⁰⁷ Spreuken 20:24, Efeziërs 4:1

¹⁰⁸ 1 Korintiërs 7:17

roeping te volgen tonen we hoe God werkt in ons werk.¹⁰⁹

Onze roeping van God negeren is God passeren.

8. Niet alleen bij de keuze voor een opleiding en beroep is het zaak ons af te vragen waartoe God ons roept, maar ook bij wisseling van werk zoals een nieuwe baan of functie. Een wisseling van baan of functie om er alleen maar zelf van te profiteren getuigt niet van een roeping.¹¹⁰ Ook al zijn we vrij om van werk te wisselen, we zijn in Jezus gebonden.¹¹¹
9. In de keuze van werk hebben we te letten op of God ons roept door andere mensen en door de gewone situaties van ons leven. God maakt gebruik van de feitelijke omstandigheden van ons leven. We moeten de specifieke kansen die we krijgen omarmen. Het zit niet noodzakelijk in het wachten op de mogelijkheid om iets groots voor God te doen, maar in het eren van God in de positie waarin we zitten.
10. Als God ons roept voor een taak of positie, dan denkt Hij niet noodzakelijk alleen aan ons. Hij kan ons kiezen vanwege het effect dat ons werk zal hebben op andere mensen.¹¹² Ook kan God ons roepen om nu iets te doen wat een voorbereiding is voor waartoe Hij ons later roept.

¹⁰⁹ Filippenzen 2:13

¹¹⁰ 1 Korintiërs 7:20

¹¹¹ Kolossenzen 4:3

¹¹² 2 Kronieken 36:22-23

11. Maatschappelijke status en aards aanzien betekenen niets voor God. Daarom kunnen we niet verwachten dat God hiermee rekening houdt als Hij ons roept.

Waardig

12. In de keuze voor het werk gaat het om de keuze uit waardig werk. Niet al het werk weerspiegelt Gods waardigheid. Niet ieder type werk is Gods werk. We kunnen geen beroep kiezen waarmee God wordt onteerd. We moeten ontzien de beroepen die God ontzien.¹¹³
13. Als Jezus niet in plaats van timmerman onze baan zou kunnen uitoefenen, dan hebben we niet de juiste baan. Evenzo geldt dat als Jezus niet onze klant zou kunnen zijn, dan hebben we waarschijnlijk een verkeerde baan. En als Jezus niet in onze organisatie zou willen investeren, dan werken we waarschijnlijk bij de verkeerde organisatie. Het geloof in Jezus sluit beroepen en banen uit.
14. Dat Jezus tijdens zijn rondwandeling op aarde bepaalde beroepen opzocht betekent niet dat Hij daarmee deze beroepen waardeerde. Hij kwam juist deze mensen redden.¹¹⁴
15. Werk is God onwaardig als het ons en de medemens verder van God afbrengt. Werk is God waardig als het ons en de medemens dichterbij God brengt. Als ons werk onze relatie met God verstoort dan moeten we of werken aan

¹¹³ Kolossenzen 1:10

¹¹⁴ Lucas 19:1-10

onze relatie met God of ander werk zoeken. In alles moeten we voorkomen dat ons werk onze relatie met God verbreekt.

16. Beroepen die in zichzelf onwaardig zijn, schenden per definitie Gods geboden. Zo schenden huurmoordenaars het zesde gebod dat wij niet zullen doden, schenden bordeel-eigenaren het zevende gebod dat wij geen overspel zullen plegen en schenden criminelen het achtste gebod dat wij niet zullen stelen.¹¹⁵
17. Maar ook niet in zichzelf zijnde onwaardige beroepen kunnen onwaardig zijn. God roept ons niet tot beroepen die mensen uitbuiten, die mensen stimuleren tot een hedonistische levensstijl en die mensen aanzetten tot ontrouw en afgunst.¹¹⁶ Beroepen die mensonwaardig zijn, zijn ook God onwaardig. Evenzo roept God ons niet op tot beroepen die aanzetten tot afgoderij en godslastering. Beroepen waarin we proberen om op Gods troon te gaan zitten, een toren van Babel te bouwen en te doen alsof we God zijn, zijn God onwaardig.¹¹⁷

Noden

18. God roept ons door de noden in de wereld. De noden in de wereld zijn Gods richtingaanwijzers voor onze roe-

¹¹⁵ Exodus 20:13-15, Deuteronomium 5:17-19

¹¹⁶ Leviticus 25:14-17

¹¹⁷ Genesis 3:5-9, Genesis 11:4-9

ping. We zijn geroepen om te voorzien in werkelijke behoeften van onze medemens en daarmee God te eren. In de grote en kleine maatschappelijke en individuele problemen roept God ons in Zijn wens om deze problemen te verhelpen. In de baankeuze kunnen we onze ogen niet sluiten voor de armoede, ziekten en onderdrukking die er is. Evenmin kunnen we onze ogen sluiten voor geestelijke en psychische nood, het onrecht en maatschappelijke misstanden. Een richtinggevende vraag die we onszelf kunnen stellen is voor welke problemen Jezus als Hij nu op aarde zou leven, zou opkomen.

19. Christus volgen in ons werk betekent dat we ons inzetten voor de noden in de wereld. Als wij ons werk doen in overeenstemming met de visie van God, dan hebben we een heilzame invloed op de wereld en de mensen die erop leven.
20. Bij God gaat het niet om onze maatschappelijke positie, maar of wij een verantwoorde bijdrage leveren aan de maatschappij. Er is geen rangorde in beroepen en banen bij God. God ziet ieders werk in groter verband, vanuit het geheel. Om een samenleving te laten functioneren zijn er vele type beroepen en banen nodig die niet zonder elkaar kunnen bestaan. Het ene beroep of de ene baan is daarom niet meer dan ander.
21. Voor God is er geen verschil in waardering tussen handarbeid of hoofdarbeid. Het komt beiden van God.¹¹⁸

¹¹⁸ Exodus 31:1-11

God zelf heeft in het paradijs zowel het lichamelijk als geestelijk werk ingesteld.¹¹⁹ En Jezus zelf verrichtte op aarde zowel lichamelijk als geestelijk werk.¹²⁰

22. God eren kan juist in banen die laag in maatschappelijk aanzien staan en die onderaan de maatschappelijke ladder staan. Juist als vuilnisophaler kunnen we God eren, juist als schoorsteenveger kunnen we God eren, juist als lopende band medewerker kunnen we God eren. Hoe dienstbaarder en nederiger ons werk is, hoe kleiner we onszelf maken en des te groter God.
23. God roept niet iedereen om geestelijk werker te worden. Als er alleen maar predikanten zouden zijn, dan zou een samenleving niet kunnen functioneren. Er zijn geen tweederangs beroepingen van God. We zijn onze beroeping waardig zijn als we zijn toegewijd aan God en alleen naar Hem kijken voor leiderschap en kracht.¹²¹

Talenten

24. Wat onze beroeping is hangt af van de talenten die God ons geeft. God nodigt ons uit om onze talenten voor productieve doeleinden te gebruiken.¹²²
25. God voorziet ons van unieke vaardigheden, gaven en kwaliteiten.¹²³ Ieder mens is uniek. Als God dat niet had

¹¹⁹ Genesis 2:15, Genesis 2:19

¹²⁰ Marcus 6:3

¹²¹ Romeinen 12:6-8, 1 Korintiërs 12:28, Efeziërs 4:11-16

¹²² Matteüs 25:14-30

¹²³ Romeinen 12:6, 2 Korintiërs 3:5

gewild dan had Hij ons als identiek geschapen. God geeft ons de verbazingwekkende diversiteit aan talenten die nodig zijn om elkaar te dienen en onze gemeenschappen op te bouwen. God is over de hele wereld aan het werk en maakt gebruik van het werk van allerlei soorten mensen. Omdat God ons talenten geeft, zijn onze talenten niet bepalend voor ons behoud.

26. Mensen hebben veelal meer talenten dan ze kunnen benutten. We kunnen daarom niet onze potentie volledig benutten. Maar hoe meer talenten we hebben ontvangen, hoe meer we onze talenten hebben in te zetten om het goede te doen. We beledigen God als we de van Hem ontvangen talenten niet inzetten in ons werk.¹²⁴ Bij onze talenten gaat het niet om wat we er maximaal uit halen maar om het maximale dat we ermee geven. Het rendement op ons werk is de mate waarin onze talenten God en de medemens dienen.¹²⁵ We excelleren in ons werk als we de van God ontvangen talenten laten schitteren. God geeft ons gaven in de hoop dat we renderen en excelleren.
27. God geeft ons de verantwoordelijkheid om onze talenten te ontdekken, te erkennen dat deze van Hem zijn gekregen, te ontwikkelen door onderwijs en vorming, en in te zetten tot verheerlijking van Hem. Daarbij hoort de verantwoordelijkheid te ontdekken welke talenten we met

¹²⁴ Lucas 21:1-4, Jakobus 1:17

¹²⁵ Lucas 19:11-27

name aanwenden en welke talenten het beste passen bij onze van God gegeven persoonlijkheid. Het vinden van een beroep heeft te maken met het vinden van de van God gegeven talenten. Scholing is daarom zo belangrijk om talenten te ontdekken en ontwikkelen. God houdt ons verantwoordelijk voor wat we doen met wat we van Hem hebben gekregen, al hangt ons lot er niet van af.

28. God geeft ons alles wat we nodig hebben om te doen waartoe Hij ons roept. God geeft ons specifieke talenten om onze beroeping te volgen. God overvraagt ons niet. Daarom laten we ons bij onze keuze voor werk leiden door wat God ons geeft.
29. Tegelijkertijd dienen we niet te kieskeurig te zijn in het oppakken van werk, maar doen we wat er moet gebeuren.¹²⁶ We moeten de bereidheid hebben om ieder werk, zelfs het maatschappelijk gezien meest verachtelijke werk, te doen zolang dat waardig werk is.¹²⁷ Het is een voorrecht om talenten in het werk te mogen inzetten, maar als dit niet kan dan is het geen onrecht. God heeft nergens in de Bijbel beloofd dat we in ons werk al onze talenten volledig kunnen ontplooien.

Werk(e)loos

30. Ook al is werk nog zo belangrijk, wie niet kan werken is voor God niet minder belangrijk. Werkloosheid is zonde

¹²⁶ Ezra 10:4, Prediker 9:10

¹²⁷ Titus 3:1

omdat daarmee mensen worden buitengesloten van het arbeidsproces die willen en kunnen werken. Werkloosheid is zonde omdat we dan niet de bereidheid hebben om te werken terwijl we wel daartoe worden geroepen.¹²⁸

31. Als we geen betaald werk kunnen vinden, dan kunnen we nog wel werken in Gods Koninkrijk door voorbede te doen voor het werk dat anderen doen, door vrijwilligerswerk te doen en door ander onbetaald werk te verrichten.
32. Als we arbeidsongeschikt zijn, dan betekent dit niet dat we daarmee ongeschikt zijn voor God. Onze geschiktheid voor God hangt niet af van onze werken maar van ons geloof. En ook al zijn we arbeidsongeschikt, we kunnen in vele ander opzichten tot zegen zijn voor onze naasten.
33. Als we lichamelijk of geestelijk arbeidsbeperkt zijn, dan betekent dit niet dat we daarmee beperkt zijn voor God. Hoe zwaarder arbeidsbeperkt we zijn, hoe mooier God onze werken vindt die we nog wel kunnen doen.¹²⁹ Hoe beperkter onze capaciteiten zijn, hoe veelzeggender, schitterender en beter de goede werken zijn die we desondanks doen.¹³⁰

¹²⁸ 2 Tessalonicenzen 3:10

¹²⁹ Vgl. 2 Korintiërs 12:9

¹³⁰ Matteüs 25:23

34. Als we ziek zijn, dan mogen we van God ons werk opschorten om uit te zieken omdat God niet van ons verlangt dat we ons werk boven onze gezondheid zetten.¹³¹
35. We mogen van God met pensioen gaan. Ook al roept God ons om ons werk neer te leggen, dan kunnen we ons inzetten voor degenen die wel werken, zoals voor hen te bidden en door hen te coachen. Door leerervaringen van het christenzijn in het werk door te geven aan volgende generaties, geven we hen de kans om te groeien in hun geloof.

¹³¹ Jesaja 28:12, Matteüs 11:28

Vragen

- 83 *Hoe belangrijk vind ik de keuze van een opleiding en beroep? En welke rol speelt het christenzijn daarin? Maakt het christenzijn de keuze van een opleiding en beroep belangrijker of minder belangrijk? (#1)*
- 84 *Hoe intensief betrek ik God bij mijn keuze voor een opleiding, beroep en ander werk? En besteed ik überhaupt genoeg tijd aan deze keuze? (#2 en #8)*
- 85 *Vind ik dat leidend voor de keuze van een opleiding en beroep mijn (specifieke) roeping is? (#4-5)*
- 86 *Hoe past mijn roeping, beroeping, zich in Gods verhaal? (#6)*
- 87 *Waaruit bestaat volgens mij in het algemeen Gods beroeping? En waaruit bestaat Gods beroeping naar mij (#9-11)*
- 88 *Weerspiegel mijn (beoogde) werk Gods waardigheid? (#12-17)*
- 89 *Is mijn (beoogde) werkomgeving een plaats voor Gods heilige tegenwoordigheid? (#13)*
- 90 *Als Jezus mij zou opzoeken in mijn werk, zou dat zijn om mij in mijn werk te bemoedigen of om mij tot ander werk aan te sporen? (#14)*
- 91 *Zijn er nog meer dan de genoemde beroepen die in strijd zijn met een gebod van God? (#16)*
- 92 *Is iemand die een God onwaardig beroep heeft per definitie goddeloos? (#17)*
- 93 *Zijn er in mijn werk zogenaamde torens van Babel waaraan ik bouw? (#17)*

- 94 *Schaam ik mij naar God voor het werk dat ik doe? (#14-17)*
- 95 *Welke nood/noden verhelpt mijn (beoogde) werk? (#18-19)*
- 96 *Vind ik dat er bij God wel of geen rangorde is in beroepen en banen? (#20-23)*
- 97 *Ben ik bereid om als God mij daartoe roept iedere baan te accepteren? Met andere woorden: ben ik bereid om voor God zelfs de baan met het minste maatschappelijk aanzien te aanvaarden? Of voel ik me dan te veel om in Gods Koninkrijk te werken? (#22 en #29)*
- 98 *Wat zijn concreet mijn talenten? (#24-25)*
- 99 *Wat is, eerbiedig gezegd, het rendement van mijn talenten in mijn werk? (#26)*
- 100 *Wat doe ik om mijn talenten voor mijn werk (blijvend) te ontwikkelen? En besteed ik voldoende tijd en aandacht hieraan? (#27)*
- 101 *Ben ik op mijn plek in mijn werk? En in hoeverre weet ik dat zeker? (#28-29)*
- 102 *Hoe kijk ik aan tegen werkeloosheid en werkloosheid? (#30-31)*
- 103 *Hoe kijk ik aan tegen arbeidsongeschiktheid? (#32)*
- 104 *Hoe kijk ik aan tegen lichamelijke of geestelijke arbeidsbeperking? (#33)*
- 105 *Hoe kijk ik aan tegen vanwege ziekte niet kunnen werken? (#34)*
- 106 *Hoe kijk ik aan tegen pensionering? (#35)*

8. Zonde

1. Hoe mooi, hoe zegenrijk en hoe groot voorrecht werken ook is, het is bevlekt met zonden, doordrenkt met het kwaad en onderworpen aan Gods vloek. Werk is een zegen *en* een vloek.¹³²
2. Door de zondeval is werk ontwricht en zijn onze werken geschonden en gebroken. Waar wordt gewerkt, is er zonde. De zonde is onontkoombaar, is onvermijdelijk.
3. Werken gaat gepaard met moeite, strijd en tegenslag. Met frustraties, pijn en verdriet. Werk mislukt, ontaard en werkt averechts. Mensen lopen vast, raken uitgeput en opgebrand of komen zelfs om.
4. Waar mensen werken is er al snel onrecht en onrechtvaardigheid, liefdeloosheid en wreedheid, opportunisme en egoïsme, materialisme en nihilisme, zelfpromotie en zelfverheerlijking.
5. Wat we maken is onderworpen aan verval en verderf, wordt vernield en vernietigd, en wordt veracht en vergeten.
6. We zijn in ons werk niet alleen onvolmaakt en imperfect, maar zelfs vol met zwakheden en neigingen tot het kwaad. We zijn een vat vol tegenstrijdigheden en vatbaar voor zondige invloeden.
7. Het is goddeloos en dwaas om te denken dat we in ons werk zonder God kunnen. Goddeloos werk komt voort uit

¹³² Genesis 3:17-19

het verlangen om in ons werk van niemand anders dan van onszelf afhankelijk te zijn, en om alleen te werken voor onszelf en onze directe naasten. Goddelijk werk is de bereidheid om in ons werk afhankelijk te zijn van Gods leiding, en de wil om in ons werk tot een zegen te zijn voor alle mensen waarmee en waarvoor we werken.

8. Waar we werken werkt de duivel. De duivel is onze grootste tegenstander op het werk. Hij is uit op een vijandige overname, dat hij onze baas wordt, ons werk een afgod wordt en wij ons van God afkeren. Met verzoeken poogt de duivel ons ten val te brengen. Als we in ons werk alleen al overwegen om kwaad te doen dan is de duivel al bij ons binnen. De duivel probeert Gods roepstem in ons werk te vervormen. Wanneer we Jezus uitnodigen in ons werk, dan sluit de duivel aan. Werken is daarom strijden tegen de duivel. En goede werken zijn overwinningen op de duivel.
9. Zonde is het tegenwerken van God en het alleen werken zonder God. Zonde is ook het profiteren van de zonde van anderen of anderen aanzetten tot zonde. Het is ook zonde als we God in ons werk misbruiken door Hem voor ons karretje te spannen, door een slaatje te slaan uit God, door met God te koketteren.¹³³
10. Als we de zonde van een ander gebruiken ter rechtvaardiging van onze eigen zonde, dan maakt dit de zonde van de ander *en* onszelf alleen maar groter. We kunnen de

¹³³ Exodus 20:7, Deuteronomium 5:11

zonden van een ander niet gebruiken ter rechtvaardiging van onze eigen zonden. God gebruikt toch ook niet onze zonden om Zelf te zondigen? Het tegendeel zelfs: Hij blijft zonder zonden ondanks onze vele zonden.

Omgang met zonde

11. Al is er in ons werk nog zoveel zonde, we mogen weten dat God wil dat we daarmee tot Hem komen. De zonde in het werk moet ons niet verder bij God afbrengen, maar juist dichterbij brengen. God verwacht niet dat we in deze zondige wereld zondeloos werken. Hij verwacht wel van ons dat we met onze zonden tot Hem komen. God accepteert ons onvolmaakte werk.
12. Al hebben we in ons werk met nog zoveel zonden te maken, we mogen weten dat dit heenwijzingen zijn naar Gods goedheid en grootheid en naar onze slechtheid en zwakheid. Zonden zijn het gevolg van onze zondeval en toch heeft God ons een tweede kans gegeven. Onze zonden in het werk houden ons bewust van onze afhankelijkheid van God. Alle liefdeloosheid in ons werk brengt ons bij Gods liefde; alle onrechtvaardigheid bij Zijn rechtvaardigheid; alle ontrouw bij Zijn trouw. Van alle zonden hoeven we niet cynisch te worden, maar mogen we des te meer verlangen naar God.
13. Al hebben we in het werk te maken met nog zoveel goddeloosheid, we mogen weten dat God er toch is. God is

overal en vooral daar waar we Hem nodig hebben.¹³⁴ God is aanwezig op onze werkplek, sterker nog: God is aan het werk op onze werkplek.¹³⁵ Hij gaat altijd met ons mee, waar we ook werken.

14. Al hebben we in het werk te maken met nog zo veel verzoeken, we mogen weten dat een vast geloof in God daartegen is bestand.¹³⁶ Het kwaad is te weerstaan door voldoening te halen uit het goede, Het Goede. Het kwaad is te weerstaan door te weten dat God niet alleen over onze schouders meekijkt maar ook meestrijdt.
15. Al is ons werk nog zo slecht, we mogen weten dat God dit ten goede kan keren. God gebruikt onze gebrokenheid om ons en anderen te redden. God kan zelfs aan ons werken als we ontrouw aan Hem zijn. Alleen God weet of gebrokenheid in het werk komt dankzij ons ongeloof of ondanks ons geloof. Vanuit het geloof mogen wij weten dat God onze gebroken werken zuivert, reinigt en herstelt. De littekens en wonden die we in ons werk oplopen nemen we mee naar de eeuwigheid, waar God ze zal helen.
16. Al is niet iedere baan door God gezegend, we mogen weten dat God het werk daarin toch kan zegenen. Als we echter in ons werk niet de ruimte hebben om Jezus Christus te volgen en dit ook niet kunnen creëren of opeisen,

¹³⁴ Johannes 21:1-14, Hebrreeën 13:5-6

¹³⁵ Psalmen 139:1-3

¹³⁶ Matteüs 6:13, 1 Korintiërs 10:13, 2 Tesselonicensen 3:3

dan moeten we serieus overwegen om ander werk te zoeken.

17. Al werken we in een zondige omgeving, we mogen weten dat God toch kan willen dat we daar blijven werken. Onze verantwoordelijkheid om te doen wat we kunnen om anderen te helpen en het kwaad te verminderen, lijkt voor God belangrijker dan onze verantwoordelijkheid om moreel zuiver blijven.¹³⁷ Ons afzonderen voor de zonde mag er niet toe leiden dat we geen goede werken meer doen.
18. Al zijn de zonden in onze werkomgeving nog zo dreigend, we mogen weten dat ze kansen bieden om Gods goedheid te brengen. Als alles om ons heen volmaakt zou zijn, dan zouden we geen verschil kunnen maken. Iedere slechtheid in ons werk is een uitnodiging om goede werken te verrichten.
19. Al is ons werk nog zo vergankelijkheid, we mogen weten dat alles wat ter ere van God is blijft bestaan. Goede werken blijven bestaan in eeuwigheid.
20. Al vrezen we in het werk dat het kwaad wint, we mogen weten dat de goedheid van God overwint.¹³⁸ Het kwaad, hoe sterk en groot ook, trekt op den duur altijd aan het kortste eind.
21. Al zijn anderen in hun werk nog zo zondig, we hoeven niet afgunstig of hardvochtig te worden, want we mogen weten dat God oordeelt over iedere zonde.

¹³⁷ 1 Koningen 18

¹³⁸ Johannes 16:33, Romeinen 12:17-21

22. Al blijven we in ons werk steeds weer zonden begaan, we mogen weten dat God ons iedere werkdag weer een nieuwe kans biedt. God vraagt wel van ons om iedere keer te leren van onze zonden. Leren van onze zonden is onszelf en God beter leren kennen.
23. Al maken we in ons werk onze handen nog zo vuil, we mogen weten dat Jezus Christus onze vuile handen wil wassen.

Vragen

- 107 *Beschouw ik werk als een vloek? En beschouw ik mijn werk als een vloek? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet? (#1)*
- 108 *Hoe vaak vloek ik op mijn werk en/of over mijn werk? En heb ik mijn werk wel eens vervloekt? (#1)*
- 109 *Welke concrete zonden zijn er in mijn werkomgeving? (#2-5, #9 en #10)*
- 110 *Hoe omschrijf ik mijn eigen onvolmaaktheid/zondigheid in mijn werk? (#6)*
- 111 *Wat zijn de zondige verleidingen (verboden vruchten) in mijn werk? En voor welke verleidingen ben ik vooral vatbaar? Durf ik deze verleidingen op papier te zetten of zelfs te bespreken met anderen en God? Zo ja, al gedaan? (#6)*
- 112 *Hoe vaak werk ik goddeloos? (#7)*
- 113 *Hoe manifesteert de duivel zich in mijn werk? (#8)*
- 114 *Zie ik de duivel als mijn grootste tegenstander in mijn werk? (#8)*

- 115 *Hoe ga ik om met de zonde in mijn werk? (#11-23)*
- 116 *Welke van de beschreven manieren om met de zonde in het werk om te gaan spreken mij aan? (#11-23)*
- 117 *Welke van de beschreven manieren om met de zonde in het werk om te gaan ga ik vanaf nu meer hanteren? En wat betekent dit concreet? (#11-23)*

9. Geesteslicht

1. We kunnen een goed onderscheid maken tussen goed en kwaad in het werk als Gods Heilige Geest in ons woont.¹³⁹ Gods Geest opent onze ogen voor wat goed en slecht is in het werk. Gods Geest bevrijdt ons van de slavernij in ons denken, verlicht ons denken, geeft ons morele wijsheid, maakt ons bekend wat goed en slecht is.¹⁴⁰ Immers, wat goed is, is niet wat mensen goed vinden, maar wat God goed vindt. Gods wil is wet in ons werk.¹⁴¹ Daarom is het belangrijk te streven naar geestelijke volwassenheid om goed en kwaad te kunnen onderscheiden.
2. Het geloof helpt ons om bij ons werk ons af te vragen hoe God het werk ooit heeft bedoeld en hoe Hij het werk nu bedoelt.
3. Het geloof helpt ons om ons werk te bezien vanuit de ogen van God. Kijken met de ogen van God naar het werk, helpt om het goede te zien. Als we werk verrichten waarvoor we ons naar God schamen dan kan het niet goed zijn.¹⁴² Als we besluiten nemen waaronder God niet Zijn handtekening kan zetten, dan deugt het niet.¹⁴³ Als we werk verrichten waarbij we zouden schrikken als Jezus terugkomt naar de aarde, dan klopt het niet. In het bepalen

¹³⁹ 1 Koningen 3:9, 1 Koningen 4:29, Romeinen 12:3

¹⁴⁰ Micha 6:8, 1 Korintiërs 2:12-15

¹⁴¹ Efeziërs 5:17

¹⁴² 2 Timoteüs 2:15

¹⁴³ Kolossenzen 3:17

van wat oorbaar is, gaat het er niet alleen om of iets het daglicht kan verdragen, maar allereerst het goddelijk licht.¹⁴⁴ We werken daarom in de wereld vanuit de gedachte dat we het in de hemel voor Gods aangezicht doen.

4. Het geloof helpt om ons werk te verrichten alsof we direct voor Jezus werken. Door in onze medemens Jezus te zien, werken we in ons werk samen met Jezus, verzorgen we Jezus, helpen we Jezus, kopen we van Jezus, verkopen we aan Jezus.¹⁴⁵ Zo onze medemens te zien, helpt ons in het bepalen van wat goed is. Zo werkt bij de concurrent niet de duivel maar Jezus, zo werkt bij de toezichthouder niet de duivel maar Jezus, zo werkt bij de actiegroep niet de duivel maar Jezus.
5. God schrijft ons niet in detail voor hoe we ons dienen te gedragen in ons werk, daarvoor heeft Hij ons goddelijke wijsheid gegeven om dit zelf te bepalen. Als God de mens niet hierin zou vertrouwen, dan had Hij wel een gedetailleerd wetboek voor het werk gemaakt.
6. God fluistert ons evenmin in wat we steeds in ons werk moeten doen. Als God ons gedrag zou dicteren dan zou dit ons pad naar morele wijsheid en volwassenheid blokkeren. In plaats daarvan geeft God ons Zijn Bijbel, geeft Hij ons een geweten en verstand, geeft Hij ons gebed en een geloofsgemeenschap. Zo stelt God ons in staat om te

¹⁴⁴ Johannes 3:19-21

¹⁴⁵ Matteüs 25:34-46

bepalen wat goed en kwaad is in ons werk.¹⁴⁶ Door onze vernieuwing van denken door het geloof¹⁴⁷ geeft God ons onderscheidingsvermogen zodat wij in ons werk steeds de beste handelwijze kunnen bepalen.

7. Onze vernieuwing van denken, betekent niet dat God eist dat we een totaal nieuwe persoonlijkheid moeten worden. God heeft ons als authentieke wezens geschapen; onze persoonlijkheden blijven deel uitmaken van onze identiteit hier op aarde en straks in de eeuwigheid. We hoeven daarom niet te bezwijken voor de verleiding om onze identiteit te vinden in een stereotype van de ideale christen in het werk. Jezus Christus volgen betekent wel Hem toestaan de excessen van onze persoonlijkheid te beteugelen.
8. God regeert in ons werk via Zijn morele wetmatigheden. God heeft de wereld zo geschapen dat wat goed is niet alleen voor God goed is maar ook voor de wereld. Goede werken worden niet alleen gewaardeerd door God maar zijn ook van waarde voor de wereld. Door goed te doen functioneren we zelf beter evenals onze gemeenschappen en de samenleving als geheel. Dat zonden in het werk tot verderf leidt is omdat God de wereld zo heeft gemaakt dat het slechte zich uiteindelijk zelf straft. Door de morele wetmatigheden in ons werk te leren kennen, leren we beter Gods wil te kennen.

¹⁴⁶ 2 Timoteüs 3:16-17

¹⁴⁷ Romeinen 12:2

9. Als we met God willen werken in plaats van tegen Hem, dan moeten we ervoor kiezen om de grenzen die God stelt in acht te nemen, in plaats van al het mogelijke in het werk te realiseren. Het zijn van Gods beelddrager vereist dat we leren te onderscheiden waar zegeningen te vinden zijn in het naleven van de door God gestelde grenzen.
10. God houdt van ethiek in ons leven en werken omdat Hij ethiek is. Hij is de bron van wat goed is. Ethiek zonder Hem is zonder fundament.
11. Ook al kunnen en hoeven wij tijdens ons werk niet steeds aan God te denken, we mogen weten dat God wel steeds aan ons denkt.
12. De manier waarop we Gods wil voor ons gedrag op het werk onderscheiden en de manier waarop we dat op de werkplek in praktijk brengen, wordt omgeven door de relatie die God met ons heeft opgebouwd. We houden van God omdat Hij ons eerst heeft liefgehad en we laten die liefde zien in hoe we anderen behandelen.¹⁴⁸ Liefde is het hart van werkethiek.¹⁴⁹

¹⁴⁸ 1 Johannes 4:19-21

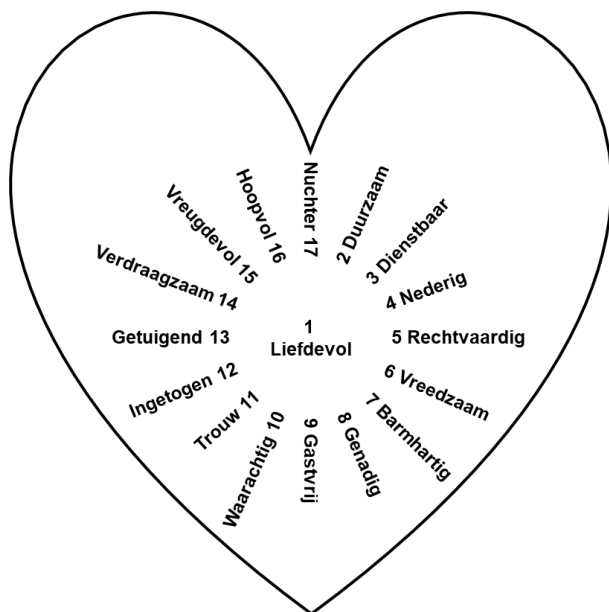
¹⁴⁹ 1 Korintiërs 13

Vragen

- 118 *Geeft de Heilige Geest mij morele wijsheid in mijn werk? En zo ja, welke morele wijsheid? En zo nee, waarom (nog) niet? (#1 en #5)*
- 119 *Als ik naar mijn eigen (beoogde) werk kijk, hoe heeft God dat werk (ooit) bedoeld? (#2)*
- 120 *Hoe vaak kijk ik met de ogen van God naar mijn werk om te bepalen wat goed en slecht is? (#3)*
- 121 *Als ik nu met de ogen van God naar mijn werk kijk, zie ik dan dingen die gebeuren die niet goed zijn en dingen die niet gebeuren die wel goed zijn? (#3)*
- 122 *Is er werk dat ik verricht waarbij ik zou schrikken als op dat moment Jezus terugkomt naar de aarde? Zo ja, is het dan niet beter om met dit werk te stoppen of te veranderen? (#3)*
- 123 *Zie ik in de mensen in mijn werk Jezus? En wat betekent dat voor wat ik in mijn werk doe en laat? (#4)*
- 124 *Ga ik in mijn werk zo met anderen om alsof die ander Jezus is? (#4)*
- 125 *Ga ik in mijn werk zo met organisaties om alsof Jezus daar werkt? (#4)*
- 126 *In hoeverre benut ik de bronnen die God mij geeft om mijn morele wijsheid te voeden en te ontwikkelen? (#6)*
- 127 *Wat zijn Gods morele wetmatigheden in mijn werk? (#8)*
- 128 *Wat zijn de morele grenzen die God stelt in mijn werk? (#9)*
- 129 *Vind ik dat God van ethiek houdt? Zo ja, in hoeverre zou God van de ethiek op mijn werk kunnen houden? (#10)*

- 130 *Hoe omschrijf ik de rol die God heeft in het bepalen van wat ethisch en onethisch is in mijn werk? (#1-12)*
- 131 *Wat zijn de dingen vanuit mijn christelijk geloof waar ik op mijn werk nee tegen zeg terwijl anderen ja-zeggen? Met andere woorden: Wat doe ik wel in mijn werk wat ik niet zou doen als ik geen christen zou zijn en wat doe ik niet in mijn werk wat ik wel zou doen als ik geen christen zou zijn?*

Deel II: Werkrichtlijnen

1. Liefdevol

1. Christenzijn in het werk is liefdevol werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent liefdevol zijn omdat Jezus liefde is. Jezus is liefde evenals Zijn Vader. Jezus heeft ons lief evenals Zijn Vader.¹⁵⁰ Jezus hebben wij lief evenals Zijn Vader. De Heilige Geest schenkt ons een liefdevol hart en biedt ons wijsheid en kracht om liefdevol te werken.¹⁵¹
2. Als we alles wat we in ons leven doen uit liefde doen, dan geldt dat ook voor ons werk.¹⁵² Werk is liefdadigheid, niet in de zin van daden om niet, maar wel daden uit liefde. Liefdadig is daarom ons werk.
3. Door de mensen in ons werk lief te hebben, volgen we het gebod van God op om onze naasten lief te hebben.¹⁵³ Onze naasten liefhebben betekent in het werk iedereen liefhebben die afhankelijk is van ons doen en laten.
4. Door de mensen in ons werk lief te hebben, erkennen we onze medemens als mens, God als hun Schepper en Jezus die ook voor hun zonden stierf. Iemand in ons werk als mens miskennen is liefdeloos en een miskenning van God.

¹⁵⁰ Johannes 3:16, 1 Johannes 4:16

¹⁵¹ Romeinen 5:5

¹⁵² Lucas 10:25-28, Romeinen 12:10, Romeinen 13:8, 1 Korintiërs 13:1-3, 1 Korintiërs 16:14; Galaten 5:6, Galaten 5:22

¹⁵³ Matteüs 5:43-45

5. Door de mensen in ons werk lief te hebben, tonen we de liefde voor wat God heeft geschapen. God liefhebben betekent het liefhebben van wat Hij heeft gemaakt.
6. Door de mensen in ons werk lief te hebben, geven we de liefde door die God ons geeft.¹⁵⁴
7. Door de mensen in ons werk lief te hebben, beantwoorden we de liefde die God ons geeft.¹⁵⁵
8. Door de mensen in ons werk lief te hebben, volgen we Jezus die zelfs de grootste zondaar liefheeft.¹⁵⁶
9. Door de mensen in ons werk lief te hebben, schenken we het mooiste waarmee God ons heeft geschapen, namelijk ons hart.
10. Door de mensen in ons werk lief te hebben, weerspiegelen we wie God is, namelijk liefde.¹⁵⁷ Daarom vloekt het met God als we iemand in ons werk haten. Daarom vervloekt God haat.
11. Echte liefde naar de ander is de ander blijven liefhebben ook al blijft deze persoon ons haten, duperen en dwarsbomen. Ook al behandelt een ander ons in het werk nog zo slecht, echte liefde betekent dat we deze persoon blijven behandelen als schepsel van Gods goedheid. Ook al is de ander ons nog zo slechtgezind, we blijven welwil-

¹⁵⁴ Johannes 7:38

¹⁵⁵ 1 Johannes 4:7-21

¹⁵⁶ Efeziërs 5:1-2

¹⁵⁷ 1 Johannes 4:16

lend; ook al is de ander nog zo onredelijk, we blijven redelijk; ook als is de ander des duivels; we blijven Jezus' liefde uitdragen.

12. De opdracht van Jezus om onze vijanden lief te hebben betekent voor het werk het liefhebben van onze grootste concurrent, onze grootste tegenstander en onze grootste bedreiger.¹⁵⁸
13. Liefde betekent dat we de ander niet harteloos behandelen. Als we beslissingen nemen die anderen raken, dan doen we dit niet onverschillig. Als we beslissingen nemen die anderen pijn doen, dan doen we dit met pijn in ons hart.
14. Liefde is het kloppend hart van ons werk.¹⁵⁹ We doen ons werk niet met tegenzin maar van ganser harte.¹⁶⁰ We doen ons werk niet gevoelloos maar hartstochtelijk.¹⁶¹ We doen ons werk om onze liefde te tonen aan God¹⁶² en onze medemens¹⁶³.

¹⁵⁸ Matteüs 5:44, Lucas 6:35

¹⁵⁹ Lucas 10:25-28

¹⁶⁰ Efeziërs 6:6

¹⁶¹ Titus 2:14

¹⁶² Matteüs 22:37

¹⁶³ Matteüs 22:39

Vragen

- 132 *Welke Bijbeltekst over liefde vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat liefdevol werken betekent (voor mij)?*
- 133 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat liefdevol werken betekent?*
- 134 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat liefdevol werken betekent? Zo ja, welke?*
- 135 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit liefdevol werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 136 *Hoe omschrijf ik waaruit liefdevol werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 137 *In welke mate onderschrijf ik dat liefdevol een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 138 *In welke mate onderschrijf ik dat liefdevol een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 139 *In welke mate is liefdevol een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 140 *Op welke wijze ervaar ik dat liefde(vol) belangrijk is in mijn werk?*
- 141 *Wanneer ik werk, werk ik dan om liefde te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 142 *In hoeverre kan ik in mijn werk liefdevol werken?*
- 143 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd liefde gebracht in mijn werk?*
- 144 *Hoe liefdevol vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*
- 145 *In hoeverre gebruik ik liefdevol als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van*

de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?

146 Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds liefdevoller ben geworden in mijn hart en gedrag?

147 In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als liefdevol? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?

148 In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik liefdevol ben en handel in mijn werk?

149 In welk opzicht kan ik liefdevoller worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?

150 Welke liefde ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?

151 Wat ga ik over liefdevol werken in gebed zeggen tegen God?

2. Duurzaam

1. Christenzijn in het werk is duurzaam werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent duurzaam zijn omdat Jezus omziet naar de natuur,¹⁶⁴ gezag heeft over de natuur¹⁶⁵ en van ons vraagt om te doen wat Zijn Vader behaagt. We gaan in ons werk duurzaam met de natuur om omdat de natuur van God is, God van de natuur houdt, Hij zich daarin toont, Hij ons daartoe de opdracht geeft en wij God daarmee eren.¹⁶⁶ Oog voor de schepping begint bij oog voor de Schepper. Het christelijk geloof biedt de meest fundamentele en meest aansprekende redenen om voor een groene wereld te gaan.
2. We gaan in ons werk duurzaam om met de natuur omdat de natuur van God is. God schiep de aarde en daarom is Hij de eigenaar daarvan.¹⁶⁷ Wij hebben de aarde in bruikleen gekregen om daardoor en daaraan te werken. De aarde is geen consumptieartikel. Alle middelen, grondstoffen, energiebronnen en materialen die we gebruiken in ons werk zijn bestanddelen van Gods schepping. Zonder licht, lucht en water zouden wij niet kunnen werken. De natuur vervuilen is daarom stelen van God. In ons werk zijn we niet alleen werkers in Gods schepping maar

¹⁶⁴ Matteüs 6:26, Marcus 1:13

¹⁶⁵ Matteüs 14:32-33, Marcus 4:41-43, Johannes 2:7-9

¹⁶⁶ Genesis 2:15, Psalmen 8:7

¹⁶⁷ Psalmen 24:1

ook bewerkers van Zijn schepping. Al ons werk heeft impact op de natuur. Daarom laten we de natuur niet slechter achter dan dat we deze hebben aangetroffen.

3. We gaan in ons werk duurzaam om met de natuur omdat God een natuurliefhebber is.¹⁶⁸ God houdt van dieren en planten, van bergen en zeeën, van wolken en bodems. God schiep een groene wereld omdat Hij van groen houdt en Hij groen is. God liefhebben betekent liefhebben wat God liefheeft en wat God heeft gemaakt. Christenzijn in ons werk betekent daarom dat we de vurigste en ferventste natuurliefhebbers zijn in ons werk. Milieuproblemen gaan ons aan het hart omdat ze God aan het hart gaan en omdat alle milieuproblemen een gevolg zijn van onze zonden. Zonder zondeval was er geen enkel milieuprobleem geweest. Dat de natuur lijdt is onze schuld. Dat de aarde nu niet zucht maar zelfs krijst is onze schuld.¹⁶⁹ Zou Jezus als Hij nu op aarde zou leven niet veel meer verkondigd hebben over de huidige milieuproblemen, onze schuld daarvan en onze bekering daaruit en daarvoor?
4. We gaan in ons werk duurzaam om met de natuur omdat God zich daarin toont. De natuur toont Gods goddelijkheid, Zijn voortdurende aanwezigheid, Zijn oneindige macht en Zijn gegeven orde.¹⁷⁰ De natuur toont Gods creativiteit, schoonheid en veelzijdigheid. De natuur toont

¹⁶⁸ Psalmen 50:10-11

¹⁶⁹ Romeinen 8:21

¹⁷⁰ Psalmen 19:2, Hebreeën 1:10

Gods soevereiniteit en suprematie; zonder Hem kan geen bloempje bloeien. In de natuur bloeit Gods natuur. De aarde bevat Gods aard. In de natuur spreekt God tot ons. Door duurzaam met de natuur om te gaan geven we huidige en toekomstige generaties zicht op Gods algemene openbaarmaking. Natuurbehoud is het behoud van de getuigenis van de schepping over de Schepper. Wanneer we de natuur verzieken dan verzieken we Gods algemene openbaarmaking en ontnemen we onszelf en anderen een goed zicht op God via Zijn schepping. De natuur vernietigen is alsof we de Bijbel, Gods religieuze openbaarmaking, vernietigen. Door milieuvervuiling verstoppem we God voor de wereld, leggen we God het zwijgen op.

5. We gaan in ons werk duurzaam om met de natuur omdat God hiertoe de opdracht geeft. God houdt zoveel van de natuur dat Hij ons vraagt het te onderhouden.¹⁷¹ Natuurbescherming was zelfs de eerste opdracht die God de mensheid gaf.¹⁷² God heeft de mens aangesteld om de wereld niet alleen te onderhouden, maar ook te ontginnen en te ontwikkelen. God schiep de wereld met veel potentie voor ons om te creëren. Ons gedrag in ons werk dient de vruchtbaarheid van de schepping te bevorderen. We dienen in ons werk met de natuur om te gaan zoals God het wenst, zoals God het van ons vraagt: niet om te overheersen, wel om te heersen.

¹⁷¹ Lucas 16:1-8

¹⁷² Genesis 2:15

6. We gaan in ons werk duurzaam om met de natuur omdat we hiermee God eren. We eren de Schepper door voor Zijn schepping te zorgen. Duurzame ontwikkeling is niet alleen ten gunste van huidige en toekomstige generaties, maar allereerst ten gunste van God. We ontteren God als we Zijn schepping verwaarlozen. De natuur laten lijden onder ongebreideld menselijk streven naar welvaart en welzijn, is een aanval op God en een aanklacht tegen de mens. De natuur verstoren, uitputten, afbreken of zelfs vernietigen is God miskennen en ontkennen. Het vervuilen van de natuur is het marchanderen met Gods natuurwetten en met God zelf. Door duurzaam met de natuur om te gaan eren we God door te wijzen naar Zijn bedoeling om eens de gehele aarde te herstellen.¹⁷³ Natuurbescherming neemt een voorschot op Gods nieuwe aarde.
7. Duurzaam werken betekent dat we in ons werk grondstoffen en energie aan de natuur mogen onttrekken. God heeft ons immers de opdracht gegeven om de natuur zo goed mogelijk te ontwikkelen en dat ontwikkelen, dat werken, kan niet zonder grondstoffen en energie.
8. Duurzaam werken betekent dat we de schade aan de natuur door ons werk minimaliseren. God waardeert het als we in ons werk zuinig omgaan met energie, materialen hergebruiken en recyclen, onze ecologische voetafdruk verminderen, duurzame producten gebruiken en maken, verantwoordelijkheid nemen voor de milieuprestaties

¹⁷³ Openbaring 21:1, Openbaring 21:4

van de gehele keten waarvan we deel uitmaken, en we steeds minder milieubelastend produceren en consumeren. God is trouwens de ultieme recycler: Hij zal eens de aarde niet weggooien maar vernieuwen.

9. Duurzaam werken betekent dat we niet alleen geen blijvende schade toebrengen aan de natuur en deze schade compenseren maar ook dat we de natuur verbeteren, ontwikkelen, herstellen. God waardeert het als we verwoeste gebieden herplanten, als we afval opruimen, als we water, bodem en lucht reinigen. God hekelt echter als we milieuproblemen accepteren. Het accepteren van ontbossing, landdegradatie, waterafbraak en opwarming van de aarde is een minachting van God die de natuur volmaakt heeft geschapen.
10. Duurzaam werken betekent dat we menselijk omgaan met dieren. Wie het welzijn van dieren veronachtzaamt, minacht God; God heeft dieren niet voor niets met gevoelens geschapen. Dierenmisbruik is een zonde.
11. Duurzaam werken betekent dat we de biodiversiteit in stand houden. Diversiteit is verweven in elk aspect van Gods schepping. God schiep de wereld met een grenze-loze verscheidenheid in de natuur. Reductie van de biodiversiteit is het uitroeien van Gods schepping.
12. Duurzaam werken betekent dat we oog hebben voor de korte en lange termijn gevolgen van ons werk op de natuur. God laat niet los wat Hij maakte omdat God van de lange termijn is. De aarde is voor God geen wegwerpartikel. “Na mij de zondvloed” is een zondige gedachte van ons.

13. Duurzaam werken betekent dat we alleen duurzaam kunnen werken als we geloven in God. Milieuproblemen zijn tekenen dat we over Gods grenzen gaan die Hij in de schepping heeft gezet. Milieuproblemen zijn daarboven vooral tekenen van onze zondigheid. De wortel van milieuproblemen is ons hart. Zonder vernieuwing van ons hart kunnen we niet werken aan de verduurzaming van de wereld. Geloof in God is essentieel voor de oplossing van milieuproblemen. De Heilige Geest schenkt ons een duurzaam hart en biedt ons wijsheid en kracht om duurzaam te werken.

Vragen

- 152 *Welke Bijbeltekst over duurzaamheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat duurzaam werken betekent (voor mij)?*
- 153 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat duurzaam werken betekent?*
- 154 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat duurzaam werken betekent? Zo ja, welke?*
- 155 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit duurzaam werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 156 *Hoe omschrijf ik waaruit duurzaam werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 157 *In welke mate onderschrijf ik dat duurzaamheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 158 *In welke mate onderschrijf ik dat duurzaam een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 159 *In welke mate is duurzaam een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 160 *Op welke wijze ervaar ik dat duurzaamheid belangrijk is in mijn werk?*
- 161 *Wanneer ik werk, werk ik dan om duurzaamheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 162 *In hoeverre kan ik in mijn werk duurzaam werken?*
- 163 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd duurzaamheid gebracht in mijn werk?*
- 164 *Hoe duurzaam vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 165 *In hoeverre gebruik ik duurzaam als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 166 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds duurzamer ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 167 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als duurzaam? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 168 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik duurzaam ben en handel in mijn werk?*
- 169 *In welk opzicht kan ik duurzamer worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 170 *Welke duurzaamheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 171 *Wat ga ik over duurzaam werken in gebed zeggen tegen God?*

3. Dienstbaar

1. Christenzijn in het werk is dienstbaar werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent dienstbaar zijn omdat Jezus dé Dienaar is, die gekomen is naar de wereld om te dienen en niet gediend te worden en die zich volkomen dienstbaar heeft opgesteld naar ons.¹⁷⁴ Werken is een dienst, of het nu betaald of onbetaald is. In ons werk zijn wij bedienenden. Door de medemens te dienen, dienen we God.¹⁷⁵ We werken in dienst van God.¹⁷⁶ Dienstbaarheid is de actieve vorm van liefde.¹⁷⁷ In liefde dienen is het gevolg van het geloof.¹⁷⁸ Wanneer wij mensen dienen vanwege ons geloof in Jezus Christus dan dienen we Jezus.¹⁷⁹ De Heilige Geest schenkt ons een dienstbaar hart en biedt ons wijsheid en kracht om dienstbaar te werken.
2. Dienstbaar werken betekent dat we de belangen van andere mensen boven onze individuele belangen stellen. God gaf ons alles, waarom zouden wij dan in ons werk op onszelf gericht zijn? Jezus heeft tijdens Zijn leven op aarde Zich volkomen dienstbaar opgesteld ten opzichte van Zijn naaste en Zichzelf nooit op het oog gehad, waarom zouden wij het dan wel doen? Jezus is naar de

¹⁷⁴ Matteüs 20:26-28, Romeinen 15:3

¹⁷⁵ 1 Korintiërs 15:58, Efeziërs 6:7

¹⁷⁶ Romeinen 6:13, Romeinen 6:22

¹⁷⁷ Johannes 15:17

¹⁷⁸ 2 Korintiërs 5:7-9

¹⁷⁹ Kolossenzen 3:24

aarde gekomen om te dienen, wij leven daarom op aarde om te dienen. Als we onze individuele belangen boven de belangen van andere mensen stellen, dan hebben we onze eigen belangen tot onze god gemaakt. Opportunisme, zelfzucht en egoïsme in ons werk passen niet bij het volgen van Jezus in ons werk omdat we dan ons eigenbelang volgen.¹⁸⁰

3. Dienstbaar werken betekent dat we ieder mens zien als een uniek mens die door God is geschapen. Als we een ander mens zien als obstakel die we moeten overwinnen, middel om te krijgen wat we willen, of gewoon neutrale objecten waarmee we te maken hebben, dan kunnen we de ander niet dienen omdat we onszelf boven die ander stellen en daarmee tegen God zeggen dat we onszelf belangrijker vinden dan andere mensen die Hij net zo goed heeft geschapen.
4. Dienstbaar werken betekent dat we ons niet richten op het beter zijn dan een ander, maar op het goed doen voor een ander. Het gaat bij dienstbaar werken om geven in plaats van nemen, dienen in plaats van verdienen, inzetten in plaats van afzetten, gunnen in plaats van profiteren, delen in plaats van binnenhalen. Als we dienstbaar zijn in ons werk dan zijn we volledig gericht op het belang van de ander, willen we de ander echt een dienst bewijzen, zijn we welwillend om de ander te dienen.¹⁸¹

¹⁸⁰ Jakobus 5:12

¹⁸¹ 1 Korintiërs 10:24

5. Dienstbaar werken betekent dat we onszelf opofferen.¹⁸²
We zijn allemaal priesters die zijn geroepen om offers te brengen¹⁸³ en daarmee Jezus te volgen die zichzelf geheel voor ons opofferde. Opofferen betekent dat we onze tijd, talenten en energie in ons werk aanbieden aan God, dat we onszelf wegcijferen, dat we onze eigen agenda, behoeften en belangen opgeven.¹⁸⁴
6. Dienstbaar werken betekent dat we de ander als volwaardig mens, als scheepsel van God en naar Zijn evenbeeld geschapen, behandelen. Daarbij hoort niet onderdrukken,¹⁸⁵ afpersen,¹⁸⁶ uitpersen. Evenmin ondermijnen, onderuithalen, kleineren, afkraken of zelfs afmaken. Ook intimideren en manipuleren zijn mensonwaardig en daarmee God onwaardig. Wie een mens onteert, onteert diens maker, namelijk God.¹⁸⁷ Daarom vindt God het zo erg als mensen in hun werk worden misbruikt, gecorrumpeerd en verkracht.
7. Dienstbaar werken betekent dat we kinderarbeid afkeuren. Dat God als Vader ons als Zijn kinderen laat werken, betekent niet dat wij kinderen voor ons mogen laten werken.

¹⁸² Romeinen 12:1

¹⁸³ 1 Petrus 2:5, 1 Petrus 2:9

¹⁸⁴ Filippenzen 2:7

¹⁸⁵ Spreuken 14:31

¹⁸⁶ Lucas 3:13-14

¹⁸⁷ Spreuken 14:31

8. Dienstbaar werken betekent dat we producten maken en diensten leveren waarmee anderen gediend zijn. De waarde van ons werk komt niet voort uit het maken van uren, maar uit de mate waarin onze goederen of diensten anderen dienen. Het dienen van de naaste is niet het doen van wat de naaste begeert maar wat ander behoeft; het gaat om wat goed is voor de ander in plaats van wat de ander wil. Daarom dienen producten en diensten aan reële en legitieme behoeften van mensen te voldoen. Producten en diensten die inspelen op begeerten of zelfs aanwakkeren, passen daarbij niet.¹⁸⁸ Evenmin passen daarbij producten en diensten die de lasten van mensen vergroten in plaats van verlichten, die mensen in nood brengen, en die mensen verslaafd maken.¹⁸⁹ Onveilige en ongezonde producten en diensten aanbieden is evenmin dienstbaar.
9. Dienstbaar werken betekent dat we producten maken en diensten leveren die God dienen. Wij lijken op God, maar moeten ons niet God wanen of voor God spelen in ons werk. Daarin passen niet technologieën die de maakbaarheid en volmaaktheid van het leven en de alwetendheid en alziendheid van God nastreven. Evenmin passen daarin producten en diensten die aanwakkeren of profi-

¹⁸⁸ Exodus 20:17, Deuteronomium 5:21

¹⁸⁹ Deuteronomium 15:1-11, Matteüs 18:23-35

teren van een levenswijze die haaks staat op een christelijke levenswijze. We dienen te waken voor het aanwakken van materialisme, hedonisme en consumptisme.

10. Dienstbaar werken betekent dat we het beste in de ander naar boven halen. God zoekt het beste in ons, dus als we een instrument van Hem zijn, dan dienen wij ook het beste in de ander naar boven te halen. We activeren en actualiseren dan de waardigheid van de ander.
11. Dienstbaar werken betekent dat als we leiders zijn we dienende leiders zijn. We kunnen Jezus volgen door leiding te geven in ons werk. Jezus is de dienende leider bij uitstek.¹⁹⁰ Dat Jezus er voor koos om leiding te geven aan Zijn discipelen betekent dat christenen er ook voor mogen kiezen om leiding te geven in hun werk. Jezus volgen als leidinggevende, betekent het dienen van degenen aan wie we leidinggeven. Jezus is een toonbeeld voor leidinggevers: Jezus werkte samen met Zijn discipelen, Hij inspireerde, onderwees en zorgde voor hen, Hij gaf aan hen eigen verantwoordelijkheden en Hij vertrouwde hen, Hij beschermde en corrigeerde hen, en Hij droeg de eindverantwoordelijkheid.
12. Dienstbaar werken betekent dat we onze macht in ons werk ten dienste stellen aan God en de medemens. Macht is geen vrijbrief maar impliceert verantwoordelijkheid. God is een rolmodel in hoe met macht in ons werk

¹⁹⁰ 1 Petrus 4:1-2

om te gaan.¹⁹¹ God misbruikt zijn monopoliepositie niet; Hij wordt niet narcistisch of een machtswellusteling, maar Hij blijft ons opzoeken en genade aanbieden. Wij hebben onze macht in te zetten onder Gods almacht. Ook al hebben we nog zoveel macht, iedereen is een dienstknecht van God.¹⁹²

13. Dienstbaar werken betekent dat we dienstbaar zijn naar de mensen die we in dienst hebben. Net zoals God een wereld schiep waarin mensen tot hun recht kunnen komen, zo dienen werkgevers een werkomgeving te creëren waarin hun medewerkers tot hun recht kunnen komen. Dit betekent dat medewerkers niet worden aangezet tot zonden maar dat zij goede arbeidsomstandigheden hebben¹⁹³ zoals een goed salaris¹⁹⁴, veilige werkomstandigheden, ruime ontwikkelingsmogelijkheden en betekenisvol werk. Als het Gods wil was om Israël te beschermen tegen uitbuiting, zelfs in slavernij, wat verwacht God dan dat volgelingen van Jezus Christus doen voor degenen die vandaag dezelfde of zelfs ergere onderdrukking ondergaan?
14. Dienstbaar werken betekent dat we overvloedig vrijwilligerswerk doen. Door het overvloedig doen van vrijwilligerswerk laten we zien dat God niet alleen door ons wil

¹⁹¹ Psalmen 8

¹⁹² Efeziërs 6:5-9

¹⁹³ Deuteronomium 24:6-22, Kolossenzen 4:1

¹⁹⁴ Deuteronomium 24:15, Jeremia 22:13, Matteüs 10:10, Lucas 10:7, Jakobus 5:4

werken als het betaald of noodzakelijk werk is. Door vrijwilligerswerk voor anderen te doen verwijzen we naar al het werk dat Jezus vrijwillig voor ons deed. Commercialisering en economisering van vrijwilligerswerk staat hierop haaks.

15. Dienstbaar werken betekent dat we de ander ruimte geven om ons te dienen. We moeten laten dienen, zodat anderen kunnen dienen. Dienen en gediend worden zijn twee kanten van dezelfde medaille.
16. Dienstbaar werken betekent dat we niet in de ban zijn van geld, goed, gewin en gezag. Geldzucht, hebzucht en zelfzucht belemmeren het dienen van God¹⁹⁵ en de naasten. God houdt niet van halfslachtigheid.¹⁹⁶ Dat is Hij zelf ook niet. Jezus zegt niet voor niets dat we door Mammon te dienen niet God kunnen dienen. Het is het een of De Ander. Als we geobsedeerd dreigen te raken door geld dan mogen we denken aan het geld, het ruilmiddel, waarmee Jezus ons vrijkocht.¹⁹⁷ Als we geobsedeerd dreigen te raken door bezit, dan mogen we denken aan Jezus die al Zijn bezit achterliet voor ons. Als we geobsedeerd dreigen te raken door onszelf, dan mogen we denken aan Jezus die ons daarvan wil bevrijden door Zichzelf te geven.

¹⁹⁵ Matteüs 6:24, 1 Timoteüs 6:9-10

¹⁹⁶ Kolossenzen 3:23

¹⁹⁷ Matteüs 20:28

Vragen

- 172 *Welke Bijbeltekst over dienstbaarheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat dienstbaar werken betekent (voor mij)?*
- 173 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat dienstbaar werken betekent?*
- 174 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat dienstbaar werken betekent? Zo ja, welke?*
- 175 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit dienstbaar werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 176 *Hoe omschrijf ik waaruit dienstbaar werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 177 *In welke mate onderschrijf ik dat dienstbaarheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 178 *In welke mate onderschrijf ik dat dienstbaar een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 179 *In welke mate is dienstbaar een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 180 *Op welke wijze ervaar ik dat dienstbaarheid belangrijk is in mijn werk?*
- 181 *Wanneer ik werk, werk ik dan om dienstbaarheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 182 *In hoeverre kan ik in mijn werk dienstbaar werken?*
- 183 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd dienstbaarheid gebracht in mijn werk?*
- 184 *Hoe dienstbaar vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 185 *In hoeverre gebruik ik dienstbaar als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 186 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds dienstbaarder ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 187 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als dienstbaar? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 188 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik dienstbaar ben en handel in mijn werk?*
- 189 *In welk opzicht kan ik dienstbaarder worden/ en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 190 *Welke dienstbaarheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 191 *Wat ga ik over dienstbaar werken in gebed zeggen tegen God?*

4. Nederig

1. Christenzijn in het werk is nederig werken. Jezus volgen in ons werk betekent nederig zijn omdat Jezus zich heeft vernederd voor ons.¹⁹⁸ Jezus wil net als Zijn Vader¹⁹⁹ dat wij onszelf vernederen en niet dat wij anderen vernederen.²⁰⁰ Als Jezus al ondanks zijn ongebrokenheid dé Minste wilde zijn, zouden wij dan niet des te meer de minste willen zijn dankzij onze gebrokenheid?²⁰¹ De Heilige Geest schenkt ons een nederig hart en biedt ons wijsheid en kracht om nederig te werken.
2. Nederig werken betekent dat we de ander voorrang geven, onze beurt afwachten, onze plaats kennen. Nederig werken betekent dat we niet voorpiepen, onze ellenbogen gebruiken, iemand de pas afsnijden. Nederig werken is dat we zachtmoedig zijn,²⁰² net zoals Jezus zachtmoedig was,²⁰³ door niets op te eisen, door niet op onze strepen te gaan staan.
3. Nederig werken betekent dat we genoeg nemen met wat we krijgen. Altijd meer willen krijgen is hoogmoedig omdat het suggereert dat we meer verdienen terwijl het

¹⁹⁸ Filippenzen 2:8

¹⁹⁹ Jesaja 57:15; Ezechiël 21:26

²⁰⁰ Matteüs 19:30, Lucas 14:11, Lucas 18:14

²⁰¹ Filippenzen 2:1-11

²⁰² Matteüs 5:5, Galaten 5:22, Titus 3:2

²⁰³ Matteüs 11:29

helemaal niet onze verdienste is. Inhaligheid en schraapzucht druisen eveneens in tegen nederigheid. Ons kapitaal en bezit zeggen Gods niets. Productiviteit, prestige en populariteit evenmin.

4. Nederig werken betekent dat we bescheiden zijn. Ook al presteren en verdienen wij nog zo veel, het is niet onze verdienste maar louter vanwege Gods goedheid, grootheid en genade. Als we trots zijn op ons werk, dan claimen we de eer die God toebehoort.²⁰⁴ Evenzo geldt dit voor opscheppen, dikdoenerij en hooghartigheid.²⁰⁵ We zijn dan ingenomen met onszelf en niet met God. Succes aan onszelf toeschrijven leidt tot overmoed dat onze relatie met God verstoort. Wie de neiging heeft om op te scheppen bedenke dat niemand meer is dan een putjeschepper.
5. Nederig werken betekent dat we ons niet laten aanbidden. Als we ons vanwege het werk laten aanbidden, dan miskennen we God en belemmeren we God om in ons te werken. Als we onszelf op een voetstuk laten zetten, dan verhogen we onszelf en haalt het God omlaag. Het gaat in ons werk er niet om dat wij worden verheerlijkt, maar dat God wordt verheerlijkt. Het gaat in ons werk niet om het verkrijgen van naamsbekendheid bij de mensen, maar of onze naam bekend is bij God. Het gaat in ons

²⁰⁴ Spreuken 11:2, Spreuken 16:18-19, Spreuken 21:4, Spreuken 29:23

²⁰⁵ Romeinen 1:29-31

werk niet om het bouwen van torens van Babel, maar om het bouwen van altaren voor God.

6. Nederig werken betekent dat we de ander uitnemender achten dan onszelf.²⁰⁶ We zijn niet nederig, maar zelfs hooghartig, als we denken dat we beter zijn of beter weten dan anderen en dat we hoger en belangrijker zijn dan anderen.²⁰⁷ Als we neerkijken op anderen kunnen we niet opkijken naar God. Wanneer we ons op het werk beter voordoen dan anderen, dan zijn we hoogmoedig en verlagen we God. Het is hoogmoedig te denken dat we niet hoogmoedig zijn.
7. Nederig werken betekent dat we luisteren naar wat anderen zeggen. Luisteren naar anderen is anderen uitnemender achten dan onszelf. Als we slecht luisteren naar wat anderen tegen ons zeggen, dan ontnemen we God de kans om via anderen tot ons te spreken.
8. Nederig werken betekent niet dat we anderen over ons heen moeten laten lopen.²⁰⁸ Jezus bleef ook staan voor Zijn zaak. Christenzijn in het werk betekent niet dat we een deurmat of voetveeg zijn. Als anderen toch over ons heen lopen, laat het dan een rode loper zijn naar God.
9. Nederig werken betekent niet dat we werk minachten. Als Jezus zich vernederde door de hemel te verlaten en hier aan het kruis te sterven, waarom zouden wij ons dan

²⁰⁶ Filippenzen 2:3-4

²⁰⁷ Romeinen 12:3

²⁰⁸ Matteüs 7:6

te veel voelen en beneden onze waardigheid voor welke taak en klus dan ook?²⁰⁹ Al vernederen we onszelf nog zoveel, we bukken nooit zo diep als Jezus heeft gebukt om ons te redden. Minachting voor werk is vleselijk en vreselijk. Ook al kijken anderen op ons en ons werk neer, het gaat erom dat we in ons werk naar God opkijken.

10. Nederig werken betekent dat we eerlijk over onszelf zijn. Wij zijn geestelijk bankroet en zonder God kunnen we niet vervullen waarvoor we zijn geschapen. We zijn niet in staat om op eigen kracht gelukkig en zalig te worden. Als we arm van geest zijn, dan weten we hoe zeer we geneigd zijn om een opgeblazen beeld van onszelf te hebben en hoe moeilijk het is om dat beeld te corrigeren en te accepteren wie we zijn.²¹⁰ Ook al zijn we aangenomen in ons geloof, onze werken zijn verre van goed.²¹¹
11. Nederig werken betekent dat we eigen zwakheden aan anderen toegeven. Door fouten toe te geven, laten we zien dat het ons niet gaat om ons zelfbeeld en zelfbehoud, maar ons beeld en behoud bij God. Door onze kwetsbaarheid te laten zien, tonen we onze afhankelijkheid van God. Door ons klein te maken, onderschrijven we dat het doel van ons leven niet is om iets groots van onszelf te maken. Door misstappen te belijden, bieden we God de gelegenheid om ons weer op het rechte spoor

²⁰⁹ Filippenzen 2:5-8

²¹⁰ Matteüs 5:3

²¹¹ Marcus 10:18, Romeinen 3:12

te zetten. Door openlijk en ruiterlijk eigen fouten, gebreken en misstappen toe te geven, laten we zien dat geen enkel mens zonder zonde is.

12. Nederig werken betekent dat we onze eigen schuld voor falen erkennen. Ook al zijn in het werk de druk en verleiding om het slechte te doen nog zo groot, daaraan toegeven is onze eigen schuld. Onze werkomgeving maakt ons niet corrupt, wel onze eigen begeerte en zwakheid.²¹²
13. Nederig werken betekent dat we groot spreken over anderen. Als we kwaadspreken, roddelen of lasteren dan suggereren we dat we beter zijn dan een ander.²¹³ Zelfs God spreekt niet kwaad over ons, terwijl Hij daartoe alle redenen en gelegenheid heeft.
14. Nederig werken betekent dat we diep ontzag hebben voor de natuur. Het overweldigende van de natuur maakt ons klein. De natuur is wat God de eerste vijf dagen schiep, slechts één dag besteedde God aan de mens.
15. Nederig werken betekent dat we anderen voorspoed gunnen. Jaloezie blokkeert nederigheid. Werken voor Jezus bevrijdt ons van de tirannie om onszelf met anderen te vergelijken teneinde goed over onszelf te voelen. Ook al gaat het de grootste zondaar als enige voor de wind,

²¹² Vgl. Jakobus 1:13

²¹³ Efeziërs 4:29, Jakobus 1:26, Jakobus 3:1-12

dan nog is het niet aan ons om God hierover ter verantwoording te roepen. Zolang God ons zegent met de wind van de Heilige Geest zijn wij binnen.²¹⁴

16. Nederig werken betekent niet dat we geen verlangen mogen hebben om herkend, erkend en gewaardeerd te worden. Dat verlangen is zelfs goed. God schiep dit diepe verlangen in ons bedoeld om ons op Hem te richten, om bij en met Hem te willen zijn. Ons verlangen naar betekenis is het grote verlangen die alleen God kan vervullen. De oplossing om trots te vermijden, is niet om minder te verlangen, maar om meer te verlangen naar God.
17. Nederig werken betekent dat we werk niet verafgoden door te denken dat we onszelf daarmee kunnen redden,²¹⁵ maar dat we onszelf volledig afhankelijk weten van Gods genade en zegen. De twee grootste concurrenten van God in ons werk zijn: werk en wijzelf. Hoe nederiger we zijn, hoe meer ruimte we bieden aan God in ons werk.

²¹⁴ Romeinen 2:1

²¹⁵ Habakuk 2:18

Vragen

- 192 *Welke Bijbeltekst over nederigheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat nederig werken betekent (voor mij)?*
- 193 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat nederig werken betekent?*
- 194 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat nederig werken betekent? Zo ja, welke?*
- 195 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit nederig werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 196 *Hoe omschrijf ik waaruit nederig werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 197 *In welke mate onderschrijf ik dat nederigheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 198 *In welke mate onderschrijf ik dat nederig een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 199 *In welke mate is nederig een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 200 *Op welke wijze ervaar ik dat nederigheid belangrijk is in mijn werk?*
- 201 *Wanneer ik werk, werk ik dan om nederigheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 202 *In hoeverre kan ik in mijn werk nederig werken?*
- 203 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd nederigheid gebracht in mijn werk?*
- 204 *Hoe nederig vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 205 *In hoeverre gebruik ik nederig als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 206 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds nederiger ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 207 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als nederig? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 208 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik nederig ben en handel in mijn werk?*
- 209 *In welk opzicht kan ik nederiger worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 210 *Welke nederigheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 211 *Wat ga ik over nederig werken in gebed zeggen tegen God?*

5. Rechtvaardig

1. Christenzijn in het werk is rechtvaardig werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent rechtvaardig zijn omdat Jezus dé Rechtvaardige is.²¹⁶ God is een God van rechtvaardigheid.²¹⁷ We werken rechtvaardig omdat God recht is en recht doet,²¹⁸ God van recht houdt²¹⁹ en God verlangt dat we recht doen.²²⁰ De Heilige Geest schenkt ons een rechtvaardig hart en biedt ons wijsheid en kracht om rechtvaardig te werken.
2. Met ieder onrecht in de wereld doen we God onrecht aan. Met veel onrecht in de wereld doen we God veel onrecht aan. Met al het onrecht in de wereld, zoals armoede, hongersnood, ongeletterdheid, eenzaamheid, uitbuiting en oorlogen, doen we God onnoemelijk veel onrecht aan.
3. Het onrecht in de wereld is niet de schuld van God, maar van de mens. Omdat het onrecht Gods wereld ondermijnt, hebben wij de verantwoordelijkheid om dit onrecht, binnen en buiten het werk, te bestrijden en rechtvaardigheid te bevorderen.

²¹⁶ Lucas 23:47

²¹⁷ Daniël 9:14, Romeinen 2:5, 2 Tessalonicenzen 1:5, Hebreeën 6:10, Openbaring 16:5

²¹⁸ Psalmen 146:7-9

²¹⁹ Psalmen 37:28, Jesaja 61:8, Hebreeën 1:9

²²⁰ Jesaja 10:1-2, Jesaja 56:1, Jeremia 22:3; Matteüs 23:23, Romeinen 6:18-20

4. Door in ons werk ons in te zetten voor de bestrijding van onrecht en de bevordering van recht getuigen we dat God de wereld eens recht had geschapen en eens weer recht zal maken. Onrecht kan een vermomde zegen zijn als het ons brengt tot herstel ervan.
5. Rechtvaardig werken betekent dat we oog hebben voor mensen die onrecht wordt aangedaan. Door een lichtend licht te zijn in ons werk, kunnen we om ons heen schijnen om te zien waar we onrecht kunnen bestrijden. Ons afsluiten voor onrecht is ons afkeren van God.
6. Rechtvaardig werken betekent dat we respect tonen voor elkaars autonomie. Autonomie is nodig om mens te kunnen zijn, om onze vrije wil uit te oefenen, om keuzevrijheid te hebben en om zelf te bepalen of en hoe Jezus te volgen. Het is niet aan de mens om te dicteren hoe anderen zich moeten gedragen, evenmin om mensen te dirigeren, commanderen en programmeren. We schoppen tegen God als we mensen naar ons beeld scheppen.
7. Rechtvaardig werken betekent dat we menselijk met andere mensen omgaan. Onmenselijk met mensen omgaan is goddeloos omdat mensen naar Gods beeld zijn geschapen. Het is mensonwaardig als we in ons werk iemand negeren, kleineren of schofferen, als we iemand uitknijpen, uitbuiten of uitpersen, als we iemand misbruiken, mishandelen of misvormen. Mensen zijn geen citroen die zijn uit te persen. En mensen zijn geen wegwerpartikel die na gebruik is af te danken. Daarom behandelen we

mensen in ons werk minstens zo goed als dat we zelf willen worden behandeld.²²¹ Door andere mensen en door God.

8. Rechtvaardig werken betekent dat we anderen respectvol behandelen. Ieder mens heeft als beelddrager van God recht om op een eerbiedwaardige manier te worden behandeld. Eerbiedwaardig betekent de ander met ontzag behandelen alsof de ander Jezus zelf is. God gebiedt eerbied voor de mens omdat het gaat over eerbied voor God. Mensenrechten zijn Godsrechten.
9. Rechtvaardig werken betekent dat we geven waar iemand recht op heeft. Alles wat krom is, is niet recht. Recht doen in ons werk²²² betekent dat we in ons werk kwaliteit leveren, dat we niet half werk leveren en dat we ons werk op tijd leveren. We werken alsof ons leven ervan afhangt.
10. Rechtvaardig werken betekent dat we mensen op een gelijkwaardige manier behandelen. Omdat voor God ieder mens van gelijke waarde is,²²³ behandelen we ieder mens gelijkwaardig,²²⁴ oordelen we niet op basis van het aanzien van iemand²²⁵ en weren we privileges in het werk.

²²¹ Matteüs 7:12

²²² Micha 6:8

²²³ Romeinen 2:11

²²⁴ Leviticus 19:15

²²⁵ Jakobus 2:9

11. Rechtvaardig werken betekent dat we gelijke gevallen gelijk behandelen. In ons werk is discriminatie naar geslacht, geloof, geaardheid en afkomst afkeurenswaardig. Discriminatie is afkeuringswaardig omdat het onderscheid maakt tussen mensen waar God dit niet maakt. God discrimineert nooit, zelfs niet bij de hemelpoort, want hemel of hel is het gevolg van onze keuze om wel of niet te geloven in God.
12. Rechtvaardig werken betekent dat we lusten en lasten rechtvaardig verdelen.²²⁶ Door de zondeval is er schaarste waarmee we rechtvaardig hebben om te gaan. Door het rechtvaardig verdelen van baten en kosten en van winsten en verliezen geven we wat ieder toebehoort en wat ieders aandeel is. Wie deelneemt aan het tot stand brengen van enig voordeel moet ook in het verkregen voordeel naar rato delen. Profiteren en onderhandelen *kunnen* acceptabel zijn, maar woekerprijzen, woekerlonen en woekerwinsten *zijn* onacceptabel. Het enige woekeren in het werk dat niet zondig is, is het woekeren met talenten.
13. Rechtvaardig werken betekent dat we een redelijke vergoeding vragen voor betaalde arbeid. Wat een redelijke vergoeding is wordt niet bepaald door vraag en aanbod, en dus wat marktconform is, maar door wat een redelijke marge is op de gemaakte kosten. We mogen van God

²²⁶ Leviticus 19:13, Lucas 10:7, Titus 5:18, Jakobus 5:4

geld verdienen, maar alles wat we te veel verdienen onttrekken we onrechtmatig aan onze medemens. Prijsopdriving is oplichting.

14. Rechtvaardig werken betekent dat we compenseren degenen die we benadelen. Wat wij doen voor gedupeerden, is wat wij doen voor Jezus.²²⁷
15. Rechtvaardig werken betekent dat we optreden tegen degenen die onrecht doen. Een onrechtvaardig persoon tolereren is diens onrecht accepteren en fiatteren. Wie een onrechtvaardige aanspreekt, behartigt de rechtvaardigheid, laat naastenliefde spreken en bekommert zich over de onrechtvaardige. Door een broeders hoeder te zijn verzoenen we rechtvaardigheid, naastenliefde en dienstbaarheid.
16. Rechtvaardig werken betekent dat we de veiligheid en gezondheid van anderen en onszelf beschermen. Wie het lichaam van een ander of zichzelf in het werk blootstelt aan onnodige risico's, valt Gods Heilige Geest aan. Ons lichaam is immers een tempel van de Heilige Geest.²²⁸ Ziekte, arbeidsongeschiktheid en dood vanwege onnodige risico's in het werk zijn mensonwaardig en God onwaardig.²²⁹ We hebben daarom gevaarlijk en ongezond werk zoveel mogelijk te vermijden.

²²⁷ Matteüs 25:40

²²⁸ 1 Korintiërs 6:19-20

²²⁹ Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17

17. Rechtvaardig werken betekent dat we eerst gerechtvaardigd moeten zijn door het geloof. Het beste bestrijdingsmiddel tegen onrechtvaardigheid in het werk is rechtvaardigmaking door het geloof in God. We kunnen pas echt recht doen in het werk als we gerechtvaardigd zijn door God.²³⁰ Tegelijkertijd moeten we ons afvragen of het vele onrecht in het werk komt doordat er zoveel ongelooft is of omdat gelovigen zich zo weinig inzetten voor een rechtvaardigere wereld.

²³⁰ Romeinen 6:22

Vragen

- 212 *Welke Bijbeltekst over rechtvaardigheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat rechtvaardig werken betekent (voor mij)?*
- 213 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat rechtvaardig werken betekent?*
- 214 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat rechtvaardig werken betekent? Zo ja, welke?*
- 215 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit rechtvaardig werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 216 *Hoe omschrijf ik waaruit rechtvaardig werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 217 *In welke mate onderschrijf ik dat rechtvaardigheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 218 *In welke mate onderschrijf ik dat rechtvaardig een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 219 *In welke mate is rechtvaardig een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 220 *Op welke wijze ervaar ik dat rechtvaardigheid belangrijk is in mijn werk?*
- 221 *Wanneer ik werk, werk ik dan om rechtvaardigheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 222 *In hoeverre kan ik in mijn werk rechtvaardig werken?*
- 223 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd rechtvaardigheid gebracht in mijn werk?*
- 224 *Hoe rechtvaardig vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 225 *In hoeverre gebruik ik rechtvaardig als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 226 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds rechtvaardiger ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 227 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als rechtvaardig? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 228 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik rechtvaardig ben en handel in mijn werk?*
- 229 *In welk opzicht kan ik rechtvaardiger worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 230 *Welke rechtvaardigheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 231 *Wat ga ik over rechtvaardig werken in gebed zeggen tegen God?*

6. Vreedzaam

1. Christenzijn op het werk is vreedzaam werken.²³¹ Jezus Christus volgen in ons werk betekent vreedzaam zijn omdat Jezus Christus dé Vredevorst is.²³² Jezus is onze Vrede;²³³ in Hem hebben we vrede.²³⁴ God is de God van vrede;²³⁵ Hij is de bron van vrede.²³⁶ God roept ons op tot vrede met Hem en onder elkaar.²³⁷ Daarom stuurde God Zijn Zoon naar de wereld om vrede te stichten.²³⁸ Vanuit deze vrede mogen we vrede stichten in en door ons werk. Ons werk biedt kansen om vrede te stichten. De Heilige Geest schenkt ons een vreedzaam hart en biedt ons wijsheid en kracht om vreedzaam te werken.
2. Vreedzaam werken betekent dat we in ons werk vreedzaam zijn. We zijn geen splijtzwammen maar bruggenbouwers, geen ruziezoekers²³⁹ maar vredestichters, geen

²³¹ Romeinen 14:19

²³² Jesaja 9:5

²³³ Romeinen 5:1, Efeziërs 2:14-17

²³⁴ Johannes 16:33

²³⁵ 1 Tessalonicenzen 5:16, 1 Korintiërs 14:33

²³⁶ Johannes 14:27, Romeinen 8:6, 2 Tessalonicenzen 3:16, Jakobus 3:17

²³⁷ Marcus 9:50, Romeinen 12:18, 1 Korintiërs 7:15, 1 Tessalonicenzen 5:13

²³⁸ Lucas 2:14, Kolossenzen 1:19-20

²³⁹ Matteüs 5:22, Romeinen 13:13, Filippenzen 2:14

onruststokers maar vredehandhavers, geen vredebrekers maar vredemakers.²⁴⁰

3. Vreedzaam werken betekent dat we in ons werk vrede brengen. Waar mogelijk brengen we saamhorigheid waar onenigheid is, eenheid waar verdeeldheid is, harmonie²⁴¹ waar strijd is, samenwerking²⁴² waar tegenwerking is, overleg waar achterklap is, orde waar wanorde is,²⁴³ rust waar onrust is, tevredenheid waar ontevredenheid is en verzoening waar vijandigheid is.
4. Vreedzaam werken betekent dat we verbondenheid zoeken met anderen in ons werk. Net als God zoekt naar innerlijke en innige verbondenheid met mensen, zo hebben wij te zoeken naar verbondenheid met mensen in ons werk door te zoeken naar wat bindt en samenbrengt, vanuit het besef dat we allemaal door één God zijn geschapen.²⁴⁴
5. Vreedzaam werken betekent dat we opbouwend zijn. We hoeven in ons werk niet destructief te zijn, want dat is de duivel al.²⁴⁵ Werken is geen oorlogsvoering, geen hard-tegen-hard, geen eten of gegeten worden en geen moordende concurrentie. Werken is vrede stichten, relaties ontwikkelen, voor elkaar klaarstaan. Opbouwend is ook

²⁴⁰ Matteüs 5:9

²⁴¹ Romeinen 12:17

²⁴² Handelingen 4:32-35, 1 Korintiërs 12:12-27

²⁴³ 1 Korintiërs 14:33

²⁴⁴ Maleachi 2:10

²⁴⁵ 1 Petrus 5:8

dat we de natuur herstellen; dat we de verstoorde relatie tussen mens en natuur verbeteren, dat we heel maken wat in de natuur is gebroken, dat we de natuur tot verdere bloei brengen.

6. Vreedzaam werken betekent dat we de mensen waarmee we werken in gedachten niet vervloeken maar zegenen met de vrede van Jezus Christus.²⁴⁶ Zelfs in situaties waarin vrede onmogelijk lijkt, kunnen we een verrassende vrede van God verwachten, die alle begrip te boven gaat.²⁴⁷
7. Vreedzaam werken betekent dat we vrede hebben met onszelf. Ook al worden we op ons werk gezien als sukkel, loser of mislukkeling, we mogen onszelf aanvaarden omdat God ons aanvaardt zoals we zijn.²⁴⁸ Ons zelfbeeld is in God. Een laag zelfbeeld is niet nodig omdat we naar Gods beeld zijn geschapen. We hoeven niet neerslachtig te worden of ons minderwaardig te voelen, maar we mogen tevreden zijn met onszelf omdat God vrede met ons sluit.
8. Vreedzaam werken betekent dat we een rustig geweten hebben. Door onze zonden aan God te belijden en daarover vergeving te vragen, kunnen we met God in het reine komen. Door vergeving schenkt God ons vrede. Met onbeleden zonden rondlopen zorgt voor onvrede.

²⁴⁶ Spreuken 11:11, Lucas 6:27, Romeinen 12:14, 1 Petrus 3:9

²⁴⁷ Filippenzen 4:7

²⁴⁸ Romeinen 15:7

9. Vreedzaam werken betekent dat we zelfbeheerst zijn. Zelfbeheersing betekent dat we niet opgefokt of opgehitst zijn, maar dat we onze gevoelens van boosheid, irritatie en frustratie beheersen.²⁴⁹ Zelfbeheersing begint met het besef dat God enorm veel geduld met ons moet opbrengen. God heeft een volkomen beheersing van Zijn kracht en Zijn gevoelens.²⁵⁰ Mensen die onze zelfbeheersing tarten, hebben juist extra nodig dat wij hen de liefde van God doorgeven.
10. Vreedzaam werken betekent dat we een werkplek creëren waarin wijzelf en anderen vrede met God kunnen hebben. Een werkplek van vrede met God is een werkplek waarin het geloof in God kan worden uitgedragen en uitgeoefend,²⁵¹ een werkplek waarin zonder vrees en schaamte God aanwezig mag zijn, een werkplek waarin Jezus zo zou kunnen werken.
11. Vreedzaam werken betekent dat we degenen die ons duperen de mogelijkheid bieden ons nogmaals te duperen. Door een tweede kans te bieden, de andere wang toe te keren,²⁵² bieden we de ander de mogelijkheid tot inkeer en tonen we onze bereidheid tot vrede.
12. Vreedzaam werken betekent dat we vrede ervaren vanuit de relatie met God. Zelfs in zeer vijandige werkomstandigheden kunnen we vrede ervaren. Vrede is immers

²⁴⁹ Spreuken 29:11, 1 Korintiërs 13:5, Jakobus 1:19

²⁵⁰ Psalmen 103:8-10, Jona 4:1-2

²⁵¹ Exodus 1:8-14

²⁵² Matteüs 5:39

niet afhankelijk van de omstandigheden maar van onze relatie met God. In ons werk gaat het in de kern om deze innerlijke vrede.

Vragen

- 232 *Welke Bijbeltekst over vreedzaamheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat vreedzaam werken betekent (voor mij)?*
- 233 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat vreedzaam werken betekent?*
- 234 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat vreedzaam werken betekent? Zo ja, welke?*
- 235 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit vreedzaam werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 236 *Hoe omschrijf ik waaruit vreedzaam werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 237 *In welke mate onderschrijf ik dat vreedzaamheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 238 *In welke mate onderschrijf ik dat vreedzaam een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 239 *In welke mate is vreedzaam een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 240 *Op welke wijze ervaar ik dat vreedzaamheid belangrijk is in mijn werk?*
- 241 *Wanneer ik werk, werk ik dan om vrede te brengen? En doe ik dat van harte?*

- 242 *In hoeverre kan ik in mijn werk vreedzaam werken?*
- 243 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd vrede gebracht in mijn werk?*
- 244 *Hoe vreedzaam vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*
- 245 *In hoeverre gebruik ik vreedzaam als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 246 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds vreedzamer ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 247 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als vreedzaam? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 248 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik vreedzaam ben en handel in mijn werk?*
- 249 *In welk opzicht kan ik vreedzamer worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 250 *Welke vrede ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 251 *Wat ga ik over vreedzaam werken in gebed zeggen tegen God?*

7. Barmhartig

1. Christenzijn op het werk is barmhartig werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent barmhartig zijn omdat Jezus omkeek naar mensen in nood. Jezus is barmhartig; Hij deed allerlei werken van barmhartigheid²⁵³ en Hij schenkt ons barmhartigheid.²⁵⁴ Jezus roept ons op om barmhartig te zijn omdat God barmhartig is en God barmhartigheid liefheeft.²⁵⁵ Door het tonen van barmhartigheid, worden we het middel van Gods voorziening voor de mensen die hulpbehoevend zijn.²⁵⁶ Barmhartigheid raakt ons diepste wezen, ons hart. De Heilige Geest schenkt ons een barmhartig hart en biedt ons wijsheid en kracht om barmhartig te werken.
2. Barmhartig werken blijkt uit wat we doen voor degenen die niets kunnen terugdoen, de hulp die we bieden aan degenen die ons niets te bieden hebben, de tijd, geld en

²⁵³ Matteüs 9:36, Matteüs 12:18-21, Marcus 1:40-41, Marcus 8:1-3

²⁵⁴ Judas 1:21

²⁵⁵ Exodus 34:6, Psalmen 68:6, Psalmen 103:8, Psalmen 145:14, Psalmen 147:3, Matteüs 5:7, Lucas 6:36, Lucas 10:29-37, 2 Korintiërs 9:7, 1 Petrus 3:8

²⁵⁶ Romeinen 9:15

aandacht die we investeren in degenen die ons niets opleveren.²⁵⁷ Wat wij in ons werk doen voor de onbelangrijkste, onbeduidendste en onmachtigste persoon, dat doen we voor God.²⁵⁸

3. Barmhartig werken betekent dat we omzien naar de zwakken, minsten, kwetsbaren, onmondigen, kansarmen, minderbedeelden en onderdrukten.²⁵⁹ In ons werk hebben we ons te ontfermen over armen, mensen die ondervoed en onderkleed zijn, daklozen, zieken, gehandicapten, zwakbegaafden, ongeschoolden, arbeidsongeschikten, werklozen, immigranten, allochtonen, vluchtelingen, starters, gepensioneerden, doden, rouwdragenden, weduwen, wezen, ongeborenen, kinderen, toekomstige generaties, dieren en over nog veel meer groepen. Jezus kwam op voor zwakke en kwetsbare mensen, waarom zouden wij in ons werk dan steeds kiezen voor sterke en weerbare mensen?²⁶⁰
4. Barmhartig werken betekent dat we tot het uiterste gaan om anderen te helpen.²⁶¹ Jezus ging immers ook tot het uiterste om ons te helpen.
5. Barmhartig werken betekent dat we de noden om ons heen lenigen. Als Jezus vandaag op onze plek zou werken, zou Hij zich dan niet inzetten voor het bestrijden van de

²⁵⁷ 1 Johannes 3:16-17

²⁵⁸ Matteüs 25:40, Matteüs 25:45

²⁵⁹ Deuteronomium 15:7-11, Jesaja 58:7-10, Jakobus 1:27

²⁶⁰ Efeziërs 4:32, Jakobus 2:13

²⁶¹ Matteüs 5:38-41

honger, armoede en ongelijkheid in de wereld en strijden voor een schoner milieu, betere kwaliteit van het onderwijs en betere toegang tot de gezondheidszorg? Zou Hij dan niet opkomen voor betere werkomstandigheden en betere arbeidsvoorwaarden in veel landen, voor het uitbannen van corruptie en fraude en voor het indammen van consumptisme en materialisme?

6. Barmhartig werken betekent dat we mensen bij het arbeidsproces betrekken die moeilijk toegang hebben tot de arbeidsmarkt. Net zoals God probeert ieder mens te betrekken, zo dienen werkgevers mensen in het arbeidsproces te betrekken die vanwege een handicap, beperking of achterstand moeilijk toegang hebben tot de arbeidsmarkt. Deze mensen horen immers voluit bij de menselijke gemeenschap en mogen daarom ook bijdragen aan die gemeenschap.
7. Barmhartig werken betekent dat we compassie tonen naar hulpbehoevenden waarmee we in ons werk te maken krijgen. We kunnen geen barmhartigheid tonen als we onbewogen blijven bij de nood van anderen. Als het lijden van anderen ons niet raakt, dan kunnen we geen medelijden tonen. Als we van God houden, dan leven we mee met degene van wie God houdt en waarvan het leven niet meezit; iedere nooddruftige in onze werkomgeving dus.

8. Barmhartig werken betekent dat we elkaars lasten dragen.²⁶² We zijn bereid om lastig werk van een ander over te nemen, om de ander te verlichten en te ondersteunen. Jezus droeg ook onze lasten.
9. Barmhartig werken betekent dat we vrijgevig zijn. Door betaald te werken kunnen we een deel van onze inkomsten afstaan aan hulpbehoevenden en minderbedeelden. Het afstaan vraagt ons niets als we beseffen dat al onze middelen door God zijn geschonken, dus iets aan geld of goederen afstaan is niet weggeven maar doorgeven.²⁶³ Vrijgevigheid is geen vrije optie voor ons, maar maakt deel uit van het werk van de Heilige Geest in ons leven. Vrijgevig is niet geven van wat we over hebben, maar van wat we als eerste krijgen. Door eerst aan God te geven, erkennen we dat God de eigenaar is van alles wat we hebben.²⁶⁴
10. Barmhartig werken betekent dat we overvloedig geven van de opbrengsten van ons werk.²⁶⁵ God maakt ons werk vruchtbaar, dus het is passend dat we de vruchten van ons werk aan God aanbieden. Krenterigheid en gierigheid keurt God af omdat we dan de baten van onze talenten voor onszelf houden terwijl we onze talenten van God ontvangen. Bovendien, God is zelf niet gierig. Hij is zelfs

²⁶² Romeinen 15:1, Galaten 6:2

²⁶³ Leviticus 23:22, Korintiërs 9:11

²⁶⁴ Numeri 18:13

²⁶⁵ 1 Korintiërs 15:58

vrijgevig, overvloedig en gul.²⁶⁶ Hij geeft ons veel zonder dat we het verdienen. Hij geeft ons zelfs hetgeen Hem het liefst is, namelijk Zijn Eigen Zoon. En Jezus gaf het beste wat Hij kon geven: namelijk Zijn leven.

Vragen

- 252 *Welke Bijbeltekst over barmhartigheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat barmhartig werken betekent (voor mij)?*
- 253 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat barmhartig werken betekent?*
- 254 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat barmhartig werken betekent? Zo ja, welke?*
- 255 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit barmhartig werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 256 *Hoe omschrijf ik waaruit barmhartig werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 257 *In welke mate onderschrijf ik dat barmhartigheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 258 *In welke mate onderschrijf ik dat barmhartig een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*

²⁶⁶ Deuteronomium 28:11, Johannes 10:10, Romeinen 8:32, Efeziërs 3:20-21

- 259 *In welke mate is barmhartig een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 260 *Op welke wijze ervaar ik dat barmhartigheid belangrijk is in mijn werk?*
- 261 *Wanneer ik werk, werk ik dan om barmhartigheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 262 *In hoeverre kan ik in mijn werk barmhartig werken?*
- 263 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd barmhartigheid gebracht in mijn werk?*
- 264 *Hoe barmhartig vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*
- 265 *In hoeverre gebruik ik barmhartig als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 266 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds barmhartiger ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 267 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als barmhartig? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 268 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik barmhartig ben en handel in mijn werk?*
- 269 *In welk opzicht kan ik barmhartiger worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 270 *Welke barmhartigheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 271 *Wat ga ik over barmhartig werken in gebed zeggen tegen God?*

8. Genadig

1. Christenzijn op het werk is genadig werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent genadig zijn omdat Jezus dé Genadegave is. Door het plaatsvervangend sterven door Jezus is Gods genade zichtbaar gemaakt. Door Gods genade kunnen we leven; Hij schenkt ons Zijn genade.²⁶⁷ De Heilige Geest schenkt ons een genadig hart en biedt ons wijsheid en kracht om genadig te werken.
2. Genadig werken betekent dat we mild oordelen. Mild oordelen betekent dat we niet op ieder slakje zout leggen, we fouten en falen van anderen niet uitvergroten en we andermans misstappen niet zondermeer keihard afkeuren. Als we onze eigen zonden kennen, dan worden we mild over de zonden van anderen. Dan weten we uit ervaring hoe moeilijk het is om goed te doen en hoe makkelijk het is om slecht te doen. Iedere keer als wij een ander in ons werk beoordelen, beoordeelt God dit. Iedere keer als wij een ander in ons werk te hard beoordelen, veroordeelt God dit.
3. Genadig werken betekent dat we een ander niet veroordelen. Het is aan God om mensen te veroordelen. Wij kunnen alleen het gedrag van andere mensen veroordelen. Maar ook alleen dan wanneer er onomstotelijk bewijs is en we recht van spreken hebben. Wie het gedrag

²⁶⁷ Johannes 1:14-17, 2 Korintiërs 12:9, Efeziërs 2:5

van een ander ten onrechte veroordeelt, veroordeelt het eigen gedrag.

4. Genadig werken betekent dat we nooit iemand of diens gedrag vervloeken. Het is alleen aan God om te vervloeken. Ook als zijn we Gods vertegenwoordigers, we hebben niet het recht om iemand te veroordelen, zelfs niet als we in ons werk de bevoegdheden hebben om iemand te ontslaan, te straffen of af te keuren. Alleen God kan iemand de toegang tot de hemel ontzeggen.
5. Genadig werken betekent dat we onze zonden naar elkaar belijden. Door in ons werk onze misstappen naar elkaar te belijden, kunnen we ze van elkaar vergeven en de onderlinge relatie versterken.²⁶⁸
6. Genadig werken betekent dat we mild straffen. Wij straffen genadeloos als we gevoelloos, zonder oog voor de persoon en de omstandigheden, straffen. Ieder mens is zondig, niemand deugt. God straft ons ook niet naar onze zonden. Wie hardvochtig is heeft het hart op de verkeerde plek.
7. Genadig werken betekent dat we ieder onrecht dat ons in het werk wordt aangedaan als mogelijkheid zien om onze vergevingsgezindheid te tonen. Zonder aangedaan onrecht kunnen we onze vergevingsgezindheid niet tonen. Hoe groter het aangedaan onrecht, hoe meer vergevingsgezindheid we kunnen tonen.

²⁶⁸ Jakobus 5:16

8. Genadig werken betekent dat we elkaars zonden vergeven.²⁶⁹ Als God onze zonden wil vergeven, waarom zouden wij dan niet in ons werk de zonden van andere mensen vergeven? En als wij elkaars zonden niet kunnen vergeven, waarom verwachten we wel dat God onze zonden vergeeft?²⁷⁰
9. Genadig werken betekent dat we elkaars zonden voorgoed vergeven. Het voorgoed vergeven van zonde betekent dat we er niet meer op terugkomen of het nadragen. Dat doet God ook niet met onze zonden. God wast onze zonden weg. Voor God is eens vergeven altijd vergeven.²⁷¹
10. Genadig werken betekent dat we mensen geven wat ze niet hebben verdiend. Genade is niet alleen niet geven wat anderen verdienen maar ook geven wat anderen niet verdienen. Door Gods genade ontvangen we zegeningen die we niet hebben verdiend. Genadig werken bevat daarom meer dan het minder of niet straffen waar mensen een straf verdienen.
11. Genadig werken betekent dat we kwaad met goed beantwoorden. Wie in het werk kwaad met kwaad vergeldt maakt het van kwaad tot erger en speelt de duivel in de kaart. Genade ontkracht het kwaad. Het kwaad kunnen we tegengaan door te doen wat bij uitstek goed is; ons

²⁶⁹ Matteüs 18:21, Marcus 11:25-26, Lucas 17:3-4

²⁷⁰ Matteüs 6:12, Matteüs 6:14-15

²⁷¹ Micha 7:19

op te offeren. We volgen daarmee Jezus; het kruis dat Hij droeg is Gods genade omdat Jezus niet de zondaar is maar wel het offer brengt. Zo brengen we een offer als we iemand die ons heeft gedupeerd niet betaald zetten maar de schade kwijtschelden, als we met iemand die ons heeft misbruikt niet de relatie verbreken maar intensiveren, als we iemand vergeven zonder tegenprestatie. Gods genade omvat al het goede dat God wil geven, zonder tegenprestatie.

12. Genadig werken betekent dat we Gods genade aanbieden. Bij het onrecht dat ons wordt aangedaan hoeven we niet te ontsteken in toorn en wraak,²⁷² want onrecht biedt kansen om de genade van Christus aan te bieden. Vergevingsgezindheid in ons werk geeft niet alleen vergeving van het kwaad maar geeft ook het beste antwoord op het kwaad, namelijk liefde, Gods liefde.
13. Genadig werken betekent dat we overtreders een nieuwe kans geven. Door tegen overtreders niet onmiddellijk op te treden maar ze tijd te geven, geven we aan hen de mogelijkheid om zelf tot inkeer te komen. God geeft ons een leven lang om tot inkeer van onze zonden te komen. Door overtreders een nieuwe kans te geven, geven we aan hen eveneens de mogelijkheid om tot inkeer te komen. God geeft ons een leven lang steeds opnieuw kansen om tot inkeer van onze zonden te komen.

²⁷² Jakobus 1:19

Waarom zouden wij dan een overtreder maximaal een tweede kans geven?

14. Genadig werken betekent niet dat we alle zonden gedogen. Door op te treden laten we zien waar de grens ligt. God gedooft onze zonden evenmin, maar straft ze van wie niet in Christus is en kan ze berispen van wie wel in Christus is.²⁷³
15. Genadig werken betekent dat we bereid zijn om de verantwoordelijkheid op ons te nemen voor het falen van anderen. Jezus nam zelfs de volledige verantwoordelijkheid op zich van al ons falen.
16. Genadig werken betekent dat we genadig werken naar iedereen in ons werk. God is niet beperkt in de genade die Hij schenkt. Bij God is genade in overvloed. Zijn genade is beschikbaar voor alle mensen van alle tijden. Onze genade is daarom niet beperkt van duur of tot een bepaalde groep.
17. Genadig werken betekent dat Gods genade ons motiveert in ons werk. Ons leven en werk zijn pure genade. Gods genade, Zijn onuitputtelijke bron van eindeloze goedheid, is onze motivatie om goede werken onophoudelijk te verrichten.
18. Genadig werken betekent dat we onszelf accepteren in ons werk. Omdat God ons accepteert mogen we onszelf accepteren.²⁷⁴ We hoeven onszelf niet minderwaardig te

²⁷³ Romeinen 8:1, Hebreëen 12:7-11

²⁷⁴ Psalmen 139:14, Prediker 5:18-19, 2 Korintiërs 5:17, Efeziërs 5:29

voelen of te minachten. God heeft ieder van ons lief, Hij gelooft in ons en vindt ons kostbaar. Hij accepteert ons in ons geloof en Hij accepteert onze werken die vanuit ons geloof voortkomen, hoe onvolmaakt wij en onze werken zijn. Daarom is God de oplossing als we toch te maken hebben met een minderwaardigheidscomplex, burn-out of depressie.

Vragen

- 272 *Welke Bijbeltekst over genade vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat genadig werken betekent (voor mij)?*
- 273 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat genadig werken betekent?*
- 274 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat genadig werken betekent? Zo ja, welke?*
- 275 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit genadig werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 276 *Hoe omschrijf ik waaruit genadig werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 277 *In welke mate onderschrijf ik dat genade een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 278 *In welke mate onderschrijf ik dat genadig een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 279 *In welke mate is genadig een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 280 *Op welke wijze ervaar ik dat genade belangrijk is in mijn werk?*

- 281 *Wanneer ik werk, werk ik dan om genadige te brengen?
En doe ik dat van harte?*
- 282 *In hoeverre kan ik in mijn werk genadig werken?*
- 283 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd genade gebracht in
mijn werk?*
- 284 *Hoe genadig vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit
dat?*
- 285 *In hoeverre gebruik ik genade als principe voor mijn ge-
drag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van
de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb geno-
men?*
- 286 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeg-
gen dat ik steeds genadiger ben geworden in mijn hart
en gedrag?*
- 287 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als gena-
dig? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 288 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik genadig ben en
handel in mijn werk?*
- 289 *In welk opzicht kan ik genadiger worden en handelen in
mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 290 *Welke genade ga ik de eerstkomende werkdag extra
brengen?*
- 291 *Wat ga ik over genadig werken in gebed zeggen tegen
God?*

9. Gastvrij

1. Christenzijn op het werk is gastvrij werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent gastvrij zijn omdat Jezus gastvrijheid predikt²⁷⁵ en God gastvrijheid van ons verlangt.²⁷⁶ We hebben herbergzaam naar elkaar te zijn.²⁷⁷ De Heilige Geest schenkt ons een gastvrij hart en biedt ons wijsheid en kracht om gastvrij te werken.
2. Gastvrij werken betekent dat we in ons werk vriendelijk zijn. Door vriendelijk te zijn verwijzen we naar Gods vriendelijk aangezicht en volgen we Jezus als dé Vriend.²⁷⁸ Vriendelijkheid in ons werk is meer dan beleefd zijn naar elkaar. Vriendelijk zijn we als we niet afstotend zijn maar aardig, niet afstandelijk zijn maar innemend, niet koud zijn maar hartverwarmend, niet hard zijn maar zachtaardig.²⁷⁹
3. Gastvrij werken betekent dat we mensen bij hun naam noemen. Net zoals Jezus als de Goede Herder Zijn schapen bij naam noemt,²⁸⁰ zo noemen wij degenen met wie en voor wie wij werken bij hun naam. De ander is niet een nummer, maar een persoon, een mens. Bij naam noemen

²⁷⁵ Matteüs 22:1-4, Lucas 14:12-14

²⁷⁶ Leviticus 19:33-34, Hebreeën 13:1-2

²⁷⁷ Romeinen 12:13, 1 Petrus 4:9

²⁷⁸ 2 Korintiërs 6:4-6, Filippenzen 4:5

²⁷⁹ Spreuken 15:1

²⁸⁰ Johannes 10:3

erkent de ander als persoon en maakt het contact persoonlijk. We misbruiken iemands naam als we het beleedigen, besmeuren en bespotten²⁸¹ of als we juist er mee pronken, het stelen en ermee vandoor gaan.²⁸²

4. Gastvrij werken betekent dat wij interesse in elkaar tonen. Interesse in elkaar tonen is inleven en meeleven, zonder dat het uithoren wordt. God is immers bij uitstek geïnteresseerd in ons. We kunnen niet gastvrij zijn als we onze gasten, de mensen in ons werk, niet kennen.
5. Gastvrij werken betekent dat we relatiegericht zijn. God wil niet alleen dat wij een relatie hebben met Hem²⁸³ maar ook met de mensen om ons heen, dus ook in ons werk. In ons werk gaat het om het opbouwen en onderhouden van relaties met mensen. Het gaat daarbij niet om functionele, instrumentele relaties maar om persoonlijke, collegiale relaties van mens tot mens. God is een persoonlijk God.
6. Gastvrij werken betekent dat we elkaar ontmoeten als we bijeenkomen. Als we in ons werk bijeenkomen dan gaat het niet alleen om het regelen en leveren van zaken, maar ook om samen te komen en samen te zijn. Werk-overleg is een samenkomst en een samenzijn waarin we

²⁸¹ 1 Korintiërs 13:5

²⁸² Spreuken 17:5

²⁸³ Matteüs 1:23

met elkaar verbonden zijn. Een werkbespreking is niet alleen het afwerken van agendapunten, maar het werken aan elkaar.

7. Gastvrij werken is dat we samenwerken. Werken is samen-werken en samen-leven. Onszelf of de ander isoleren is niet hoe God het leven voor ogen heeft.²⁸⁴ Bovendien bestaan er in de hemel geen isoleercellen en bubbels. Samenwerken is de ander uitnodigen om mee te doen en te zorgen dat de ander echt meedoet en mee blijft doen.
8. Gastvrij werken betekent dat we gemeenschappen opbouwen en onderhouden. In een gemeenschap voelen mensen zich, net als in een herberg, geborgen, voelen mensen zich thuis. In een gemeenschap werken mensen aan gemeenschappelijke doelen vanuit gemeenschappelijke opvattingen. Door gemeenschapszin bevorderen we gemeenschappen, waarin we kunnen leven en werken. Een gezin dat geen gemeenschap is, is zinloos; een werkverband dat geen gemeenschap is, is bandeloos; een organisatie dat geen gemeenschap is, is ongeorganiseerd; een samenleving dat geen gemeenschap is, is levenloos.
9. Gastvrij werken betekent dat we andere christenen opzoeken in ons werk. Doordat we elkaar begrijpen als gelijkgezinden in dezelfde werkomgeving kunnen we elkaar bemoedigen en problemen bespreken. Geregeld samenkomen om te bidden en mediteren over het werk geeft

²⁸⁴ Genesis 2:18

extra kracht. Juist als er in de werkomgeving weinig christenen zijn, is het des te belangrijker elkaar te kennen en elkaar te sterken in het christenzijn in het werk. Ieder overleg met een christen biedt de mogelijkheid om te bespreken wat christenzijn in de praktijk betekent.

10. Gastvrij werken betekent dat we de diversiteit in identiteit van elkaar stimuleren. We hebben de identiteit van een ander niet alleen te respecteren maar ook te stimuleren. Als God diversiteit in identiteit niet had gewild, dan had Hij wel allemaal dezelfde mensen geschapen. Het stimuleren van identiteit betekent dat we de ander de ruimte geven zichzelf te zijn, zich te uiten en zich te ontwikkelen en ontplooien. Het stimuleren van identiteit is goed zolang we daarmee Gods identiteit niet verloochen.
11. Gastvrij werken betekent dat we in ons werk voor inclusiviteit en integratie gaan. Jezus schreef niemand af en sloot niemand uit, maar stond open voor ieder mens, verwelkomde ieder mens en zocht juist de mensen op die aan de rand stonden.²⁸⁵ Wij zijn gastvrij in ons werk als we minderheden niet segregeren maar integreren, als we randgroepen niet uitsluiten maar insluiten, als we andersdenkenden niet verafschuwen maar verwelkomen. We kunnen gastvrij zijn omdat we weten wat het is uitgenodigd en verwelkomd te worden, omdat we weten wat het is om buiten te staan en binnen te worden gelaten,

²⁸⁵ Matteüs 14:13-21, Marcus 6:30-44; Lucas 9:10-17; Lucas 14:15-24, Johannes 2:1-11; Johannes 6:1-14, Johannes 21:12-13

omdat we weten wat het is om opgenomen en geborgen te zijn.

Vragen

- 292 *Welke Bijbeltekst over gastvrijheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat gastvrij werken betekent (voor mij)?*
- 293 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat gastvrij werken betekent?*
- 294 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat gastvrij werken betekent? Zo ja, welke?*
- 295 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit gastvrij werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 296 *Hoe omschrijf ik waaruit gastvrij werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 297 *In welke mate onderschrijf ik dat gastvrijheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 298 *In welke mate onderschrijf ik dat gastvrij een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 299 *In welke mate is gastvrij een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 300 *Op welke wijze ervaar ik dat gastvrijheid belangrijk is in mijn werk?*
- 301 *Wanneer ik werk, werk ik dan om gastvrijheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 302 *In hoeverre kan ik in mijn werk gastvrij werken?*

- 303 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd gastvrijheid gebracht in mijn werk?*
- 304 *Hoe gastvrij vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*
- 305 *In hoeverre gebruik ik gastvrij als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 306 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds gastvrijer ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 307 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als gastvrij? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 308 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik gastvrij ben en handel in mijn werk?*
- 309 *In welk opzicht kan ik gastvrijer worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 310 *Welke gastvrijheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 311 *Wat ga ik over gastvrij werken in gebed zeggen tegen God?*

10. Waarachtig

1. Christenzijn op het werk is waarachtig werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent waarachtig zijn omdat Jezus dé Waarheid is. Als wij dé Waarheid liefhebben dan hebben we ook iedere waarheid lief. Omdat God waarachtig is, houdt Hij ervan als wij waarachtig zijn en waarachtig werken.²⁸⁶ De Heilige Geest schenkt ons een waarachtig hart en biedt ons wijsheid en kracht om waarachtig te werken.
2. Waarachtig werken betekent dat we zuiver van hart zijn.²⁸⁷ Zuiver van hart zijn we als we oprecht zijn, als we in ons werk God en onze medemens echt liefhebben en willen dienen. Echt betekent dat we onverdeeld zijn, dat het voortkomt uit ons hele wezen. Zuiverheid van hart komt niet voort uit de volmaaktheid van onze wil, maar uit het aanvaarden van Gods wil.
3. Waarachtig werken betekent dat we de ander niet naar de mond praten. Door de ander naar de mond te praten leggen we ons, door God gegeven, geweten het zwijgen op.²⁸⁸
4. Waarachtig werken betekent dat we volstrekt eerlijk zijn in wat we vertellen. Als we werken dan doen we dat altijd

²⁸⁶ Johannes 7:28, Romeinen 3:4

²⁸⁷ Matteüs 5:8

²⁸⁸ Kolossenzen 3:22

en overal eerlijk.²⁸⁹ God verafschuwt oneerlijkheid,²⁹⁰ valsheid²⁹¹ en leugens.²⁹² Door te liegen kunnen andere mensen niet volwaardig als mens en daarmee als schep-sel van God functioneren.²⁹³

5. Waarachtig werken betekent dat we de waarheid vertellen. De waarheid vertellen is niet alleen eerlijk zijn in wat we vertellen maar ook vertellen wat de ander behoort te weten. God hekelt als we een verkeerde voorstelling van zaken geven, als we misleiden en bedriegen.²⁹⁴ Een ander niet de waarheid vertellen is die ander oplichten en uitbuiten.
6. Waarachtig werken betekent dat we niets anders dan de waarheid vertellen.²⁹⁵ De waarheid vertellen is niets anders dan de enige en volledige waarheid vertellen. Door te veel te vertellen misleiden we de ander alsnog. Door te overdrijven misleiden we de ander eveneens.²⁹⁶
7. Waarachtig werken betekent dat we onbevooroordeeld zijn. Vooroordelen verhinderen een zuiver zicht. Door vooroordelen geven we mensen geen eerlijke kans. Vooroordelen kunnen we verminderen door onszelf en ieder

²⁸⁹ Ezechiël 28:16-18

²⁹⁰ Spreuken 20:10

²⁹¹ Deuteronomium 5:20, Spreuken 11:1

²⁹² Spreuken 12:22

²⁹³ Leviticus 19:11, Leviticus 19:13

²⁹⁴ Exodus 20:16

²⁹⁵ Matteüs 12:36

²⁹⁶ Matteüs 5:37

ander mens te zien en te blijven zien als schepsel van God. Gelukkig heeft God geen vooroordelen.

8. Waarachtig werken betekent dat we eerlijk werken. Eerlijk werken is werken zonder omkoping, corruptie en anderen vormen van onzuivere beïnvloeding. Een steekpenning bederft niet alleen het hart²⁹⁷ maar ook het werk. God is ook niet om te kopen en Hij doet evenmin aan vriendjespolitiek.²⁹⁸
9. Waarachtig werken betekent dat we niet gaan voor uiterlijk vertoon. God ziet en neemt ons zoals we zijn.²⁹⁹ Hij houdt er niet van als wij onszelf beter, mooier en groter voordoen dan in werkelijkheid. Zowel niet naar Hem toe als naar anderen. Onszelf oppoetsen past niet bij God. Waarachtig werken is dat we niet gaan voor de buitenkant maar voor de binnenkant, niet gaan voor de verpakking maar voor de inhoud, niet gaan voor grootspraak maar voor daden.
10. Waarachtig werken betekent dat we onrecht aan de orde stellen. Omdat we als Gods vertegenwoordigers werken, hebben we de plicht om te beoordelen of de dingen die in onze werkomgeving gebeuren Gods doelen dienen of belemmeren. God roept ons op om als profeten te handelen als we onrecht constateren.³⁰⁰ Door onrecht in het werk aan de orde te stellen laten we zien dat we het

²⁹⁷ Prediker 7:7

²⁹⁸ 1 Petrus 1:17

²⁹⁹ 1 Samuël 16:7

³⁰⁰ Amos 8:4-7

kwaad afkeuren en bestrijden.³⁰¹ We kunnen het kwaad niet verdragen omdat het kwaad vloekt met Jezus Christus. We kunnen degene die kwaad doet wel verdragen omdat Jezus Christus ons, ondanks als ons kwaad, ook verdraagt. Met de mantel der liefde onrecht toedekken is daarom misplaatste liefde. Elkaar aanspreken en terechtwijzen is juist naastenliefde.

11. Waarachtig werken betekent dat we tegenspreken en aanspreken met de liefde van Jezus Christus. Als we een ander terechtwijzen dan doen we dat zoals Jezus Christus het zou doen. Bovendien beseffen we dat God ons kan gebruiken om tot deze persoon te spreken. Daarom is het zo kwalijk als we een ander vijandig confronteren of vals beschuldigen.
12. Waarachtig werken betekent dat we bereid zijn de klok te luiden. Jezus was dé klokkenluider: Hij luidde de noodklok over onze gebrokenheid. Oprechte klokkenluiders hebben de waarheid lief. We luiden echter pas de noodklok nadat we zonder succes hebben geprobeerd om het binnenkamers op te lossen. God hangt immers onze zonden ook niet aan de grote klok.

³⁰¹ Romeinen 1:32, Efeziërs 5:11

Vragen

- 312 *Welke Bijbeltekst over waarachtigheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat waarachtig werken betekent (voor mij)?*
- 313 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat waarachtig werken betekent?*
- 314 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat waarachtig werken betekent? Zo ja, welke?*
- 315 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit waarachtig werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 316 *Hoe omschrijf ik waaruit waarachtig werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 317 *In welke mate onderschrijf ik dat waarachtigheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 318 *In welke mate onderschrijf ik dat waarachtig een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 319 *In welke mate is waarachtig een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 320 *Op welke wijze ervaar ik dat waarachtigheid belangrijk is in mijn werk?*
- 321 *Wanneer ik werk, werk ik dan om waarachtigheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 322 *In hoeverre kan ik in mijn werk waarachtig werken?*
- 323 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd waarachtigheid gebracht in mijn werk?*
- 324 *Hoe waarachtig vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 325 *In hoeverre gebruik ik waarachtig als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 326 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds waarachtiger ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 327 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als waarachtig? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 328 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik waarachtig ben en handel in mijn werk?*
- 329 *In welk opzicht kan ik waarachtiger worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 330 *Welke waarachtigheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 331 *Wat ga ik over waarachtig werken in gebed zeggen tegen God?*

11. Trouw

1. Christenzijn op het werk is trouw werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent trouw zijn omdat Jezus dé Getrouwe is. Jezus is trouw aan Zijn Vader, zelfs tot in Zijn dood. God is getrouw:³⁰² Hij is betrouwbaar, getrouw en in alles te vertrouwen.³⁰³ De Heilige Geest schenkt ons een trouw hart en biedt ons wijsheid en kracht om trouw te werken.
2. Trouw werken betekent dat we trouw zijn aan God in ons werk. Trouw zijn aan God is Gods prioriteiten op de eerste plaats stellen in ons werk. Zijn trouw aan ons helpt om niet te bezwijken onder tijdsdruk, groepsdruk en concurrentiedruk. Zijn trouw zorgt ervoor dat wij kunnen volharden. Wij werken niet uit onszelf, maar uit God.
3. Trouw werken betekent dat we ervoor waken dat het werk ons in het bezit heeft en dat we denken dat we zonder ons werk niets zijn en betekenen. Evenzo waken we ervoor dat we afhankelijker worden van ons werk dan van Christus.
4. Trouw werken betekent dat we nakomen wat we beloven.³⁰⁴ We houden beloften en verbreken ze niet lichtzinnig. Afspraak is afspraak, contract is contract. Het verbreken van beloften is immers ontrouw. Als we alles wat we

³⁰² Genesis 17:7, Deuteronomium 32:4, Filippenzen 1:6

³⁰³ Spreuken 3:5, 1 Korintiërs 1:9, Titus 2:9-10

³⁰⁴ Matteüs 5:37

doen in de naam van Jezus doen,³⁰⁵ dan is het verbreken van beloften die we in Zijn naam doen een ernstige zaak. Evenzo is het een ernstige zaak als we anderen onder druk zetten of verleiden hun beloften te verbreken.

5. Trouw werken betekent dat we geen beloften doen die we niet kunnen of willen houden.³⁰⁶ Door beloften aan anderen na te komen, geven we als beelddragers van God een heenwijzing naar de betrouwbaarheid van God. Als we echter beloften in het werk niet nakomen, hoe kan ons gedrag dan mensen ervan overtuigen dat God Zijn belofte van eeuwig leven zal vervullen?
6. Trouw werken betekent dat we onszelf niet in een positie brengen waar anderen ons in hun macht hebben en zij ons kunnen manipuleren en corrumperen. We moeten voorkomen dat onze afhankelijkheid van mensen onze afhankelijk van Jezus in de weg staat.
7. Trouw werken betekent dat we toegewijd zijn aan ons werk. Want hoe kunnen wij niet toegewijd zijn aan ons werk maar wel aan God? Als we ons werk doen in besef van de aanwezigheid van God, dan kunnen we alles in ons werk vanuit die fundamentele toewijding aan.
8. Trouw werken betekent dat we loyaal de belangen behartigen voor wie we werken. Loyaal zijn we in het zorg-

³⁰⁵ Kolossenzen 3:17

³⁰⁶ Matteüs 5:33-37

vuldig en rechtmatig omgaan met de ons toebedeelde taken en verantwoordelijkheden.³⁰⁷ Het ontlopen van taken en verantwoordelijkheden is immers het afschuiven daarvan op God. We respecteren en beheren getrouw de eigendommen van anderen.³⁰⁸ Diefstal, verduistering en plichtsverzuim horen daarbij niet³⁰⁹ evenals fraude, corruptie en criminaliteit.

9. Trouw werken betekent dat we volharden in het nakomen van beloften. Juist als de druk en verleiding groot zijn om beloften te verbreken, blijkt onze trouw als we blijven vasthouden aan onze beloften. Jezus overwon Zijn grootste en laatste vijand, de duivel en de dood, door Zijn trouw aan Zijn Vader.
10. Trouw werken betekent dat we ijverig werken.³¹⁰ Niemand is in de wereld geboren om lui te mogen zijn.³¹¹ Er is zoveel ellende in de wereld dat we wel ijverig in ons werk moeten zijn. En er is zoveel reden tot dankbaarheid aan God voor onze redding door Hem dat we wel ijverig in ons werk moeten zijn. Als discipelen van Jezus zijn we gedisciplineerd in het doen van goede werken. Omdat alles in het werk tijdelijk is, moeten we de tijd zo goed mogelijk besteden.³¹²

³⁰⁷ Matteüs 24:45-51, Matteüs 25:23

³⁰⁸ Titus 2:5, Titus 2:10

³⁰⁹ Exodus 20:15, Efeziërs 4:28

³¹⁰ 2 Kronieken 15:7, Titus 2:14

³¹¹ Spreuken 24:30-34, Galaten 6:9, 2 Tessalonicenzen 3:13

³¹² Romeinen 12:11, Efeziërs 5:16

11. Trouw werken betekent dat we door anderen in vertrouwen zijn te nemen. Net zoals we op Jezus kunnen vertrouwen, zo moeten mensen op ons aankunnen, ons kunnen vertrouwen, ons iets kunnen toevertrouwen. De trouw van Jezus geeft ons het vertrouwen om betrouwbaar in ons werk te zijn.
12. Trouw werken betekent dat we gezag gehoorzamen. Trouw is van harte gehoorzaam zijn aan degenen die met legitiem gezag boven ons zijn gesteld.³¹³ God gebiedt ons het gezag te respecteren, want er is geen gezag dan van God.³¹⁴ Gezagsdragers gehoorzamen vindt zijn grens in het gehoorzamen van God; We zijn in alles gehoorzaam aan God en daarbinnen gehoorzaam aan degenen die boven ons staan, God is de ultieme gezagsdrager. Aan Hem zijn wij uiteindelijk alleen verantwoording schuldig. Staken en werkweigering mogen alleen als doorwerken zondig is en gesprekken om tot overeenstemming te komen zijn mislukt.
13. Trouw werken betekent dat we getrouw alle overheids-wetten volgen. We staan in ons werk niet boven de wet of ernaast, maar er onder. Het is een voorrecht om ons aan de wet te mogen houden wanneer de overheid door God is ingesteld.³¹⁵ De wet heeft gezag over ons vanwege

³¹³ Romeinen 13:1-7, Efeziërs 6:5-6, Kolossenzen 3:22,
1 Timoteüs 6:1, Titus 2:9

³¹⁴ Romeinen 13:1

³¹⁵ Johannes 19:10-11

ons ontzag voor God.³¹⁶ Het gaat niet om een slaafse gehoorzaamheid maar om koninklijke onderdanigheid. We houden ons niet dwangmatig aan de wet maar met vrijheid uit ons hart. Het betalen van belasting aan de overheid doen we van harte.³¹⁷ Als we ons niet aan de wetten in ons werk houden, hoe kunnen we ons dan wel houden aan Gods wetten?³¹⁸

14. Trouw werken betekent dat we overheidswetten overtreffen. Jezus bood een nieuwe kijk op de wet; de manier om de wet te vervullen wordt niet gevonden in het exact naleven van regels, maar in het nastreven van de doelen waarvoor God de wet heeft geschapen. Dit toegepast op overheidswetten betekent dat we deze wetten op een voortreffelijke manier naleven³¹⁹ door de letter van de wet te overtreffen. Als we de geest van de wet willen gehoorzamen, dan moeten we beginnen met te leren wat relevante wetten eigenlijk bedoelen en ons laten inspireren door de Heilige Geest. Wie echter de randen van de wet opzoekt, zoekt de duivel op.

³¹⁶ Prediker 12:13-14

³¹⁷ Matteüs 22:16-22, Marcus 12:17, Lucas 20:25, Romeinen 13:1-7

³¹⁸ Romeinen 12:1-2, 1 Petrus 2:13-15

³¹⁹ 1 Korintiërs 12:31

Vragen

- 332 *Welke Bijbeltekst over betrouwbaarheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat trouw werken betekent (voor mij)?*
- 333 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat trouw werken betekent?*
- 334 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat trouw werken betekent? Zo ja, welke?*
- 335 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit trouw werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 336 *Hoe omschrijf ik waaruit trouw werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 337 *In welke mate onderschrijf ik dat betrouwbaarheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 338 *In welke mate onderschrijf ik dat trouw een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 339 *In welke mate is trouw een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 340 *Op welke wijze ervaar ik dat betrouwbaarheid belangrijk is in mijn werk?*
- 341 *Wanneer ik werk, werk ik dan om betrouwbaarheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 342 *In hoeverre kan ik in mijn werk trouw werken?*
- 343 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd betrouwbaarheid gebracht in mijn werk?*
- 344 *Hoe trouw vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*
- 345 *In hoeverre gebruik ik trouw als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van*

de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?

346 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds trouwer ben geworden in mijn hart en gedrag?*

347 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als trouw? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*

348 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik trouw ben en handel in mijn werk?*

349 *In welk opzicht kan ik trouwer worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*

350 *Welke betrouwbaarheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*

351 *Wat ga ik over trouw werken in gebed zeggen tegen God?*

12. Ingetogen

1. Christenzijn op het werk is ingetogen werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent ingetogen zijn omdat Jezus op aarde de ingetogenheid zelve was. Zijn ingetogenheid is een inspiratiebron voor hoe wij leven en werken. Jezus roept ons ook op tot een ingetogen levensstijl.³²⁰ De Heilige Geest schenkt ons een ingetogen hart en biedt ons wijsheid en kracht om ingetogen te werken.
2. Ingetogen werken betekent dat we ons verre houden van materialisme en consumptisme. We werken niet om zoveel mogelijk te bezitten of te consumeren of om anderen daartoe aan te zetten of te voorzien. God en niet genot is het hoogste goed. Jezus koos voor een leven in eenvoud. Jezus hekelde gehechtheid aan rijkdom. Wie rijk wil worden vervalt niet alleen in verzoeking maar is al in de verzoeking gevallen.³²¹
3. Ingetogen werken is dat we sober zijn. Hoe meer pracht en praal, luxe en overdaad, hoe meer we een hemel op aarde suggereren en hoe minder dit blijkt geeft van een verlangen naar de hemel. Wanneer de wereld ziet hoe christenen het economisch systeem van weelde en overdaad in stand houden, dan schaadt het onze getuigenis

³²⁰ Matteüs 19:21

³²¹ Spreuken 11:24, 1 Timoteüs 6:9

van toewijding tot God.³²² Eenvoud is de eenvoudigste getuigenis.

4. Ingetogen werken is dat we zuinig omgaan met middelen.³²³ God geeft in overvloed maar Hij houdt niet van verspilling en verkwisting. Verspilling en verkwisting is het vernietigen van wat God ons geeft en het maakt waardeloos wat voor God van waarde is. Wie efficiënt werkt heeft des te meer middelen om God te dienen.
5. Ingetogen werken betekent dat we ons niet laten leiden door status, eer en roem.³²⁴ We werken niet om aanbeden te worden, maar werken om daarin God te aanbidden. Werken is immers aanbidden. Het gaat niet om onze eer, maar om de eer van God. Het gaat niet om onze roem, maar om de roem van God. Wie zich laat aanbidden, bidt God weg. Wie zich laat verheerlijken, is oneerlijk naar God want het gaat in ons werk om de verheerlijking van Hem. De enige status die telt is hoe wij ervoor staan bij God.³²⁵
6. Ingetogen werken betekent dat we gematigd zijn in onze handel en wandel. We mogen ambitieus zijn, maar hoeven niet tot het maximale te gaan. De grootste, snelste, slimste en beste willen zijn, is geen doel. Evenmin de populairste, productiefste, winstgevendste en rijkste. Wer-

³²² 1 Korintiërs 14:40, 1 Timoteüs 2:9

³²³ Lucas 15:8

³²⁴ 1 Korintiërs 5:6

³²⁵ Exodus 20:3-6, Deuteronomium 5:6-10

ken is geen wedstrijd dat draait om winnen en het verslaan van tegenstanders.³²⁶ Matigheid betekent dat we gaan voor wat goed is, dat we onze talenten inzetten in de mate waarin we ze hebben ontvangen³²⁷ en dat we genoeg nemen met wat we bereiken.

7. Ingetogen werken betekent dat we genoeg nemen met wat we verdienen. Alles wat we verdienen krijgen we van God, dus ontevredenheid over wat we verdienen is ondankbaarheid naar Hem.³²⁸ Als God niet zou bestaan dan zouden wij niets verdienen. Wie telkens meer wil verdienen, beledigt God. We dienen ons dit te realiseren als we staken om meer te verdienen.
8. Ingetogen werken betekent dat we tevreden zijn met wat we bezitten.³²⁹ Alles wat we bezitten hebben we in bruikleen van God, dus ontevredenheid is ondankbaarheid naar Hem. Wij zijn arm als onze rijkdom ons afsnijdt van de relatie met God en mensen. Onze rijkdom moeten we gebruiken om God te verheerlijken.³³⁰ Rijkdom wordt een zegen als armen en andere hulpbehoevenden hierin delen.

³²⁶ Galaten 5:22

³²⁷ Romeinen 12:3

³²⁸ 1 Timoteüs 6:6

³²⁹ Hebreeën 13:5

³³⁰ 1 Kronieken 29:1-21

Vragen

- 352 *Welke Bijbeltekst over ingetogenheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat ingetogen werken betekent (voor mij)?*
- 353 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat ingetogen werken betekent?*
- 354 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat ingetogen werken betekent? Zo ja, welke?*
- 355 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit ingetogen werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 356 *Hoe omschrijf ik waaruit ingetogen werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 357 *In welke mate onderschrijf ik dat ingetogenheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 358 *In welke mate onderschrijf ik dat ingetogen een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 359 *In welke mate is ingetogen een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 360 *Op welke wijze ervaar ik dat ingetogenheid belangrijk is in mijn werk?*
- 361 *Wanneer ik werk, werk ik dan om ingetogenheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 362 *In hoeverre kan ik in mijn werk ingetogen werken?*
- 363 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd ingetogenheid gebracht in mijn werk?*
- 364 *Hoe ingetogen vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 365 *In hoeverre gebruik ik ingetogen als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 366 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds ingetogener ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 367 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als ingetogen? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 368 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik ingetogen ben en handel in mijn werk?*
- 369 *In welk opzicht kan ik ingetogener worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 370 *Welke ingetogenheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 371 *Wat ga ik over ingetogen werken in gebed zeggen tegen God?*

13. Getuigend

1. Christenzijn op het werk is getuigend werken.³³¹ Jezus Christus volgen in ons werk betekent getuigen zijn van het evangelie omdat Jezus getuigde van het evangelie. Jezus roept ons ook op om te getuigen van het evangelie.³³² De Heilige Geest schenkt ons een getuigend hart en biedt ons wijsheid en kracht om getuigend te werken.
2. Getuigend werken betekent dat we geloven in het belang van getuigend werken. Het geloof in God en aanneming door Jezus, maakt een wereld van verschil en maakt een verschil in de wereld. Onze getuigenis maakt het verschil op onze werkplekken.³³³ Als we daaraan twijfelen dan miskennen we het verschil dat het evangelie in de wereld maakt. Als christenen in hun werk nooit anders zijn dan niet-christenen, dan stelt het christenzijn niets voor.³³⁴ We zijn in ons werk een zegen voor anderen als anderen daardoor iets van Jezus Christus mogen zien en ervaren.³³⁵ Het volgen van Jezus heeft zichtbare gevolgen voor ons werk.
3. Getuigend werken betekent dat we geloven dat we juist in het werk kunnen getuigen. Werk is een uitgelezen plek

³³¹ Romeinen 15:9

³³² Handelingen 1:8, Handelingen 20:24

³³³ Matteüs 5:13-14

³³⁴ Lucas 6:43-45

³³⁵ Vgl. 2 Korintiërs 9:11-13

om van Christus te getuigen. Ons gedrag is voor de mensen in ons werk misschien de enige Bijbel die ze ooit lezen. We werken daarom niet in een bijbelbubbel. Juist op het werk, met alle verleidingen, druk en onzekerheid, kunnen we tonen wat het volgen van Christus betekent.

4. Getuigend werken betekent dat we getuigen in onze werken. Getuigen in ons werk is niet te pas en te onpas spreken over ons geloof, maar ons geloof te laten blijken in wie we zijn en wat we doen. Als mensen waarmee we intensief samenwerken niet weten dat we christen zijn, dan is dat een gemiste kans. Een gemiste kans om te laten zien hoe prachtig en machtig God is en wat geloof in Hem daadwerkelijk betekent.
5. Getuigend werken betekent dat we werken volgens de beginselen van Gods Koninkrijk. Ook al krijgen we met ons werk de hemel niet op aarde, we kunnen met ons werk wel iets van de hemel op de aarde laten zien.
6. Getuigend werken betekent dat we in onze werken dermate transparant zijn dat ze iets van Gods licht doorlaten. Onze werken onthullen dat we met Jezus Christus, het Licht der wereld, zijn verbonden.³³⁶ We lopen niet te koop met goede werken, maar we laten ze wel zien om zo het evangelie te 'verkopen'.³³⁷
7. Getuigend werken betekent dat we een rolmodel zijn. Het voorbeeld dat Jezus ons geeft mogen wij doorgeven

³³⁶ Johannes 3:20-21

³³⁷ Matteüs 5:16

in ons voorbeeldgedrag in ons werk. Als wij Zijn vertegenwoordigers zijn in ons werk, dan vertegenwoordigen we Hem in ons doen en laten. Als Jezus ons tot voorbeeld is, dan mogen we Jezus volgen door voor anderen tot voorbeeld van Zijn voorbeeld te zijn. De Bijbel roept ons hier toe op: "Toon uzelf in alle opzichten als een voorbeeld van goede werken."³³⁸

8. Getuigend werken betekent dat we ervoor zorgen dat anderen niets kwaads over ons te zeggen hebben, want dit kan hen verhinderen om een zuivere blik op God te hebben.³³⁹
9. Getuigend werken betekent dat we zodanig werken dat niet-christenen ons kunnen respecteren om ons christelijk geloof,³⁴⁰ als het even kan, ons kunnen waarderen om ons christelijk geloof, en, in het ideale geval, worden aanzet tot het christelijk geloof.
10. Getuigend werken betekent dat we situaties opzoeken waar er duisternis en verderf is.³⁴¹ We kunnen alleen een lichtend licht zijn op plekken in ons werk waar het donker is.³⁴² We kunnen alleen een zoutend zout zijn op plekken in ons werk waar verderf is. We zijn niet geroepen om ons

³³⁸ Titus 2:7

³³⁹ Titus 2:8

³⁴⁰ 1 Petrus 2:15

³⁴¹ 1 Petrus 2:12

³⁴² Romeinen 2:19

terug te trekken uit ons werk en te isoleren in de samenleving om zondevrij te leven.³⁴³ Het is voor God belangrijker om een verschil in de wereld te maken dan om onze handen schoon te houden. We moeten er wel voor waken dat we situaties opzoeken waar ons licht wordt uitgedoofd of we zelf verdorven raken.³⁴⁴ Hoe donkerder en verderfelijker de werkplek, hoe meer daar godvrezende en godvruchtige mensen nodig zijn. Geprezen zijn die mensen die in een duistere en verderfelijke werkomgeving blijven getuigen van God.

11. Getuigend werken betekent dat we geloven dat God overal kan werken. Als we vinden dat onze werkplek te seculier is, te vijandig tegenover het geloof is, en te vol van hebzuchtige, hedonistische en egocentrische mensen, dan kan dit precies de plaats zijn waar het kruis van Christus staat. Gods genade kan verzoening en gerechtigheid brengen in welke directiekamer en werkvloer dan ook; in welke fabriek, kantoorgebouw en keet dan ook; in welk casino, coffeeshop en bordeel dan ook.
12. Getuigend werken betekent dat we beseffen dat ideale werkplekken niet bestaan. De ene werkplek vormt een grotere uitdaging om te getuigen van God dan de andere werkplek. Maar zelfs op uitdagende werkplekken kunnen we nog steeds trouwe getuigen zijn van God, zowel in

³⁴³ 1 Korintiërs 5:9-10

³⁴⁴ Matteüs 5:13-14

onze kwaliteiten in ons werk als de kwaliteit van ons werk.

13. Getuigend werken betekent dat we succes en tegenslag delen. Door ons succes met anderen te delen, bieden wij aan hen de mogelijkheid dat zij de goedheid van God bewonderen. Door onze tegenslagen met anderen te delen, bieden wij God de mogelijkheid om ons door middel van hen te helpen.
14. Getuigend werken betekent dat we vrijmoedig spreken over God.³⁴⁵ God creëert in ons werk gelegenheden om te spreken over Zijn evangelie. Laten we dan vrijmoedig over Hem spreken. We schamen ons op het werk niet voor ons geloof.³⁴⁶ Als mensen ons vragen wat ons in het werk drijft en bezielt, dan zijn we open en getuigen we wie God is en wat God voor ons betekent.³⁴⁷ We hebben ons daarbij te realiseren dat naarmate wij meer spreken over God anderen meer letten of ons gedrag daarmee in overeenstemming is. We maken de naam van Christus te schande als we veel over Hem spreken en tegelijkertijd ons werk verslonzen.
15. Getuigend werken betekent dat we niet op het werk anders moeten zijn om anders te zijn. Het gaat er niet om dat we als christenen anders moeten zijn dan niet-christenen op het werk, maar dat we in de Ander zijn en dat

³⁴⁵ Kolossenzen 4:6

³⁴⁶ 2 Timoteüs 1:7-8

³⁴⁷ 1 Petrus 3:13-16

we de grote wens hebben dat ieder ander ook in de Ander gelooft. Het verschil met niet-christenen is dat onze verantwoordelijkheid uiteindelijk naar God is, niet naar aandeelhouders, klanten of wie dan ook. Onze missie, ons hoog en heilig doel, is Gods verlossing en verzoening, en dus niet winst maken of menselijke behoeften bevredigen. Het wandelen in de nieuwheid van het leven betekent voor ons werk het integreren van verlossing en verzoening in ons het werk.³⁴⁸

16. Getuigend werken betekent dat we mensen in ons werk zien als Gods maaksel. Christenen onderscheiden zich door hoe zij mensen in hun werk zien. De medemens is niet primair op zoek naar genot en geluk, maar Gods maaksel met een ziel. De medemens is evenmin een instrument, obstakel, productiemiddel, kostenpost en geldbron.
17. Getuigend werken betekent dat we niet pretenderen dat we beter zijn in ons werk dan anderen. Christenzijn op het werk is geen wedstrijd om beter te zijn dan niet-christenen. Het doel is niet om beter te zijn, maar om door genade gered te zijn en daarvanuit goed te doen. Ons werk is daarom niet beter dan van anderen. Door Gods genade zijn we ons zelfs bewust van onze slechtheid.
18. Getuigend werken betekent dat we ons niet afzetten tegen andersgelovigen of ongelovigen. Ieder mens is geschapen naar Gods beeld. Van iedere medemens in ons

³⁴⁸ Matteüs 5:24

werk kunnen we leren over God. Als we denken dat dit niet zo is, dan plaatsen we ons arrogant en misplaatst boven de ander.

Vragen

- 372 *Welke Bijbeltekst over getuigend vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat getuigend werken betekent (voor mij)?*
- 373 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat getuigend werken betekent?*
- 374 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat getuigend werken betekent? Zo ja, welke?*
- 375 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit getuigend werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 376 *Hoe omschrijf ik waaruit getuigend werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 377 *In welke mate onderschrijf ik dat getuigend een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 378 *In welke mate onderschrijf ik dat getuigend een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 379 *In welke mate is getuigend een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 380 *Op welke wijze ervaar ik dat getuigenis belangrijk is in mijn werk?*
- 381 *Wanneer ik werk, werk ik dan om getuigenis te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 382 *In hoeverre kan ik in mijn werk getuigend werken?*

- 383 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd getuigenis gebracht in mijn werk?*
- 384 *Hoe getuigend vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*
- 385 *In hoeverre gebruik ik getuigend als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 386 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds meer getuigend ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 387 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als getuigend? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 388 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik getuigend ben en handel in mijn werk?*
- 389 *In welk opzicht kan ik meer getuigende worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 390 *Welke getuigenis ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 391 *Wat ga ik over getuigend werken in gebed zeggen tegen God?*

14. Verdraagzaam

1. Christenzijn op het werk is verdraagzaam werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent verdraagzaam zijn omdat Jezus verdraagzaam is. Hij droeg Zijn kruis geduldig; Hij leed gewillig. Lijden in ons werk biedt ons de mogelijkheid om in de voetsporen van Christus te treden,³⁴⁹ om onze liefde te tonen,³⁵⁰ en om heen te wijzen naar God de Vader die verdraagzaam is.³⁵¹ De Heilige Geest schenkt ons een verdraagzaam hart en biedt ons wijsheid en kracht om verdraagzaam te werken.
2. Verdraagzaam werken betekent dat we beseffen dat we op velerlei manieren kunnen lijden door ons werk.³⁵² We kunnen lijden omdat ons werk saai, vernederend en vermoeiend is. We kunnen onderbetaald, bedreigd en gediscrimineerd worden. Ons werk kan onder dwang zijn en onder grote prestatiedruk. We kunnen misbruikt, verdrukt en vertrapt worden. We kunnen worden ontslagen en langdurig werkloos zijn. We kunnen door ons werk letsel oplopen en psychisch en fysiek worden uitgewoond. Bovendien kunnen we onder druk worden gezet om Gods beginselen te schenden, of zelfs vanwege ons geloof worden tegengewerkt of weggewerkt.

³⁴⁹ 1 Petrus 2:21

³⁵⁰ 1 Korintiërs 13:4

³⁵¹ Lucas 18:7, Romeinen 2:4, Romeinen 3:25, 2 Petrus 3:9

³⁵² 2 Korintiërs 6:4-5

3. Verdraagzaam werken betekent dat we bij het lijden niet hoeven te twijfelen aan God en ons geloof in Hem. God belooft niet dat het geloof in Hem en het volgen van Jezus leidt tot geluk en voorspoed in ons werk.³⁵³ Als geloof in God afhankelijk is van het feit dat Hij ons geloof beloont, dan is ons geloof op zijn best oppervlakkig en op zijn slechtst leeg. God gebruikt alle dingen om aan Zijn Koninkrijk te werken, maar dus niet noodzakelijkerwijs aan onze voorspoed.³⁵⁴
4. Verdraagzaam werken betekent dat we door het lijden God belijden. Lijden op het werk omwille van God is Hem belijden; het toont de prijs die we bereid zijn te betalen om God te volgen en wat God voor ons betekent. Lijden op het werk mogen we daarom zien als voorrecht om vanuit ons geloof en in ons lijden God te eren.³⁵⁵
5. Verdraagzaam werken betekent dat we aanvaarden dat God de mensheid heeft gestraft vanwege de zondeval. Door gewillig te lijden in ons werk erkennen we de gebrokenheid van de wereld en onszelf.
6. Verdraagzaam werken betekent dat we niet opstandig worden als we lijden. We hoeven niet te mopperen³⁵⁶ en schelden op het werk, want dan vloeken we op God. Als we God de schuld geven van onze pijn en tegenslagen,

³⁵³ 1 Petrus 4:12

³⁵⁴ Romeinen 8:28

³⁵⁵ Handelingen 5:41

³⁵⁶ Filippenzen 2:14-16

dan gebruiken we Gods naam ijdel. Gefrustreerde en geïrriteerde mensen zijn geen ambassadeurs van Gods aantrekkelijke en troostrijke evangelie.

7. Verdraagzaam werken betekent dat we niet jeremiëren als we lijden. Als Jezus al niet klaagde toen Hij Zijn eigen kruis droeg en Zijn dood tegemoet ging, waar halen wij dan het recht en de zin vandaan om te zeuren en te zanken over ons werk?³⁵⁷ Wie zeurt en zanikt over het werk, is in onvrede met het werk en accepteert niet dat God ons leidt.³⁵⁸ Bovendien, God kan ons lijden gebruiken om ons beter te maken.³⁵⁹ Als we toch in ons werk een klacht indienen of een rechtszaak beginnen, laten we dit dan alleen doen als we ons hierin gesteund weten door God en als we tijdens en na de afhandeling ons verdraagzaam opstellen naar de beklaagden.
8. Verdraagzaam werken betekent dat we onszelf verloochenen. Al wordt het werk nog zo ondragelijk, we mogen weten dat het kruis dat wij dragen in het niet valt bij het kruis dat Jezus droeg. Naar dit kruis mogen we opzien als we opzien naar ons werk. Als we de hoofdprijs in het leven hebben gewonnen, dan is de duivel verslagen en overleven we iedere tegenslag in ons werk. Als we in het

³⁵⁷ Efeziërs. 6:7, Kolossenzen 3:23

³⁵⁸ Filippenzen 2:14

³⁵⁹ Job 23:10, Job 23:14, Matteüs 5:10-12, Romeinen 8:18, Filippenzen 1:29, Filippenzen 3:10, 2 Timoteüs 3:12, 1 Petrus 4:12-16

werk een kruis moeten dragen, dan mogen we weten dat we hiermee Jezus volgen en onszelf verloochenen.³⁶⁰

9. Verdraagzaam werken betekent dat we in ons lijden mogen weten dat Gods genade over ons is uitgestort,³⁶¹ en dat Hij de kracht geeft om het lijden te doorstaan. Bovendien, als ons lijden in het werk te zwaar dreigt te worden, dan mogen we weten dat Jezus deze lasten en pijn samen wil dragen of zelfs alleen wil dragen.
10. Verdraagzaam werken betekent dat we berusten in het lijden dat anderen ons aandoen. Als anderen ons doen laten lijden, dan hoeven we niet kwaad, verbitterd en wraakzuchtig te reageren.³⁶² Door te berusten in het onrecht dat ons wordt aangedaan, getuigen we van de rust die we bij God vinden. Ons hemels geluk en zaligheid hangt niet af van onze aardse welzijn en welvaart. Door te berusten in het onrecht dat ons wordt aangedaan, kunnen we getuigen van naastenliefde en dienstbaarheid als we ons inzetten voor het onrecht van anderen in plaats van onszelf.
11. Verdraagzaam werken betekent niet dat we ons lijden gelaten over ons heen laten komen. Als we in ons werk mensonwaardig worden behandeld en zelfs mishandeld,

³⁶⁰ Lucas 9:23

³⁶¹ Matteüs 5:10

³⁶² 1 Petrus 2:21

dan mogen we weten dat God ons steunt om dit te bestrijden. God lijdt mee met ieder onrecht en God strijdt mee met iedereen die onrecht bestrijdt.

12. Verdraagzaam werken betekent niet dat we het lijden in ons werk hoeven op te zoeken. Lijden in het werk opzoeken is niet God belijden, want dan is het lijden niet omwille van God maar onszelf. God vraagt van ons geen zelfkastijding. Als we in ons werk niet hoeven te lijden dan hebben we onszelf de vraag te stellen of we ons geloof wel voldoende belijden. En als we in ons werk niet hoeven te lijden, dan hebben we ervoor te strijden dat ons geloof niet verslapt.
13. Verdraagzaam werken betekent dat we mogen zien op Jezus als ons lijden te veel dreigt te worden. Al is de vijandigheid in ons werk nog zo groot, we mogen weten dat Jezus is geconfronteerd met een grotere vijandigheid tegenover Hem en dat Hij die vijandigheid heeft verdragen en doorstaan.³⁶³

³⁶³ Hebreëën 12:3

Vragen

- 392 *Welke Bijbeltekst over verdraagzaamheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat verdraagzaam werken betekent (voor mij)?*
- 393 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat verdraagzaam werken betekent?*
- 394 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat verdraagzaam werken betekent? Zo ja, welke?*
- 395 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit verdraagzaam werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 396 *Hoe omschrijf ik waaruit verdraagzaam werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 397 *In welke mate onderschrijf ik dat verdraagzaamheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 398 *In welke mate onderschrijf ik dat verdraagzaam een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 399 *In welke mate is verdraagzaam een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 400 *Op welke wijze ervaar ik dat verdraagzaamheid belangrijk is in mijn werk?*
- 401 *Wanneer ik werk, werk ik dan om verdraagzaamheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 402 *In hoeverre kan ik in mijn werk verdraagzaam werken?*
- 403 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd verdraagzaamheid gebracht in mijn werk?*
- 404 *Hoe verdraagzaam vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 405 *In hoeverre gebruik ik verdraagzaam als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 406 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds verdraagzamer ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 407 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als verdraagzaam? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 408 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik verdraagzaam ben en handel in mijn werk?*
- 409 *In welk opzicht kan ik verdraagzamer worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 410 *Welke verdraagzaamheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 411 *Wat ga ik over verdraagzaam werken in gebed zeggen tegen God?*

15. Vreugdevol

1. Christenzijn op het werk is vreugdevol werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent vreugdevol zijn omdat Jezus onze bron van vreugde is.³⁶⁴ Jezus kende vreugde³⁶⁵ en Hij schenkt ons vreugde.³⁶⁶ God is onze grootste vreugde.³⁶⁷ De Heilige Geest schenkt ons een vreugdevol hart en biedt ons wijsheid en kracht om vreugdevol te werken.
2. God heeft ons zo gemaakt dat we kunnen genieten; dat wij genieten van het moois dat werken biedt en van het moois dat we in het werk tot stand brengen.³⁶⁸ We mogen in ons werk vooruitkijken naar het genieten dat God ons geeft over ons werk.³⁶⁹ Ons werk zelf geeft geen voldoening, maar wel dat we daarmee God verheerlijken en daarbij van God genieten.
3. Vreugdevol werken betekent dat we genieten in ons werk. God genoot van Zijn schepping toen Hij het had gemaakt en zag dat het volmaakt was.³⁷⁰ Wij zijn dus on dankbaar als wij niet genieten van Zijn schepping, Zijn wereld en van wat Hij in ons werk biedt, ook al is het na

³⁶⁴ Johannes 17:13

³⁶⁵ Lucas 10:21

³⁶⁶ Johannes 15:11

³⁶⁷ Psalmen 16:11, Psalmen 43:4, Psalmen 92:5, 1 Petrus 1:8

³⁶⁸ Deuteronomium 12:18

³⁶⁹ Matteüs 5:12, 1 Timoteüs 6:17

³⁷⁰ Genesis 1:31, Psalmen 104:31

de zondeval onvolmaakt. Als we niet genieten van wat God in ons werk geeft, dan is dat ondankbaar naar God toe. En als we pas achteraf gaan genieten van ons werk, dan zijn we te laat met genieten begonnen.

4. Vreugdevol werken betekent dat we genieten van wat God wel geeft. We mogen verheugd zijn dat God ons te werk stelt, dat Hij ons nodig heeft, dan Hij vertrouwen in ons heeft.³⁷¹ We zijn daarom niet bezig met wat wij missen aan geneugten in ons werk, maar genieten van wat wij wel van God hebben ontvangen.
5. Vreugdevol werken betekent dat we God verheerlijken.³⁷² God kan alleen van ons werk genieten als wij er zelf ook van genieten. En wij kunnen alleen van ons werk genieten als we beseffen dat God ervan geniet. We verheerlijken God door te genieten van wie God is en wat Hij ons geeft. Door van God te genieten in ons werk, verheerlijken we Hem. Door tijdens ons werk ons in God te verheugen, verheerlijken we Hem. We zijn echt gelukkig in ons werk als we gezegend zijn, als we werken zoals God werken bedoelt. Met God werken is al een genot op zich.³⁷³ Als we genieten van ons werk en de vruchten die het voortbrengt tot lof van Gods heerlijkheid, dan is dat een voorproefje van de hemel op aarde.

³⁷¹ Matteüs 5:13-14, Matteüs 7:12, Matteüs 28:19, Marcus 12:31, Romeinen 12:16, Galaten 5:13, Filippenzen 2:3-4, 1 Tessalonicenzen 4:11-12, 1 Petrus 3:15, 1 Petrus 4:10

³⁷² Prediker 2:24

³⁷³ Psalmen 73:28

6. Vreugdevol werken betekent dat we zelfs het meest vreugdeloze werk met vreugde doen. Onze vreugde is niet gebaseerd op omstandigheden, maar op de aanwezigheid van God in ons leven. Met vreugde mogen we ons aan wetten en regels houden,³⁷⁴ met vreugde mogen we overwerken, met vreugde mogen we het meest nare en stompzinnige werk doen. Hoe vruchteloos ons werk ook lijkt, God is bij ons en aanwezig in ons werk en Hij schenkt ons een vreugde die zelfs de slechtste werkomstandigheden niet volledig kunnen overwinnen. Ook mogen we blij worden van kromme zaken in ons werk die God recht maakt.
7. Vreugdevol werken betekent dat lijden in ons werk ons vreugde geeft. Als we vreugde tonen in ons lijden dan laten we zien dat we ons kruis kunnen en willen dragen, en dat we dat niet alleen hoeven te doen, maar met Christus. Het doorstaan van lijden geeft ons vreugde, pure vreugde zelfs.³⁷⁵ Ons werk verrichten uit liefde van en voor God, hoe zwaar en pijnlijk ook, geeft verlichting en vreugde. Hoe zwaarder en pijnlijker ons werk is, hoe meer onze vreugde spreekt.
8. Vreugdevol werken betekent dat we blijmoedig werken.³⁷⁶ Als blijmoedigheid het leven tot een feest maakt,³⁷⁷ dan geldt dit ook voor ons werk. We zijn niet

³⁷⁴ Psalmen 119:111

³⁷⁵ Lucas 6:22-23, Jakobus 1:2, Jakobus 1:12

³⁷⁶ Romeinen 12:8

³⁷⁷ Spreuken 15:15

blijmoedig als we altijd somber en chagrijnig ons werk doen. Evenmin zijn we blijmoedig als onze vreugde niet van ganser harte is, als onze blijheid gemaakt en gekunsteld is. Door opgewekt te zijn laten we zien dat we zijn opgewekt.

9. Vreugdevol werken betekent dat we vrucht dragen. De Heilige Geest vervult ons met vreugde en is onze vreugde.³⁷⁸ Vreugde tonen op het werk is daarom een vrucht van de Heilige Geest. Genieten van de vruchten van ons werk eveneens. Als we niet langer kunnen genieten van de vruchten van ons werk, dan zijn we slaven van het werk geworden, in plaats van meesters ervan.
10. Vreugdevol werken betekent dat we getuigen van Gods nabijheid.³⁷⁹ Door ons werk met vreugde te doen, laten we onze dankbaarheid zien aan God en onze naasten.³⁸⁰
11. Vreugdevol werken betekent niet dat we altijd fluitend en glunderend ons werk hoeven te doen. Wanneer er leed is of serieuze problemen dan past ernst. Maar zelfs dan mogen we vreugde vinden in het besef dat God er is en ons draagt.
12. Vreugdevol werken betekent dat we een driedubbel geschenk van God ontvangen: dat we kunnen werken, dat we kunnen genieten en dat er aanleiding in het werk is om te genieten.³⁸¹ Werken voor God maakt ons gelukkig,

³⁷⁸ Handelingen 13:52

³⁷⁹ Filippenzen 4:4-5

³⁸⁰ Prediker 3:22, Efeziërs 6:5-9, Kolossenzen 3:23

³⁸¹ Prediker 3:12-13

in de zin van dat we Gods voortdurende voorziening voor onze behoeften mogen ervaren.

13. Vreugdevol werken betekent dat we dankbaar zijn. Omdat vreugdevol werken een driedubbel geschenk van God is mogen we God dankbaar zijn dat Hij dat aan ons schenkt. Dankbaarheid is een blijvende gerichtheid op God, een zoeken naar wat Hij aan ons geeft in ons werk. Dankbaarheid is de brandstof voor onze vreugde. Dankbaarheid helpt ons om uit onze slachtofferrol te komen en om bevrijd te worden van de focus op wat we tekortkomen.³⁸²
14. Vreugdevol werken betekent dat we goede werken willen doen. Onze redding creëert vreugde. Deze vreugde maakt ons enthousiast om God en onze naasten te dienen. Hoe meer we onze vreugde in God zoeken, des te meer kracht we krijgen om het goede te doen, des te vreugdevoller we worden als ons werk vrucht draagt.³⁸³

³⁸² Filippenzen 4:6

³⁸³ Nehemia 8:11

Vragen

- 412 *Welke Bijbeltekst over vreugde vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat vreugdevol werken betekent (voor mij)?*
- 413 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat vreugdevol werken betekent?*
- 414 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat vreugdevol werken betekent? Zo ja, welke?*
- 415 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit vreugdevol werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 416 *Hoe omschrijf ik waaruit vreugdevol werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 417 *In welke mate onderschrijf ik dat vreugdevolheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 418 *In welke mate onderschrijf ik dat vreugdevol een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 419 *In welke mate is vreugdevol een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 420 *Op welke wijze ervaar ik dat vreugde(vol) belangrijk is in mijn werk?*
- 421 *Wanneer ik werk, werk ik dan om vreugde te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 422 *In hoeverre kan ik in mijn werk vreugdevol werken?*
- 423 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd vreugde gebracht in mijn werk?*
- 424 *Hoe vreugdevol vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 425 *In hoeverre gebruik ik vreugdevol als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 426 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds vreugdevoller ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 427 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als vreugdevol? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 428 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik vreugdevol ben en handel in mijn werk?*
- 429 *In welk opzicht kan ik vreugdevoller worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 430 *Welke vreugde ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 431 *Wat ga ik over vreugdevol werken in gebed zeggen tegen God?*

16. Hoopvol

1. Christenzijn op het werk is hoopvol werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent hoopvol zijn omdat Jezus dé hoop is en Hij hoop biedt.³⁸⁴ Dat Jezus is opgestaan en wij mét Hem doordrenkt ons leven en dus ook ons werk met hoop. Jezus volgen betekent dat we hoopvol mogen zijn in en over ons werk. De Heilige Geest schenkt ons een hoopvol hart en biedt ons wijsheid en kracht om hoopvol te werken.³⁸⁵
2. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat God er is. Als het in het werk donker is, dan mogen we weten dat God licht is. Als er in het werk veel zonde is, dan mogen we weten dat God goed en volmaakt is. Als we bang zijn in het werk, dan mogen we weten dat kinderen van God veilig bij Hem zijn.³⁸⁶ Als we dreigen te bezwijken voor verleidingen en druk, dan mogen we kracht putten uit het besef dat God leeft. Als we opzien tegen ons werk, dan mogen we weten dat God meegaat en meewerkt. We werken nooit alleen, maar God werkt altijd met ons.
3. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat God alles ziet.³⁸⁷ God ziet alles in ons werk, zelfs als niemand

³⁸⁴ 1 Korintiërs 15:19, 1 Timoteüs 1:1

³⁸⁵ Romeinen 15:13

³⁸⁶ Psalmen 27:1, 1 Petrus 3:13-14

³⁸⁷ Spreuken 15:3

anders het ziet. Onze onontdekte gaven, ons niet-toegejuichte werk en onze vergeten namen doen er allemaal toe. Ze zijn belangrijk voor God. Ze maken deel uit van Zijn meesterwerk.

4. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat God alles voorziet. Waar de wereld wordt gedomineerd door onzekerheid, mogen wij verzekerd zijn in God, Waar de wereld wordt gedomineerd door wantrouwen, mogen wij op God vertrouwen.³⁸⁸ Waar de wereld wordt gedomineerd door verandering, mogen wij weten dat God stabiel is. God kiest er in Zijn oneindige wijsheid voor om met middelen in deze wereld te werken, en die middelen zijn mensen, zijn wij. Als wij een middel zijn voor God, dan zal God ons inzetten waar Hij ons wil inzetten, laten werken waar Hij ons wil laten werken, ons helpen waar Hij wil helpen.
5. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat God kracht geeft.³⁸⁹ Kracht halen we niet uit onszelf of uit onze omgeving, maar uit God, die de enige ware krachtbron is. Ons werk is niet het resultaat van onze eigen inspanning, maar het is Gods werk in ons dat ons onze energie geeft. Wat we in het werk doen is een uitdrukking van Gods reddende werk in Christus. Door Gods genade hebben we de kracht om alles te bereiken wat God voor ons in petto heeft in Christus, Die verklaart dat niets voor

³⁸⁸ Spreuken 3:5-6, Matteüs 7:24-27

³⁸⁹ Psalmen 46, Filippenzen 4:13

ons onmogelijk is.³⁹⁰ Als wij God de macht geven over ons werk, dan geeft dat ons de kracht om ons werk te doen.³⁹¹

6. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat God werkt. God blijft in en onder ons werken totdat Zijn werk is voltooid, wat gebeurt op de dag dat Jezus Christus terugkomt. Alleen wanneer Christus terugkeert, zal Gods werk zijn voltooid. God is altijd aan het werk om zijn schepping te verlossen van de gevolgen van de zondeval.³⁹²
7. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat God ons werk overneemt. Als we ons best doen om het beste te halen uit wat God ons geeft, dan mogen we ons werk aan God overgeven. Als ons werk van God is, dan neemt Hij ons werk over. God laat Zijn werk niet los. Wanneer we een instrument zijn in Gods handen, dan geeft het ons rust en bevrijding dat de gevolgen van ons werk in Gods handen liggen.³⁹³ We hoeven niet bezorgd te zijn over en in ons werk, want wij kunnen al wat ons bezighoudt in Gods handen leggen.³⁹⁴ Werken is geen gokken of speculeren maar minstens op hoop van zegen en, als God het wil, een hoop zegen.

³⁹⁰ Matteüs 17:20, Lucas 18:27

³⁹¹ Kolossenzen 1:29

³⁹² Romeinen 8:28

³⁹³ 1 Johannes 4:15-18

³⁹⁴ Matteüs 6:34

8. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat God ons werk laat renderen. Gods belofte, dat ons werk vrucht zal dragen, geeft ons het vertrouwen dat ons werk de moeite waard is, zelfs in de meest ongunstige situaties. We kunnen zelden van tevoren zien hoe God ons werk kan gebruiken om Zijn beloften te vervullen, maar Gods macht gaat veel verder dan wat we kunnen zien.
9. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat God alles ten goede kan keren. God is in staat om onze zwakheden te herstellen en onze mislukkingen te smeden om te bereiken wat Hijzelf heeft voorbereid voor ons die Hem liefhebben. Ook al mislukt ons werk, we hoeven niet moedeloos te worden. Want we mogen ons overgeven aan Gods belofte dat Hij alles ten goede keert.³⁹⁵ Zelfs goddeloos werk kan God inzetten voor het heil van Hem en onze naasten. Zelfs waardeloos werk kan God waardevol maken. God is niet alleen de Curator van ons geestelijk leven, maar ook in ons werk kan Hij bij ons falen zorgen voor redding en een doorstart.
10. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat bij God verlossing is. We hoeven niet te wanhopen als we in ons werk in de ogen van anderen falen want we zijn wie we zijn als kind van God.³⁹⁶ We moeten echter niet ons falen in het werk wijten aan het falen van God. Ook zelfbeklag is niet op zijn plaats. Zelfbeklag is een miskennis

³⁹⁵ Romeinen 8:28

³⁹⁶ Romeinen 8:14-17, Romeinen 8:38-39

van God want we mogen weten dat God in ons en door ons werkt. Ontberingen en mislukkingen kunnen ons werk nog steeds bederven, maar Gods antwoord is geen veroordeling maar verlossing. Ook al zijn we in ons werk nog zo gebonden, in Jezus zijn we vrij.

11. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat God een einde zal maken aan alle onrecht in ons werk. Alle onrecht en onrechtvaardigheid in het werk is van beperkte duur. Dit is een bron van troost en uitdaging. Het is een bron van troost omdat we niet verantwoordelijk zijn voor het corrigeren van elk kwaad op onze werkplek en omdat het kwaad waaraan we op het werk kunnen lijden niet de ultieme realiteit van ons werk is. Het kwaad is een bron van uitdaging, omdat we zijn geroepen om ons te verzetten tegen het kwaad binnen onze invloedsferen. Alle kwaad zal volkomen worden verteerd. We hoeven daarom niet neerslachtig en wanhopig te worden van alle zonde op het werk, want het is slechts tijdelijk.³⁹⁷ Want in de hemel is geen onrecht en geen onrechtvaardigheid, is er geen list en bedrog, geen verkwisting en vervuiling, geen machtsstrijd en geen concurrentie.³⁹⁸
12. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat eens alles wordt hersteld. We hoeven in ons werk niet pessimistisch te zijn, maar mogen optimistisch zijn. Want eens

³⁹⁷ 2 Korintiërs 4:16-18

³⁹⁸ Openbaring 21:1, Openbaring 21:4

zal Jezus terugkomen naar deze aarde en alles heel maken. Bovendien, als God een pessimist zou zijn geweest dan had hij Adam en Eva na hun zondeval geen tweede kans gegeven. Hoe meer kwaad en onrecht in ons werk, hoe meer we kunnen uitkijken naar de nieuwe hemel en aarde waar geen enkel kwaad en onrecht zal zijn.³⁹⁹ Het kwaad dat we om ons heen zien in ons werk, wijst ons naar Gods goedheid en Zijn genade. We werken weliswaar met onze voeten in de modder, maar met ons hoofd in de hemel. Gods vloek van verval en vergankelijkheid appelleert dat we niet moeten denken dat we onsterfelijk zijn en God niet nodig hebben. Onze gebrokenheid is goed omdat het onze slechtheid toont en afhankelijk maakt van God die volkomen goed is. In de mate dat dingen in de wereld kapot zijn en we helpen ze te repareren, wijzen ze naar God. God zal eens Zijn hele schepping, inclusief het werk, vernieuwen en vervolmaken in Jezus Christus.⁴⁰⁰ Christus verzoent alle dingen tot zichzelf.⁴⁰¹ Dit betekent dat ons werk kan bijdragen aan de verlossing van al het leven. In feite is werk een belangrijk middel om die verlossing tot uitdrukking te brengen. We mogen leven en werken in het perspectief van de terugkomst van Jezus. Tegenslag is relatief, beknellingen en beperkingen

³⁹⁹ Handelingen 3:21, Romeinen 8:19-21

⁴⁰⁰ Filippenzen 1:6

⁴⁰¹ Kolossenzen 1:20

zijn relatief, zelfs zonde is relatief. We hebben een vooruitgangsgeloof: we geloven dat iedere dag een dag dichterbij de hemel is.

13. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat in de hemel iedereen de vrijheid heeft om te werken in het centrum van diens ontketende talenten. In de hemel zullen we worden geroepen tot de hogere dienst waar we volkomen voor Gods aangezicht zullen werken. We mogen uitkijken naar de dag waarop we in volmaakte harmonie zullen werken voor Gods aangezicht.⁴⁰²
14. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat ons werk dat voor God is gedaan zijn ware bestemming zal vinden in de nieuwe hemel en nieuwe aarde. God gebruikt ons gewone, dagelijkse, aardse werk om de eeuwigheid te smeden. God maakt de meest vergeten, verworpen en verachte mensen tot onsterfelijke helden in Zijn Koninkrijk.⁴⁰³ Hij zal de meest gewone en alledaagse mensen tot onsterfelijke erfgenamen van Zijn wereldrijk maken.
15. Hoopvol werken betekent dat we mogen weten dat er in de hemel eeuwige rust is. Al raken we door ons werk nog zo vermoeid, uitgeput en opgebrand, in de hemel kunnen we eeuwig uitrusten.

⁴⁰² Prediker 2:4-11, Prediker 4:4, Prediker 5:19, Jesaja 65:21-23, Kolossenzen 1:5

⁴⁰³ 1 Korintiërs 15:12-58

16. Hoopvol werken betekent dat we groot mogen denken. Alleen maar klein denken is niet christelijk. God is een grote God.⁴⁰⁴ Hij heeft ons een gigantische taak gegeven,⁴⁰⁵ en Hij is in staat om overvloedig meer te doen dan we zelfs maar kunnen vragen of voorstellen.⁴⁰⁶ Daarom zijn we heilig ambitieus; dat we echt heel graag dingen willen doen die God wil dat we doen.

⁴⁰⁴ Jeremia 32:27

⁴⁰⁵ Matteüs 28:18-20

⁴⁰⁶ Efeziërs 3:20

Vragen

- 432 *Welke Bijbeltekst over hoop vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat hoopvol werken betekent (voor mij)?*
- 433 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat hoopvol werken betekent?*
- 434 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat hoopvol werken betekent? Zo ja, welke?*
- 435 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit hoopvol werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 436 *Hoe omschrijf ik waaruit hoopvol werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 437 *In welke mate onderschrijf ik dat hoopvolheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 438 *In welke mate onderschrijf ik dat hoopvol een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 439 *In welke mate is hoopvolheid een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 440 *Op welke wijze ervaar ik dat hoop(vol) belangrijk is in mijn werk?*
- 441 *Wanneer ik werk, werk ik dan om hoop te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 442 *In hoeverre kan ik in mijn werk hoopvol werken?*
- 443 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd hoop gebracht in mijn werk?*
- 444 *Hoe hoopvol vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 445 *In hoeverre gebruik ik hoopvol als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 446 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds hoopvoller ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 447 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als hoopvol? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 448 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik hoopvol ben en handel in mijn werk?*
- 449 *In welk opzicht kan ik hoopvoller worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 450 *Welke hoop ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 451 *Wat ga ik over hoopvol werken in gebed zeggen tegen God?*

17. Nuchter

1. Christenzijn op het werk is nuchter werken. Jezus Christus volgen in ons werk betekent nuchter zijn omdat Jezus nuchter is. Jezus rustte van Zijn werk,⁴⁰⁷ relativeerde Zijn goede werken en Hij droeg Zijn werk over aan Zijn Vader.⁴⁰⁸ God de Vader is ook een God van rust. God rustte op de zevende dag van Zijn scheppingswerk en Hij gebiedt ons om te rusten. God creëerde en recreëerde. God is een God van creatie en recreatie. De Heilige Geest schenkt ons een nuchter hart en biedt ons wijsheid en kracht om nuchter te werken.
2. Nuchter werken betekent dat we beseffen dat ons werk niet onze ziel en zaligheid is. Ons werk is niet alles. Als we onze ziel en zaligheid in ons werk stoppen, dan heeft onze ziel geen zaligheid. Ons werk doet ertoe, maar onze ziel en zaligheid hangt er niet van af. Jezus geeft onze ziel zaligheid. Werk geeft niet wat het belangrijkste is in het leven; dat geeft alleen Jezus. Door Zijn leven, dood en opstanding heeft Hij de hoogste prijs betaalt om ons onze ware bestemming en vreugde te geven. Als we geloven dat ons werk in onze zaligheid kan voorzien, dan vergeten we het evangelie en geloven we in een leugen.
3. Nuchter werken betekent dat we ons werk relativiseren. Geloof relativeert ons werk: er zijn altijd belangrijkere

⁴⁰⁷ Johannes 9:4

⁴⁰⁸ Lucas 23:46

dingen. Ons werk ophemelen is onzin. Het is een ijdele hoop dat werk ons zin, doel, zekerheid of geluk brengt. Gods werk is veel groter dan ons werk.⁴⁰⁹ Ons werk hangt af van Gods werk, niet van onze eigen inzet en creativiteit. God wil niet dat we volledige bevrediging krijgen van ons werk, want dan gaat ons werk tussen God en ons in staan. God zelf is de echte bevrediger van de menselijke levensbehoefte.⁴¹⁰ Terwijl God ons en ons werk niet nodig heeft voor Zijn waardigheid.

4. Nuchter werken betekent dat we onszelf in ons werk relativeren. Geloof in God relativeert ons in ons werk: wij zijn met ons werk slechts een doorgeefluik en een passant. Het gaat niet om wat wij doen, maar om hoe God in en door ons werkt. Ons werk is tijdelijk omdat we op doorreis zijn naar de eeuwigheid. Als ons werk stopt, neemt een ander het over.
5. Nuchter werken betekent dat ons werk niet onze identiteit bepaalt. Ook al is ons werk nog zo belangrijk, het bepaalt niet wie we zijn. We zijn niet wie we zijn in ons werk en wat voor werk we doen, maar we zijn wie we zijn voor God. Door het evangelie zijn we allereerst een kind van God. We hebben werk niet nodig om ons een identiteit te geven. We hebben onze identiteit in Christus. Evenmin

⁴⁰⁹ Micha 4:1-7

⁴¹⁰ Jesaja 55:1-13

hebben we werk nodig om ons geaccepteerd, gewaardeerd of geliefd te voelen. Alles hiervan is verzekerd door Jezus.

6. Nuchter werken betekent dat we van ons werk geen afgod maken. Ons werk is niet ijdel, maar ook geen idool. Het werk is een afgod als het ons afhoudt van God. God wil niet dat we in ons werk iets of iemand verafgoden. Als we vol zijn van ons werk, is er geen plaats voor God. Als werk onze slavendrijver wordt, dan drijft het ons weg bij God. Als we voor Jezus werken, verdwijnt de neiging om ons werk te aanbidden.⁴¹¹ Als we Jezus volgen in ons werk, dan staat Jezus centraal in ons werk, dan vult Hij ons werk.
7. Nuchter werken betekent dat we niet verslaafd zijn aan ons werk. Hoe meer afhankelijk we onszelf maken van ons werk, des te kwetsbaarder onze relatie met God wordt. We hebben daarom te voorkomen dat we verslaafd worden aan onze ambities in het werk. Evenmin dat we verslaafd worden aan status, macht en inkomen.⁴¹² Eveneens hebben we te voorkomen dat we andere mensen zodanig afhankelijk van ons en het werk maken dat we daarmee hen bemoeilijken om tot God te gaan.
8. Nuchter werken betekent dat we reëel zijn. Zolang Jezus niet is teruggekeerd, is er zonde in de wereld. Hoe goed

⁴¹¹ Openbaring 14:9-11

⁴¹² 1 Korintiërs 7:23

we ons werk, onze organisaties en de wereld inrichten, het is en blijft gebroken omdat er altijd schaarste en egoïsme is. Met ons werk redden we de wereld niet. Bij het inrichten van ons werk houden we daarom rekening met dat mensen zondaren zijn. Gemeenschappen kunnen niet goed functioneren als we denken dat mensen deugen en altijd goed doen. Het is irreëel te denken of te suggereren dat we de wereld en ons werk kunnen inrichten als een hemel op aarde.

9. Nuchter werken betekent dat we ons werk aan God toevertrouwen. God in ons werk laten leiden betekent dat we zaken in ons werk moeten kunnen loslaten. Zaken in het werk loslaten betekent niet ze op hun beloop laten maar aan God toevertrouwen. De Heilige Geest helpt om onszelf over te geven aan God, te luisteren naar Gods leiding in ons werk en om ons werk te leggen in Gods handen. Alles naar onze hand proberen te zetten is een teken van ongeloof, alsof God er niet is, er niet toe doet, er niet in voorziet. We mogen erop vertrouwen dat God werkt. We kunnen daarom ontspannen werken; al werken we nog zo hard we kunnen zelfs geen fractie van onze afhankelijkheid van God afnemen.⁴¹³
10. Nuchter werken betekent dat we terughoudend zijn in het maken van lange termijn plannen, het oppotten van middelen en het verzekeren van ieder risico, want het is

⁴¹³ Spreuken 10:22

God die regeert en zorgt.⁴¹⁴ De toekomst is in Gods hand.⁴¹⁵ Wie de toekomst probeert in te vullen, probeert op Gods troon te zitten. We hoeven daarom niet geobse-deerd te zijn met carrièreplanning. Onze loopbaan doet er bij God niet toe, maar Hij plant onze loopbaan wel voor ons.

11. Nuchter werken betekent dat we ons vertrouwen in God niet laten afhangen van het slagen van onze plannen. Het vertrouwen in God staat los van of onze plannen in ons werk slagen of mislukken.⁴¹⁶ Zelfs als we onze plannen maken met God,⁴¹⁷ mag het vertrouwen in God niet afhangen van het slagen of mislukken van onze plannen.
12. Nuchter werken betekent dat we ons niet afwachtend opstellen naar God. Op God vertrouwen betekent niet dat we op onze handen moeten zitten wachten op magi-sche oplossingen voor onze problemen. God helpt ons niet in alleen in nood; Hij helpt ons ook in het voorkomen van nood. Door veiligheidsmaatregelen te nemen, kun-nen we ongelukken vermijden. Door gezondheidsmaat-regelen te nemen kunnen we ziekten verminderen. Door reserves op te bouwen kunnen we tegenslagen opvan-gen. Zo geven we God de ruimte om ook op deze manier voor ons te zorgen.⁴¹⁸ Als we erop vertrouwen dat God in

⁴¹⁴ Matteüs 6:26, Matteüs 6:34

⁴¹⁵ Jakobus 4:15

⁴¹⁶ Vgl. Spreuken 16:3

⁴¹⁷ Johannes 4:13-17

⁴¹⁸ Spreuken 6:6-11, Spreuken 12:27, Spreuken 21:20, Spreuken 30:25

ieders behoeften voorziet dan ontmoedigt het ons om te werken voor de behoeften van anderen. Maar als ons vertrouwen in God ons er niet toe brengt om te werken voor de behoeften van anderen, dan suggereert dit dat we God niet echt vertrouwen. Dat God helpt in nood, mogen we echter niet misbruiken door in het werk roekeloos te worden.

13. Nuchter werken betekent dat we beseffen dat in ons leven werken weliswaar enig is, maar niet het enige. God verwacht niet dat we alleen maar werken. We hebben ook andere taken en verantwoordelijkheden gekregen.
14. Nuchter werken betekent dat we vrijetijd hebben. Vrijetijd is net als werk een geschenk van God.⁴¹⁹ Het is de tijd om uit te rusten van alle vermoeienissen en beslommeringen die het werk met zich brengt en op te laden voor ons komende werk. Dit opladen is niet alleen fysiek en mentaal, maar ook geestelijk.⁴²⁰ Werken en rusten horen bij elkaar.⁴²¹ Creëren en recreëren gaan bij God hand in hand. Wie niet kan uitrusten van het werk, is slaaf van diens werk.
15. Nuchter werken betekent dat we voldoende tijd hebben voor onze familie, gezondheid en geloofsgemeenschap. We moeten voorkomen dat we zo druk met ons werk be-

⁴¹⁹ Deuteronomium 5:12-15, Marcus 2:27

⁴²⁰ Prediker 4:6

⁴²¹ Psalmen 104:19-23, Marcus 6:31-32

zig zijn dat we onze familie, gezondheid en geloofsgemeenschap verwaarlozen. We hoeven ons niet dood te werken. We eren God niet als we met werken doorschieten en onszelf of naasten ten gronde richten. Werken is God aanbidden; over de kop werken is het werk aanbidden. Als we opgaan in ons werk dan verlaten we God. Als we van vakantie tot vakantie werken dan klopt ons werk niet evenals onze invulling van de rest van de week.

16. Nuchter werken betekent dat we de zondag als rustdag eren. God rustte na de schepping niet omdat Hij rust nodig had, God kan immers niet vermoeid raken, maar om een voorbeeld te stellen aan de mens om zelf te rusten.⁴²² God kon na de schepping rusten omdat Hij alles goed had gedaan. Wij moeten rusten omdat wij zoveel niet goed doen. De rustdag is ervoor om dat te beseffen en ons dichterbij God te brengen. De mensheid begon daarom zijn actieve leven niet met zijn eigen werk, maar met het vieren van de rustdag. Eerst is er de rustdag, pas dan komt de eerste werkdag. Eerst is er de tijd om te horen dat God ja-zegt tegen de schepping en tegen de mens, en daarna is er nog tijd genoeg over om aan het werk te gaan. We werken dus vanuit de rustdag, de rust van God. De rustdag wijst vooruit naar de eeuwige, echte rust voor de gelovigen bij God. Als we op de rustdag werken dan zeggen we tegen God dat de eeuwige rust voor ons ook

⁴²² Hebreeën 4:9-10

niet hoeft. Door de rustdag af te wijzen slaan we niet alleen Gods gebod af om te rusten⁴²³ maar ook Zijn geschenk om op deze dag, om op een onderscheidende manier, te genieten van Zijn zegeningen. Bovendien vertrouwen we dan niet op Gods voorzienigheid dat Hij voor ons zorgt. Zondagsrust is een bewijs dat we op God vertrouwen. Zondagsrust is ook een zichtbaar getuigenis dat God in het middelpunt van het leven staat en dat de menselijke productie en consumptie plaatsvinden in een wereld die door de God van de hele schepping is geordend, gezegend en in bedwang wordt gehouden.

17. Nuchter werken betekent dat we op de rustdag zo weinig mogelijk werken. De rustdag is bedoeld om niet alleen te herstellen en op te laden maar ook om bewust de tijd te nemen om over God en onze relatie met Hem na te denken.⁴²⁴ De rustdag is sinds de opstanding van Jezus Christus een feestdag waarop wij Zijn opstanding viëren. De rustdag is een ideale manier om ons eraan te herinneren dat onze werkzaamheden geen eindeloze cyclus van sleur is die nergens toe leidt, maar eerder een doelgerichte activiteit dat wordt onderbroken door aanbidding en rust. We vermijden daarom, zoveel mogelijk, werkzaamheden die deze feestdag belemmeren. We hebben daarom goede redenen als we op deze dag betaalde werkzaamheden verrichten. Als het gaat om zondagsarbeid zijn

⁴²³ Exodus 20:8-11

⁴²⁴ Johannes 15:4, Hebreeën 4:10, 1 Johannes 3:19

werken van barmhartigheid, noodzakelijkheid en verkondiging van het evangelie geoorloofd.⁴²⁵

18. Nuchter werken betekent dat we onze geloofsgemeenschap benutten om ons toe te rusten om vanuit het geloof te werken. De christelijke geloofsgemeenschap houdt een manier van werken voor die de gevallen wereld uitdaagt en poogt te veranderen. Voorgangers in geloofsgemeenschappen dragen een belangrijke verantwoordelijkheid om leden van hun gemeenschap toe te rusten om christen te zijn in hun werk. Ook al neemt het werk ons nog zo in beslag, we hebben ervoor te waken dat ons werk tijdens bijeenkomsten van onze geloofsgemeenschap, en vooral erediensten, nog steeds in beslag neemt.
19. Nuchter werken betekent dat we de Bijbel bestuderen. De Bijbel geeft niet alleen inzicht en richting voor het werk; de Bijbel troost, bevrijdt en geneest bovendien. We kunnen alleen goed werken als we bijbels goed zijn onderlegd zodat we in de wereld kunnen werken volgens Gods wil en tot Zijn eer. In ons werk blijven we een leerling, want God wil ons blijven onderwijzen.⁴²⁶ Ons werk mag niet ten koste gaan van onze Bijbelstudie. Als ons werk boven stille tijd voor God komt te staan dan is het de hoogste tijd om andere keuzes te maken.⁴²⁷

⁴²⁵ Jesaja 58:13-14, Matteüs 12:12

⁴²⁶ Jesaja 28:26

⁴²⁷ Lucas 10:38-42

20. Nuchter werken betekent bidden voor ons werk. Na ver-richt werk is het niet alleen goed rusten maar ook goed bidden: bidden dat het werk vrucht mag dragen.⁴²⁸ Als we niet bidden voor en over ons werk, dan zeggen we tegen God dat we Hem in ons werk niet nodig hebben. Het is ook goed om onze werkdag met gebed over ons werk te beginnen zodat we eraan worden herinnerd voor wie en in wiens aanwezigheid we werken. In ons gebed kunnen we met God spreken over de in ons werk hoogtepunten en dieptepunten, twijfels en dilemma's, verleidingen en zonden.⁴²⁹ We mogen bidden dat God ons onderschei-dingsvermogen geeft van goed en kwaad in het werk. We mogen bidden dat God de gemeenschappen waar we werken in bloei zet.⁴³⁰ We mogen bidden dat God ons en onze collega's voorgaat in het werk.
21. Nuchter werken betekent dat we biddend werken. Het is niet alleen bidden en werken maar ook werkend bidden en biddend werken. Werken tot God is God aanbidden. Onze werkplek is, net als elke andere plek, een plek waar we biddend bezig mogen zijn. Als we in ons werk ons ge-roepen weten door God, dan mogen we Hem aanroepen als ons werk niet werkt.
22. We mogen voorafgaand aan ons werk bidden dat:

⁴²⁸ Matteüs 11:28

⁴²⁹ Handelingen 1:15-26, 1 Tessalonicenzen 5:17

⁴³⁰ Jeremia 29:7

*Heere God, U die de wereld bezit en verzorgt,
Wij danken U dat wij Uw eigendom mogen zijn en dat
U ons werk en talenten geeft.*

*Heer, want zonder U zijn wij niets en zijn onze werken
niets.*

*Schenk ons daarom alstublieft Uw Heilige Geest zodat
wij ons werk kunnen verrichten.*

*Zegen ons werk zodat het is tot verheerlijking en ge-
tuigenis van U, tot dienst van andere mensen en tot
ontwikkeling van de samenleving.*

*Dit vragen wij om Jezus' wil, die ook in het werk ons
voorbeeld is en wiens liefde wij van harte willen door-
geven.*

Amen

23. We mogen na ons werk bidden dat:

Heere God en Vader,

*Aan het einde gekomen van ons werk willen wij U
danken voor al wat U ons daarin heeft gegeven.*

*Dank U wel dat wij mogen en kunnen werken en dat U
aan ons werk betekenis geeft.*

*HEERE, wij vragen U of U ons werk wil zegenen en al-
les wat niet was tot Uw eer wil vergeven.*

*Geef ons alstublieft straks gelegenheid om uit te rus-
ten en na te genieten van het werk dat wij vandaag
voor U hebben verricht.*

Amen.

Vragen

- 452 *Welke Bijbeltekst over nuchterheid vind ik met name aansprekend en richtinggevend voor wat nuchter werken betekent (voor mij)?*
- 453 *In hoeverre ben ik het eens met de bovenstaande opsomming van wat nuchter werken betekent?*
- 454 *Mis ik in bovenstaande opsomming elementen van wat nuchter werken betekent? Zo ja, welke?*
- 455 *Hoe omschrijf ik zelf waaruit nuchter werken bestaat voor christenen in het werk?*
- 456 *Hoe omschrijf ik waaruit nuchter werken voor mij in mijn werk bestaat?*
- 457 *In welke mate onderschrijf ik dat nuchterheid een belangrijke eigenschap/deugd is voor christenen in hun werk?*
- 458 *In welke mate onderschrijf ik dat nuchter een belangrijk principe is voor het gedrag van christenen in hun werk?*
- 459 *In welke mate is nuchter een belangrijke deugd en principe voor mij in mijn werk?*
- 460 *Op welke wijze ervaar ik dat nuchterheid belangrijk is in mijn werk?*
- 461 *Wanneer ik werk, werk ik dan om nuchterheid te brengen? En doe ik dat van harte?*
- 462 *In hoeverre kan ik in mijn werk nuchter werken?*
- 463 *Hoe vaak heb ik de afgelopen tijd nuchterheid gebracht in mijn werk?*
- 464 *Hoe nuchter vind ik mijzelf in mijn werk? En waarin zit dat?*

- 465 *In hoeverre gebruik ik nuchter als principe voor mijn gedrag in mijn werk? Kan ik dat illustreren aan de hand van de besluiten die ik de laatste tijd in mijn werk heb genomen?*
- 466 *Als ik terugkijk op mijn werkzame leven, kan ik dan zeggen dat ik steeds nuchterder ben geworden in mijn hart en gedrag?*
- 467 *In hoeverre zien mensen met wie ik werk mij als nuchter? En wat hebben ze hierover tegen mij gezegd?*
- 468 *In hoeverre denk ik dat God vindt dat ik nuchter ben en handel in mijn werk?*
- 469 *In welk opzicht kan ik nuchterder worden en handelen in mijn werk? En hoe ga ik dat concreet doen?*
- 470 *Welke nuchterheid ga ik de eerstkomende werkdag extra brengen?*
- 471 *Wat ga ik over nuchter werken in gebed zeggen tegen God?*

Slotvragen

- 472 *In hoeverre vind ik de bovenstaande opsomming van zeventien deugden en principes voor het werk compleet? En welke deugden/principes mis ik?*
- 473 *Wat zijn in mijn werk de grootste bedreigingen voor mijn christenzijn? En welke deugden en principes zijn daarbij in het geding?*
- 474 *Welke van alle deugden en principes die van belang zijn voor het christenzijn in het werk zijn voor mij de grootste uitdaging?*
- 475 *Welke van alle deugden en principes die van belang zijn voor het christenzijn in het werk bieden voor mij de grootste ruimte tot verbetering?*
- 476 *Met welke van alle deugden en principes die van belang zijn voor het christenzijn in het werk kan ik het meeste het verschil maken in mijn werk?*
- 477 *Als ik nog een werkdag te leven zou hebben, welke door mij geschonden principes in mijn werk ga ik dan herstellen? En wat zou ik doen als ik nog een half jaar te werken zou hebben?*
- 478 *Is er een manier om de deugden en principes die ik van belang vind voor mijn christenzijn in het werk te visualiseren zodat ik dit simpel bij de hand kan hebben om mijn houding en gedrag te spiegelen en richten?*
- 479 *Hoe kan ik andere christenen (meer) helpen in hun christenzijn in het werk? En wat betekent dit voor de komende periode?*
- 480 *Welke verdere vragen wil ik mezelf nog stellen? En wat zal God mij nog willen vragen?*

“Zie, hier ben ik.”

1 Samuël 3:4

CHRISTENZIJN IN HET WERK

Christenzijn in het werk is niet alleen een Gods-
geschenk, maar ook een zoektocht en strijd.

Want wat betekent christenzijn in het werk
concreet voor mij en hoe handel ik daarnaar in
alle druk, beperkingen en verleidingen in mijn
werk? Dit boek biedt inspiratie voor beant-
woording hiervan.

Het boek is geen leesboek maar een werkboek.
Het kauwt de antwoorden niet voor maar reikt
korte gedachten aan. Met deze gedachten en
bijgevoegde vragen kan je aan de slag. Alleen
en/of in groepsverband. En voor als je werkt,
overweegt te gaan werken of niet meer werkt.

De vele verwijzingen naar de Bijbel zijn uitnodi-
gingen voor verdere verdieping op wat chris-
tenzijn in je werk allemaal voor moois inhoudt.